

[Formanden]

sigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Formanden:

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15, hvor vi først går til punkt 5: Forhandling om statsministerens redegørelse af 6. maj 1980.

Punkt 4 vil komme til behandling, når punkt 5 er færdigdebatteret senere på dagen.

Mødet udsat kl. 12.15

Mødet genoptaget kl. 13.15

Meddelelser fra formanden:

Første næstformand (Enggaard):

Dagsordenens punkt 4, forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Ændring af reglerne om efterløn) [af Tyroll (VS) m. fl.], som vi desværre ikke nåede at behandle før midt-dagspausen, men måtte udsætte til efter redegørelsesdebatten, skal jeg efter henstilling fra forslagsstillerne lade udgå af dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Ændring af tidligere udvalghenvisning af:

Forslag til lov om helårsbeboelsesret [af Glistrup m. fl.]

(Lovforslag nr. L 151).

Første næstformand (Enggaard):

I overensstemmelse med en henstilling, som jeg har modtaget fra boligudvalget, hvortil i dag er henvist forslag til lov om helårsbeboelsesret (af Glistrup (FP) m. fl.), skal jeg foreslå, at det nævnte forslag i stedet for henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Forhandling om statsministerens redegørelse af 6. maj 1980.

(Redegørelse nr. V. Anmeldt 6/5 80. Redegørelsen givet 6/5 80. Meddelelse om forhandling 7/5 80).

Forhandling

Ole Espersen (S):

Det forlig, der nu er indgået, er udtryk for en skarp drejning af den danske økonomiske udvikling, en drejning, der er så skarp, som vi i socialdemokratiet tror det er forsvarligt, men også så skarp, som det er bydende nødvendigt.

Den nye kurs skal fastholdes, og det var grunden til, at vi sigtede på et flerårigt økonomisk handlingsprogram. Derfor startede vi også forhandlinger med partier, der, hvis de var blevet enige med os, ville have udgjort et bredt flertal i folketinget, et bredt flertal, der netop kunne have sikret, at det virkelig blev et flerårigt program. Forliget omfatter nu det kommende halvandet år, men regeringens flerårige målsætning er indbygget i forliget.

Regeringen vil også efter denne forligsperiode søge et flertal for at fastholde den kurs, der nu er afstukket. Det havde været betryggende, om dette allerede var sket, og mange dages forhandlinger med venstre, de konservative og de radikale skulle have sikret dette. Vi er i socialdemokratiet bekymrede over, at det overhovedet ikke lykkedes at komme på talefod med venstre og de konservative. De ønskede ikke at tage ansvaret for en løsning. De ønskede den frihed, man har, når man ikke binder sig til et samarbejde, men frihed betyder ikke, at man er sluppet for et ansvar, tværtimod. Ansvaret for, at udviklingen fastholdes og måske senere, hvis det viser sig nødvendigt, strammes yderligere op, påhviler fortsat i mindst samme omfang de samme to partier. Hvis de har haft den opfattelse, at de har sikret sig en position, hvor de fortsat kan leve af gold kritik, tager de fejl. De er mange, der er skuffede over, at venstre og de konservative ikke ville tage et medansvar nu, er trætte af gold kritik og smarte forslag.

Ved at indgå forlig med de tre mindre partier har vi sikret os en periode, hvor der kan arbejdes både i folketinget og uden for folketinget, en periode, hvor befolkningen ved, at regeringen har taget fat og taget alvorligt fat på den bundne opgave, vi står over for, en periode, hvor vi både i folketinget og i den offentlige debat er befriet for valgtummel og

[Ole Espersen]

usikkerhed. Det overraskede socialdemokratiet, at kun 90 mandater ville sikre befolkningen dette.

Forliget er uden perspektiver, ser man undertiden både politikere fra højre og venstre side hævde. Det er ikke rigtigt. Der er perspektiver i at komme med løsninger, som kan hjælpe i en situation, hvor vores position er så udsat i forhold til omverdenen som nogen sinde. Der er perspektiver i et forlig, som i en opbremsningsperiode indeholder en social balance, et forlig, der er udtryk for, at den nedtur, vi i modstrid med vores forventninger står over for, bliver solidarisk. Der er perspektiver også i en flerårig udgiftspolitik, som regeringen her har bundet sig til, og der er også perspektiver i de beskæftigelses- og erhvervsfremmeforslag, som forliget indebærer.

Men hvad der er nok så vigtigt, er vel, at vi og de tre andre partier kan vise, at folkettingen kan fungere i en periode som denne. De, der har udtrykt ønske om valg eller leget med tanken ud fra ønsket om en partimæssig gevinst uden samtidig at have præsenteret et realistisk program, har derimod præsenteret noget, der er perspektivløst, i hvert fald ud fra landets samlede interesser.

Jeg synes ikke, man overhovedet kunne tænke sig noget så perspektivfattigt som et valg et halvt år efter, at vi har haft et valg, og uden nogen som helst fornemmelse af, at et valg ville gavne.

Men det er ikke kun fra partierne til højre for os, at kritikken lyder: fra partierne til venstre lyder der også kritik for perspektivløshed og for, at vi sænker reallønnen. Vi skal gerne indrømme, at vort forslag til løsning i december indeholdt flere perspektiver, bl.a. en overskudsdeling, som vi må savne i det nuværende forlig. Men som bekendt var hverken SF eller VS til at få i tale, når det drejede sig om det perspektiv, som den samlede fagbevægelse og lønmodtagerorganisationerne lagde så stor vægt på. Når venstrefløjspartierne her og deres repræsentanter på arbejdspladserne kritiserer regeringen for perspektivløshed, må vi derfor vende kritikken mod dem selv.

Det er ikke, fordi der mangler forslag fra disse partier – dem er der nok af – men det er, som om de hver gang sikrer sig, at de forslag, de kommer med, ingen jordisk chance har for at blive gennemført i folkettingen. Og

det er vel også karakteristisk, at de for at sikre sig en oppositionsrolle på arbejdspladserne er meget nøjeregnende med at sørge for, at heller ikke fagbevægelsen kan tilslutte sig deres ønsker. Det er svært at medvirke til løsninger, når man samtidig vil være i opposition både på arbejdspladserne, i folkettingen og i fagbevægelsen.

Jeg ved ikke, om disse partier og deres repræsentanter virkelig vil bebrejde regeringen eller socialdemokratiet, at der sker en reallønsnedgang i de kommende år. Hvordan man skulle kunne undgå det i en situation, hvor bytteforholdet til udlandet er forringet så omfattende, som det er, medmindre man vil forøge låntagningen voldsomt, ja, det unddrager sig enhver erkendelse.

At give arbejdspladserne den illusion er forhåbentlig umuligt, og skulle det lykkes for disse partier at gøre det, har de medvirket til at gøre den omstillingsproces, vi står i, langt vanskeligere og mere kompliceret, og de har medvirket til, at den økonomiske krise her i landet kan blive længerevarende og mere truende både for vort politiske og fagretlige system.

Jeg skal gerne indrømme, at der i forliget burde have været indbygget elementer, som vi også troede at vores forligspartnere kunne acceptere. Jeg finder det ikke rimeligt, at ingen form for jord- eller ejendomsbeskatning er medtaget – en reform på dette område er påtrængende nødvendig – men den har ikke vist sig mulig i den nuværende situation.

I den forbindelse vil jeg gerne igen understrege, at der er tale om et forlig, der alene rækker til og med det kommende år. Socialdemokratiet har ikke lagt bindinger på sig selv med hensyn til udarbejdelse af en reform på dette område.

Rentefradragsproblemerne havde vi også gerne set løst, men også her må vi afvente tiden.

Jeg tror sådan set, at mange havde vist forståelse for os, hvis vi havde sagt, at uden en rentereform, uden en jordbeskatningsreform, uden overskudsdeling er vi ikke med i en løsning. Når vi ikke gjorde det, er det, fordi vi jo ikke blot skal løse den økonomiske krise, vi står i, men også skal – og føler en særlig forpligtelse til det – få det politiske demokrati til at fungere her i landet.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder i forliget. Det er gennemgået af statsministeren i for-

[Ole Espersen]

går, og det er kendt af offentligheden. Kun et par enkelte elementer skal jeg kommentere.

Den finanspolitiske stramning i form af afgifter og skatter har vi ment var nødvendig, bl.a. for at kunne finansiere erhvervs- og beskæftigelsesstøtten. Der er nogle, der hævder, at det er at give med den ene hånd og tage med den anden hånd – det skal nok også blive fremført fra denne talerstol i dag – men påstanden er naturligvis ikke rigtig. De finanspolitiske byrder, vi har fundet det nødvendigt at pålægge os, befolkningen som helhed, og herunder naturligvis også erhvervslivet, søges anvendt på en sådan måde, at der sikres en større fremgang for erhverv og beskæftigelse, end det ellers ville have været tilfældet. Det er en omflytning af ressourcer, der er nødvendig for at fremme udviklingen.

Jeg synes egentlig også, at de, der kritiserer den finanspolitiske stramning og skatterne og afgifterne så voldsomt, skulle mærke sig, at Nationalbankdirektøren, som de samme partier ellers ønsker at citere, har understreget, at den finanspolitiske stramning, vi lægger op til, efter hans opfattelse er særdeles nødvendig bl.a. for at sikre en bedre mulighed for en anden rentepolitik, en rentepolitik, der også vil være til gavn for erhvervslivet.

Udgiftspolitikken skal også yde sit bidrag til stramningen. Der er elementer i denne udgiftspolitik, der er usædvanlige for en socialdemokratisk regering, men situationen er usædvanlig, og det kan ikke siges ofte nok, at der ud fra en samlet betragtning er tale om en opbremsning i udviklingen og ikke et tilbageskridt.

Bistanden til u-landene har påkaldt sig særlig interesse. Der er nogle, der mener, at denne bistand under ingen omstændigheder bør røres, heller ikke for så vidt angår den planlagte stigning. Når vi har drøftet dette, skyldes det, at vi for i det lange løb at kunne bistå og hjælpe u-landene må sørge for, at vi også selv har en sund økonomisk udvikling.

Foreløbig er der kun truffet beslutning for så vidt angår 1981, og der er ikke for dette år i forliget indlagt besparelser, der ikke allerede var besluttet af folketinget. Den planlagte stigning fra 1980 til 1981 fortsætter nemlig fra 0,67 til 0,70 pct. af nationalproduktet; forliget tager ikke stilling til u-landsbistanden i årene efter forliget.

At vi også på det hjemlige sociale område har måttet indskrænke udviklingen, er noget, vi har gjort med stor beklagelse, men vi har naturligvis lagt vægt på, at besparelserne skulle ske dér, hvor den økonomiske evne er størst. Det fandt udtryk for så vidt angår forslagene om regulering af folkepension og børnetilskud, og det overraskede os, at partier i tinget for enhver pris har modsat sig dette.

I den situation vil jeg også gerne understrege, at det er værd at huske, at partier til højre for os har villet spare over det dobbelte af, hvad vi foreslår for 1981. Det er forståeligt, at de ikke har ønsket at stille nogen som helst konkrete forslag til disse besparelser.

Vi er gået vidt. Vi har ment, det var nødvendigt at gå så vidt, som vi er gået. Vi ved også, at alt tyder på, at vi er gået langt nok, og vi kan kun være tilfredse med, at vi har fundet et flertal i folketinget, der har samme opfattelse.

Men hvad der ikke er tilfredsstillende, er, at der er partier, der har villet udvide den økonomiske krise til også at være en politisk krise. Jeg tror, at befolkningen forventer noget andet af os. Jeg tror, at store dele af den danske befolkning er enig med socialdemokratiet i, at vores væsentligste opgave i 1980'erne er at forsvare velfærdssamfundets principper, at tilpasse det til de ydre vilkår på en sådan måde, at vi ikke bryder ned, hvad der igennem årtiers slid er bygget op.

Vi kan kun løse denne opgave gennem et samarbejde. Bekriger vi hinanden, gør vi blot problemerne større. Løsningerne er vanskelige, og desværre er vi nok selv med til at gøre dem vanskeligere, end de er. Men problemerne kan ikke løses ved hjælp af tryllekunstner. Nogle af mine kritiske bemærkninger har henvendt sig til, hvad jeg vil kalde folketingets tryllekunstnere, dem, der ønsker at bygge løsninger på illusioner, og tryllekunstnerne iblandt os, hvem er så det? Det er dem, der sagtens kan spare 16 mia kr. i 1981. Det er dem, der kan fjerne arbejdsløsheden i løbet af ganske kort tid. Det er dem, der kan sikre, at reallønnen ikke falder, uden at vi samtidig skal låne mere i udlandet. Og tryllekunstnerne er også dem, der kan betale vores milliardgæld til udlandet ved at erklære handelskrig i form af importrestriktioner og mere told. Jeg går ud fra, at vi i de kommende par timer skal opleve også sådanne behæn-

[Ole Espersen]

dighedskunstnere fra denne talerstol – jeg vil ikke længere optage pladsen for dem.

Christophersen (V):

Jeg kan berolige hr. Ole Espersen med, at jeg heller ikke skal gøre mig nogen anstrengelser for at kalde ham herop igen. Til gengæld vil jeg gerne takke statsministeren for hans redegørelse. Den var jo kort, men den var også yderst oplysende. Det viser sammen med forligsaftalen, hvad der kom ud af forhandlingerne mellem regeringen og de tre øvrige partier, og jeg forstår såmænd godt statsministerens tilfredshed. Ikke fordi jeg mener, at resultatet er tilfredsstillende ud fra et økonomisk synspunkt, men ud fra et politisk synspunkt forstår jeg statsministerens tilfredshed, for han har fået det resultat igennem, som han stort set ønskede, han har fået tilgivelse af sine partnere for langt størstedelen af decemberlovene, og han har fået nogle at dele ansvaret med for en fortsættelse af den hidtidige økonomiske kurs.

Hvis vi skal gøre det meget kort op, hvad der er kommet ud af forliget, kan man vel sige, at her og nu har statsministeren og hans regering fået en afgiftsbuket til en nettoværdi af 3,5 mia kr. og en indkomstskattestigning på ca. 1 mia kr. Ud over allerede de i juni 1979 aftalte statslige og kommunale besparelser for 1981, som jo var på 6,1 mia kr., har regeringen i denne omgang fået accepteret sin beskedne ramme for nye statslige besparelser på 1,9 mia kr. Ganske vist er op imod 1 mia kr. af det beløb ikke konkretiseret, men det skal jeg ikke kritisere, for det er en vanskelig sag at konkretisere den slags ting, og vi har tålmodighed nok til at afvente finanslovsforslagets fremkomst.

Over for denne styrkelse af statsfinanserne på 6,4 mia kr. i forhold til, hvad der blev aftalt i den tidligere regerings tid, står så en erhvervs- og beskæftigelsesplan til 5,5 mia kr. og en forøgelse af tilskuddet til pensionisters brændselsudgifter på et par hundrede millioner kroner.

Nettoresultatet af anstrengelserne, hvis vi ser på den statsfinansielle side, er altså en yderst beskedne forbedring af statsfinanserne på ikke engang 1 mia kr. Men det svarer jo på den anden side i sine hovedtal meget nøje til, hvad regeringen lagde frem den 8. april 1980, men økonomisk set vil jeg sige, det er et fattigt resultat. Vi synes, det er et rystende

dårligt resultat, for som det fra næsten alle sider blev påpeget, allerede da regeringen lagde sin plan frem i april 1980, vil en indsats af denne uhyre beskedne størrelsesorden overhovedet ikke yde noget væsentligt bidrag til løsningen af de økonomiske problemer; jeg understreger ordet »væsentligt«.

Det vil ikke føre til et mindre betalingsbalanceunderskud i de kommende år. Tværtimod vil der, hvis man nøjes med det, man her gennemfører, ske en fortsat forværring. Det vil heller ikke i sig selv føre til en forbedring af produktion og beskæftigelse, regeringens egne ledighedstal viser jo, at det vil gå omvendt, og jeg er bange for, at disse to kendsgerninger i fællesskab vil medføre, at den dybe pessimisme, som vi jo alle sammen har kunnet mærke både i erhvervslivet og på arbejdspladserne i de sidste måneder, vil fortsætte.

Men når det er gået sådan, når det var det, der ikke desto mindre blev resultatet af forhandlingerne, skyldes det naturligvis to væsentlige politiske forhold. For det første skyldes det, at socialdemokratiet og regeringen i dag øjensynlig hverken kan eller vil eller ønsker at gennemføre virkelig dybtgående indgreb. For det andet skyldes det naturligvis, at der i folketinget i dag er et flertal, som tilslutter sig dette socialdemokratiske synspunkt. De fire partier, som har indgået forliget, er tydeligvis enige om, at det væsentlige i den nuværende situation har måttet være at forhøje skatter og afgifter trods alle de ulemper, vi alle ved der er ved det, at der er snævre grænser for, hvilke yderligere besparelser der kan gennemføres, at størstedelen af den lovgivning, der til skade for erhvervslivet blev gennemført i december, skal bevares; det gælder f. eks. særskatten på landbruget, det gælder den forhøjede selskabsskat, og det gælder vel, når det kommer til stykket, også hele den skærpede formuebeskatning. Til gengæld har de aftalt at videreføre en del af de hidtidige erhvervsstøtteordninger og at indføre andre nye, idet der dog næsten sker en tilsvarende merbelastning af erhvervslivet, f. eks. ved at pålægge virksomhederne pligt til at betale den fjerde og femte sygeuge samt den første ledighedsdag.

Jeg ønsker at understrege dette, for det er jo de hovedsynspunkter, som forliget og regeringens hele politik bygger på, og som alle de deltagende partier nu påtager sig et an-

[Christophersen]

svar for. Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke vil anfægte partiernes ret til at vurdere Danmarks økonomiske situation, som de gør. De er naturligvis i deres fulde ret til at mene, at der ikke bør gøres andet og mere.

Men jeg må for venstres vedkommende sige, at vi finder denne kurs overordentlig farlig. Den er farlig, fordi den bundet i en komplet undervurdering af hele vort økonomiske problems omfang og alvor. Den er farlig, fordi den bygger på den tankegang, at vi har masser af tid til at løse vore problemer, mens realiteten er, at vi kun har ganske få år – måske ikke engang det – og den er farlig, fordi den skaber skuffelse både i udlandet og herhjemme i befolkningen. Denne politik kan naturligvis ikke virke overbevisende på vore udenlandske kreditorer eller på de økonomiske organisationer og institutioner, som stadig mere vagtsomt følger, hvad der sker med den danske økonomi. Den må tværtimod skuffe dem dybt og indgive dem fornemmelsen af, at vi mangler den politiske vilje til at klare problemerne på egen hånd.

Denne politik føler vi også svigter befolkningens forventninger om, at folketinget nu vil stille dem over for de nødvendige krav om omfattende ændringer i hele det økonomiske liv, og dermed indebærer forliget også en alvorlig politisk risiko, en risiko for, at vinterens pessimisme og dette forårs skuffede forventninger vil blive afløst eller suppleret med en politisk apati og en mistillid til selve vort politiske systems funktionsevne.

Ja men, siger så regeringen og forligspartierne, vi støtter jo erhvervslivet. Men hvad er sandheden om den påstand? Sandheden er, at i december 1979 gennemførtes en lang række love, som formentlig dræner dansk erhvervsliv for et sted mellem 1,5 og 2 mia kr. i det kommende år. Nu pålægger man derefter virksomhederne en ekstra byrde til socialudgifter og arbejdsmarkedsudgifter på omkring 600 mill. kr. Til gengæld tilbyder man at gennemføre skatteændringer og andet til en værdi af lidt over 1 mia kr. Enhver kan sige sig selv, at den grundskade, dele af erhvervslivet er blevet påført i december 1979, og den pessimisme, der fulgte af det, naturligvis ikke bliver rettet op, fordi man sætter dette plaster på såret, men det er alene, hvad der ligger i erhvervsstøtten. Jeg kan endda forstå på de sidste par dages forløb, at selv det beskedne forslag til en refinansierings-

ordning for landbruget, som regeringen havde udarbejdet, og som man jo har forstået er blevet forhandlet med landbrugets organisationer – jeg ved ikke, om det er korrekt, det vil jeg heller ikke blande mig i – under forhandlingerne er blevet stærkt forringet. Det synes jeg understreger, at det erhvervsvenlige kan ligge på et beskedent sted for nu at sige det venligt.

Ja men, siger så nogle af partierne, vi har undgået nogle af regeringens oprindelige forslag; det gælder f. eks. den statslige ejendomsskat. Men dér vil jeg rigtignok gerne have lov til at spørge: hvem skulle regeringen have gennemført den med? Det kunne jo slet ikke være vedtaget, og regeringen havde i øvrigt allerede opgivet det forslag efter sin første indledende sondering. Det samme gælder det meget omtalte folkepensionsforslag. Hvem skulle regeringen dog gennemføre det forslag med? Jeg har meget svært ved at få øje på et flertal for det forslag her i folketinget. Jeg er ikke engang sikker på, at socialdemokratiet i sidste instans ville have tilhørt det flertal.

Sagen er, at man ikke har undgået væsentlige regeringsforslag, som man ikke i forvejen kunne have undgået. Til gengæld har man accepteret en hel del, som man sagtens kunne have undgået. For hvert af de deltagende partier havde jo eksempelvis i deres magt at undgå afgiftsforhøjelser, som i denne situation kun kan føre til større lønglidning, større skattetryk og flere omgælder. Hvert af de deltagende partier havde haft det i deres magt at tvinge regeringen til at gennemføre større besparelser, men de brugte ikke den mulighed.

Ja men så har vi opnået større politisk stabilitet, siges der. Og hvad betyder så det? Ja, det betyder jo, at nu påtager man sig det parlamentariske ansvar for regeringens liv og dermed for en farlig økonomisk kurs. Det betyder desuden naturligvis, at man sikrer regeringen muligheden for fortsat på en række andre områder, f. eks. skole- og kulturområdet, frit at fremsætte sine forslag og føre dem gennem folketinget sammen med f. eks. SF, VS og retsforbundet, hvis nu regeringen vil det, men derimod har man afskåret sig selv fra at støtte en række af de ting, som man egentlig gerne ville støtte, og som man måske kunne have fået igennem, f. eks. op-

[Christophersen]

hævelse af særskatten og dybtgående ændringer i formueskatten.

Hvad er så det politiske og det økonomiske perspektiv i alt dette? For det første tror jeg, at utilstrækkeligheden snart vil vise sig. Det vil ske, fordi vi både i år og næste år og næste år igen ud over fortsat at skulle finansiere et stadig voksende betalingsbalanceunderskud på femten, tyve eller måske endnu flere milliarder kroner om året skal ud og refinansiere gamle lån på omkring 30 mia kr. om året, som løber ud. Tror nogen virkelig i denne sal, at den opgave lader sig gøre, uden at det bliver på stadig dårligere vilkår og under stadig strengere betingelser?

Utilstrækkeligheden vil vise sig, når internationale rapporter fremkommer i den nærmeste tid om vores situation, det vil vise sig, i det øjeblik oliepriserne stiger igen, og det ved alle at de vil gøre. Siden sidste forår har enhver, der har fulgt disse ting, vidst, hvad der var OPECs langtidstrategi. Ingen har lagt skjul på, hvordan det vil gå med oliepriserne; vores problem er, at vi ikke indretter os efter det. Og så vil utilstrækkeligheden selvfølgelig vise sig, når hele denne opdrift i udgiftspolitikken, som klart er påvist i budgetredegørelsen, slår igennem endnu en gang.

Men utilstrækkeligheden vil jo også vise sig på den måde, at man nu efterhånden har afskåret sig fra en række midler i den økonomiske politik. Når man nu presser skatte- og afgiftspolitikken til det yderste og samtidig afviser yderligere besparelser og samtidig afviser at gøre yderligere ting, som kan mindske lønglidning og omkostningspresset, og når man endelig holder fast ved en erhvervsuvenlig decemberlovgivning, ja, så afskærer man sig jo fra at bruge næsten alle de midler, der om få måneder kan blive brug for, og dermed kan dette samfund i bogstaveligste forstand komme i klemme mellem de økonomiske realiteter og den politiske handlingssammensætning.

Er der så nogen anden mulighed, vil nogen derefter spørge? Ja, det var der, og det er der, men naturligvis på nogle andre forudsætninger end regeringens, for det, der er brug for, er en politik, som bygger på en realistisk erkendelse af den internationale økonomiske situation og dens alvor, som bygger på en erkendelse af, at det er vort omkostningsniveau og vor konkurrenceevne, som er

de helt afgørende faktorer, hvis økonomisk fremgang skal genskabes, og som bygger på en erkendelse af, at det, der er behov for, er at overflytte ressourcer i et meget betydeligt omfang fra den offentlige sektor til erhvervslevet.

Dette nødvendiggør en nedbringelse af underskuddet på statsbudgettet, så at der kan ske en virkelig lempelse af rente- og pengepolitikken, og det nødvendiggør en langt stærkere bremse på de offentlige udgifters udvikling end det, regeringen lægger op til.

Over for disse opgaver er skatte- og afgiftsforhøjelser ikke løsningen. Løsningen må først og fremmest bestå i en meget omfattende indsats mod de stigende offentlige udgifter. De må begrænses så stærkt, at de både mindsker underskuddet på statsbudgettet og muliggør klare lettelser i virksomhedernes skattebyrder og andre omkostninger.

Det er det, der har været baggrunden for vores forslag. Vi har ikke foreslået langt større besparelserammer end regeringen blot for besparelsernes skyld, heller ikke fordi vi mener, det er nemt at finde offentlige besparelser, men fordi vi ønsker en udgiftsreform, der flytter kræfterne i det danske samfund væk fra offentlig service og et forbrug, som der i øjeblikket ikke er en produktionsmæssig dækning for, over til en indsats i industri, landbrug, fiskeri og andre betalingsbalanceerhverv. Vi beklager, at det ikke lykkedes at opnå en forståelse for det synspunkt under forhandlingerne, som jeg i øvrigt synes regeringen gjorde ret i at indlede, men som altså desværre mislykkedes.

På den baggrund må vi erkende, at der mellem os og socialdemokratiets syn på situationens alvor er en meget stor forskel. Den er ikke ny for os – den eksisterede i efteråret, den eksisterede i december – men jeg beklager, at den endnu en gang er blevet bekræftet. Jeg kender, tror jeg, statsministerens svar på alt dette. Han vil sige, at det ikke er realistisk, at det vil støde på for stærk modstand, at et lille nyk dog er bedre end ingenting, men jeg vil gerne spørge tilbage, om det ikke er netop den holdning, der er urealistisk. Er det ikke netop at se bort fra realiteterne i vores økonomiske situation? Er det ikke at foregive, at vi har god tid, hvor vi ikke har god tid, hvor vi i virkeligheden er oppe med ryggen mod muren eller på vej mod afgrundens rand? Er det ikke også at undervurdere

[Christophersen]

befolkningens forståelse for, at nu er det alvor, og nu går det ikke længere at søge efter den letteste genvej? Men vi ser altså forskelligt på det.

Vor konklusion er derfor nødvendigvis, at regeringen med sin holdning står i vejen for de løsninger, der er brug for. Den havde muligheden for at opnå noget langt stærkere, mere dybtgående, men den valgte at bruge det flertal, som den vidste den havde for sin egen politik. Det var at svigte ikke sig selv, men opgaven i et afgørende øjeblik. Jeg er overbevist om, at det vil komme til at stå klart for flere og flere i de kommende måneder.

Poul Schlüter (KF):

Regeringen har nu forelagt sin reviderede forligspakke, og den betyder, efter de forhandlinger som er gået forud, at regeringen nok redder sit politiske liv. Hr. Ole Espersen undrede sig over, at kun omkring 90 mandater her i folketinget ville tilslutte sig regeringens oplæg. Det synes jeg nu ikke man skal undre sig over, snarere over at det kan lade sig gøre at samle de 90 omkring en politik, som i alt væsentligt betyder en fortsættelse af den socialdemokratiske linje i den økonomiske krise, som allerede gennem nogle år har vist sig ikke at være egnet.

Når den konservative folketingsgruppe skal bedømme slutresultatet, må vi komme til den vurdering, at landets problemer ikke bliver løst. Det blev de heller ikke sidst. Jeg har taget med mig, blot for at det ikke skulle glemmes, det sidste elegante tryksagsmateriale; det er såmænd oversigten om den flerårige helhedsløsning fra december.

I december forelagde regeringen det, man postulerede var en flerårig helhedsløsning. Hvor længe holdt det? I første kvartal. Nu får vi så en ny flerårig helhedsløsning, og den kan måske komme til at holde i andet kvartal af 1980, men hvad så? Hvor er der et holdpunkt for, at man skulle kunne fæste lid til den helhed, regeringen lægger frem? Vi kunne ikke i december, men vi gik gerne i forhandling med regeringen for at få undersøgt, om der kunne skaffes et stabilt flertal for en pålidelig politik. Vi sagde, da forhandlingerne begyndte, at vi måtte anse det for den dårligste løsning, hvis man nu igen skabte et forpudset forlig, som ikke ville kunne

overbevise befolkningen, virksomhederne eller udlandet om, at vi nu bevæger os væk fra krisen og ikke bare længere ind i den.

Men det resultat, som nu er lagt frem, kan vi ikke støtte. Vi vil ikke lægge mandater til en socialdemokratisk politik, som vi anser for at være fuldstændig uegnet til at bringe os bare nogle skridt væk fra afgrundens rand. Vi ville være med, hvis man ville tage et stort skridt, men forliget, som vi nu kender det, kommer desværre til at betyde, at vi fortsat blot skal trippe langs kanten. Vi kan ikke støtte den helhed, som nu er lagt frem, og det er, fordi vi mener, den ikke duer.

Vist er der da ting at glæde sig over. Der var og der er flertal i dette folketing mod planerne om en ny statslig ejendomsskat. Der var og der er flertal mod indtægtsregulering af folkepensionen. Det kunne vi konstatere, uden at nogen af os behøvede at forhandle med regeringen. Man kan også glæde sig over nogle erhvervsfremmeforslag, som ikke er så tossed, men der er jo betydelig uklarhed om det meste.

Hvad med formueskatten, som er erhvervsødelæggende? Der tales om, at man skal se på utilsigtede virkninger. Hvad betyder det? Det siges i forligspapiret, at man skal se på særlig indkomstskat og generationsskifteproblemet, men hvordan? Der tales om, at aktiebeskatningen skal lempes, men hvor meget og hvordan?

Når det drejer sig om landbrugets situation, mente vi ellers, at der forelå et aftalegrundlag mellem landbrugsministeren og landbrugsorganisationerne om en refinansiering over en 5 års periode, men nu hører vi, at det kun er en 3 års periode.

Der er mange løse ender i oplægget, og når det drejer sig om erhvervsfremmen, er spørgsmålet, om alle de smukke overskrifter kan blive fyldt ud inden for den samlede ramme på 2,5 mia kr., som er afsat til disse formål.

Så kommer jeg til en ting, min gruppe lægger megen vægt på. Den samlede lempelse for erhvervslivet er jo faktisk mindre end den samlede belastning, og det vil jeg gerne dokumentere.

Forliget betyder på mange, mange områder nye omkostningsforøgelser for vore arbejdspladser. Lad mig nævne de vigtigste: hurtigere indbetaling af bidrag til invalidepensionen, hurtigere indbetaling af bidrag

[Poul Schlüter]

vedrørende arbejdsløhedskasser, den nye regel om, at virksomhederne skal betale de første 8 timers ledighed, tanken om, at arbejdsgiverne – altså virksomhederne – i fremtiden skal betale 4. og 5. sygeuge.

De punkter, jeg her har nævnt, beløber sig til en omkostningsforøgelse på ca. 1 mia kr. Men det er jo slet ikke det hele: nu kommer momsforhøjelsen. Men vi ved jo alle – og der er ingen økonom, som vil benægte det – at en momsforhøjelse har en stærkt afsmitende virkning, betyder øgede lønninger. Jeg skyder ikke højt, når jeg vurderer, at momsforøgelsen kommer til at belaste virksomhedernes omkostninger med i alt fald 1 mia kr. Der bliver også afsmittende virkning på energifgifterne, i alt fald 250 mill. kr. Og så endelig den direkte skat. Det er da klart, at direkte skatteforhøjelse betyder løn- og indtægtsafsmittning; det bliver i alt fald 500 mill. kr.

Når jeg lægger disse tal sammen, kommer jeg til det resultat, at regeringens forligspolitik betyder omkostningsforøgelser for vore virksomheder på i alt fald 3 mia kr. Man giver med den ene hånd, men man tager sandelig mere med den anden. Vi er i bedste fald lige vidt.

Vi tror ikke på, at man længere kan løse noget problem reelt i dansk samfundshusholdning gennem øgede skatter og afgifter. Nu sættes både moms og de direkte skatter op. Men højere skat betyder helt uundgåeligt lavere beskæftigelse og lavere produktion – det er jo meningen med det. Det resultat skal man nok opnå, men det er ikke, hvad vi har brug for.

Når man går imod højere skattetryk og afgiftstryk, har man selvfølgelig også pligt til at anvise en anden vej til økonomisk balance. Det har vi gjort gennem fremlæggelsen over for regeringen og offentligheden af et nedskæringsprogram for de offentlige udgifter, som går meget vidt. Regeringens oplæg betyder alene en reduktion i stigningstakten for de offentlige udgifter de nærmeste år. Regeringens egen budgetredegørelse understreger unægtelig klart, hvor vigtigt det er at gennemføre et afgørende brud med udviklingsautomatikken i de offentlige budgetter.

Vi har forelagt konkrete besparelser for 11 mia kr. – det er det konservative oplæg, som regeringen fik før påske – og vi har over for regeringen tilkendegivet, at vi af dens spare-

ønsker kan støtte godt og vel 2 mia kr.; det fører til vore samlede forslag om nu med det samme at skære 13 mia kr. ud af de offentlige udgifter. Det ville regeringen ikke, men regeringen kommer til det senere, for der er ingen vej udenom.

Også de samfundsøkonomiske virkninger af regeringens oplæg er helt utilstrækkelige. Det vigtigste er vel betalingsbalancen. Jeg er ikke i tvivl om, at de samlede forslag gavner betalingsbalancen, alt andet lige. Men det er umuligt at regne sig til, at de konkrete forslag, som nu forelægges folketinget, kan føre til mere end en betalingsbalanceforbedring på ca. 5–6 mia kr. over 4 år. Hvis regeringen vil postulere – og det vil den jo nok – at forbedringen på betalingsbalancen vil blive til et væsentlig større beløb end 4–5 mia kr. om 4 år, så må man give os et talmateriale. Indtil dette øjeblik er det magi, når regeringen hævder, at betalingsbalanceforbedringen bliver langt større. Bliver den 5–6 mia kr. over 4 år, står vi om 4 år med et samlet betalingsbalanceunderskud i størrelsen 20–25 mia kr. Hvad så? Det er jo en umulighed. Regeringens politik er jo slet, slet ikke tilstrækkelig. På samme måde med udlandsgælden, den vil stadig blive fordoblet, det er uacceptabelt. Endelig er der arbejdsløsheden; den vil stige voldsomt, også selv om regeringen pønser på at ansætte stadig flere hos det offentlige eller lade stadig flere gå på efterløn.

Derfor kommer desværre den næste krise snart. Det konservative folkeparti har under drøftelserne med regeringen forelagt 4 hovedpunkter for en ny politik. De store nedskæringer i de offentlige udgifter var punkt 1. En kraftig erhvervsfremme var punkt 2, men det var alligevel om de to sidste punkter, jeg nu skal nævne, vi var mest uenige, to punkter, hvor regeringen overhovedet ikke var til at snakke med: det var arbejdsmarkedspolitikken, og det var indkomstinflationen.

Jeg forstår af det forlig, som nu er skrevet, at den afgørende tanke i arbejdsmarkedspolitikken skal være, at arbejdsministeren nu skal til at begynde at interessere sig for, at lovene overhovedet bliver overholdt. Der er jo ikke andet; der er jo intet konkret. Vi ved alle, at paradoksproblemet skal løses, men hvor er forslagene? Der er ingen. Vi ved alle, at det, på trods af at der er anvendt milliarder i arbejdsmarkedspolitikken i de sidste år,

[Poul Schlüter]

har været forgæves. Der er stadig mangel på balance, og at reparere på fejlene bare ved nye kunstfærdige tilskudsordninger er ingen løsning.

Så vil jeg gerne sige nogle ord om indkomspolitikken, for det er nok det allervigtigste. Vi ved, at der er en kraftig lønglidning i gang. Nu forelægger regeringen en skarp forøgelse af skatter og afgifter. Hvad fører det til? Nu er vi jo i en særlig situation på arbejdsmarkedet, fordi vi har gældende overenskomster, der ikke er blevet til på sædvanlig måde; det er nemlig regeringen, som har skrevet hvert ord i de nugældende overenskomster. De er vedtaget ved lov her i salen. Da det skete, sagde regeringen nej til vort forslag om en bremse for lønglidning – det var regeringen slet ikke bekymret for – men vi oplever en kraftig lønglidning nu, som skader alle andre, dem inden for LO-området, som ikke får part i lønglidningen, funktionærerne, tjenestemændene og samfundsøkonomien. Der er netop nu betydelig uro blandt de offentligt ansatte. Det er ikke så mærkeligt, men det er regeringens ansvar. For regeringen fører en økonomisk politik, derunder en arbejdsmarkedspolitik, som nødvendigvis må få det slutresultat, at funktionærerne og de offentligt ansatte får et voldsomt efterslæb. Regeringens kriseløsning vil nok gøre det endnu sværere at finde en løsning på næste overenskomstsituation. Der vil formentlig nu ske det, at de privatansatte skaffer sig kompensation. Sådan er det jo altid gået. De offentligt ansatte vil endnu en gang sakke agterud. Hvis skattestigningerne fører til højere indkomster, er grunden lagt for nye forbrugsbegrænsende skatteforhøjelser og deraf følgende nye stigninger i arbejdsløsheden og fald i produktionen. Dette er en håbløs politik.

Uden en effektiv bremse for lønglidningen lægger regeringen op til, at overenskomstsituationen til efteråret bliver på det nærmeste håbløs at løse. Og så træder nye direkte skatter, efter at vi først har fået momsforhøjelsen, i kraft den 1. januar 1981. Der er ingen fremtid, der er bare fortid i regeringens politik.

Jeg forstår det således, at nu har regeringen haft evne til at skaffe sig et sikkerhedsnet for sin politik gennem de næste 2 år. Forliget dækker en betydelig periode, og meget taler for, at resten af valgperioden vil

blive præget af den nye politiske akse, som hedder socialdemokratiet på den ene side og det radikale venstre, CD og kristeligt folkeparti på den anden side. Det må vi så tage til efterretning. Vi må ønske held og lykke. Der er grund til det. Hvis man vil fortsætte i så svagt et spor som det, man nu har startet, tør jeg godt indestå for, at så går der ikke lang tid, før den flerårige helhedsløsning, man nu har forelagt, må efterfølges af en langt mere tilbunds gående politik. Det havde være lettere nu; det var nu, vi havde brug for det. Men vi må så vente, hvis det er det, man ønsker, og håbe, at der bliver kaldt på et bredt flertal for en helt anden politik senere.

Regeringen har nu skaffet sig et politisk sikkerhedsnet; det må jeg ønske til lykke med, men det er socialdemokratiet, jeg ønsker til lykke, det kan desværre ikke være landet og befolkningen.

Maisted (FP):

For at sikre en bedring af betalingsbalancen og skabe grundlaget for en positiv udvikling i produktion og beskæftigelse er det nødvendigt, sagde statsministeren for et par dage siden, at føre en økonomisk politik, der vil koste blod, sved og tårer. Det lød meget drastisk, og vi har nok hørt det for 117. gang. Det er derfor deprimerende at skulle sige, at det hjælper intet, og at vi kun er sikre på én ting, nemlig at det bliver meget værre.

Siden 1972 – med en kort afbrydelse – har vi haft en statsminister, der først og fremmest har været socialdemokratisk partiformand. Han har på trods af diverse perspektivplaner og advarslerne fra bl. a. fremskridtspartiet ført en økonomisk politik, der med usvigelig sikkerhed har ført landet imod den økonomiske afgrund. Alle tidligere forlig har på samme måde som det nu foreliggende forlig – man burde nok sige forlis – kun forstærket vore problemer. Vort underskud i samhandelen med udlandet er blevet stadig større, underskuddet på det offentliges drifts- og anlægsbudgetter er blevet stadig større, og heraf er selvfølgelig fulgt, at vore renteudgifter har været stigende, og at afdragsforpligtelserne er vokset. Statsministeren har ført en politik, der skulle gavne socialdemokratiet uanset følgerne for den danske befolkning på lang sigt. Han har øget antallet af offentligt ansatte med 170.000 og har derved udvirket, at det

[Maisted]

offentlige i dag lægger beslag på $\frac{1}{3}$ af vor samlede produktion. Heri er indregnet den produktionsværdi, man tillægger det offentlige.

Hvorfor har statsministeren gjort det? Det er jo oplagt, at hensigten har været, at der var sikre stemmer for stigende offentlig indflydelse, altså stigende socialisme og stigende offentlige udgifter, uanset om samfundet blev kørt i sæk. Bag dette ligger selvfølgelig den tanke: hvem saver den gren over, han selv sidder på? For selvfølgelig regner statsministeren med, at af de over 600.000 offentligt ansatte i dag vil størsteparten stemme på socialdemokratiet, der vedbliver at fremlægge en politik, som bygger på en større offentlig sektor. Så er deres levebrød jo sikret. Han har ført denne politik, uanset at det samtidig betød, at 76.000 mennesker måtte forlade produktive arbejdspladser i industrien, landbruget og fiskeriet. Nu, da ulykkerne vælter ind over landet, forsøger statsministeren at fastholde stemmerne for de langt over 600.000 offentligt ansatte ved intet at gøre. Tilsyneladende regner statsministeren med, at frygten for fremtiden hos den enkelte offentligt ansatte er større end erkendelsen af, at det er nødvendigt med offentlige besparelser. Og så håber statsministeren selvfølgelig på, at hovedparten af dem fortsat vil stemme på socialdemokratiet.

De uhyggelige kendsgerninger for Danmark er, at ved udgangen af 1980 vil vi have en nettogæld til udlandet på omkring 100 mia kr., en indenlandsk nettostatsgæld på ca. 90 mia kr., omkring 170.000 arbejdsløse og 50.000 personer, der er gået på efterløn. Hvad vil statsministeren så gøre ved en sådan situation? Ja, han siger, at han vil forbedre konkurrencevilkårene for vores konkurrencehverv. Hvad er så opgaven? Det er f. eks. at forbedre vores valutaindtjening med ca. 20 mia kr. om året for blot at skabe balance i samhandelen med udlandet. For at nå det mål skal vi altså producere noget mere, vi skal øge investeringerne i fremstillingsvirksomhederne, og vi skal gennemføre offentlige besparelser.

Investeringerne i industrien i dag er af en størrelsesorden 5 mia kr. om året. Hvis industrien alene skulle løse landets problemer, ville det kræve investeringer i dag på 150 mia kr. om året. Det siger noget om problemernes størrelse, og det siger noget om det

forlig, vi her har fået forelagt, dets virkning over for landets økonomiske problemer.

Men selvfølgelig, den første betingelse for, at det overhovedet kan nytte noget, er, at investeringerne i fremstillingssektoren øges, og at det kan betale sig for den enkelte virksomhed at øge produktionen, at indtjeningen er så stor, at den kan måle sig med det afkast, en passiv investering i f. eks. finansministerens statspapirer eller andre værdipapirer giver. Endelig skal fremstillingsvirksomhederne også have en tro på, at omkostningerne ikke stiger så hurtigt, at det undergraver indtjeningen. Ingen af disse forudsætninger holder med det forlig, vi har fået forelagt.

Alle ved, at stigende skatter og afgifter giver stigende omkostninger. Statsministerens plan vil give skattelettelser på ca. 1,2 mia kr. for fremstillingsvirksomhederne. Men samtidig vil statsministeren og hans regering og forligsparterne opkræve 5 mia kr. i skatter og afgifter. Disse vil selvfølgelig blive væltet over på erhvervslivet i form af krav om stigende lønninger. Hvem skulle ellers betale sådanne regninger?

Det er, ligesom det aldrig nogen sinde er gået op for denne statsminister, at der kun er ét sted, man kan hente pengene såvel til den offentlige sektor som til den private sektor. Det er dér, hvor der produceres nogle varer, der enten kan eksporteres eller kan konkurrere med de varer, vi må importere. Der er altså ikke meget, der tyder på, at produktionserhvervene vil investere i nye arbejdspladser.

Her kommer der et Ebberød bank system ind i planen. Økonomiministeren har tænkt sig at klare finansieringen af fremstillingserhvervenes produktionsapparat ved at sige til forsikringsselskaberne og pensionskasserne, at nu skal de ikke længere varetage deres kunders og deres medlemmers interesser, nu skal de investere pengene i dansk erhvervsliv. Det er klart, at hvis ministeren får held med at pålægge disse kasser, at de skal investere i dansk erhvervsliv, og hvis dansk erhvervsliv og produktionsliv ikke vil øge investeringerne, så bliver der en ledig kapital. Det betyder, at fremstillingserhvervene fritages for at optage udlånslån, som de er tvunget til i dag. Derfor er der ikke noget at sige til, at nationalbankdirektøren synes, det er en rigtig

[Maisted]

dårlig idé, for han har endnu ikke opgivet at forsvare landets valutareserver.

De fremstillingsvirksomheder, der får frigjort lige så megen kapital, som de låner af pensionskasserne – formentlig til en lav rente og til gode afbetalingsvilkår, ellers er der ikke megen idé i sådan en tanke – kan så til gengæld investere i de værdipapirer, som forsikringsselskaberne og pensionskasserne nu pludselig ikke må investere i mere. Se, det er jo en rigtig Ebberød bank historie.

Den såkaldte K-låneordning vil statsministeren udvide. Statsministeren sagde her, at nu skal renten hæves, den er for lav. Det betyder, at Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning ikke må låne penge til en høj rente og låne dem ud til en lavere rente. Det lyder meget fornuftigt. Det har banken gjort i et stykke tid, og det er selvfølgelig helt uansvarligt – men styret af socialdemokraterne. Men statsministeren glemte én ting. Hvem skal dække de tab, der opstår på sådan en låneordning, de kurstab, der må opstå, når vi skal låne i fremmed valuta? Hvem skal dække dem ind? Der kan kun blive tale om, at skatteyderne og igen i sidste ende dansk erhvervsliv kommer til at betale det gilde. De erhvervs- og beskæftigelsesfremmeforslag, hvor statsministeren og hans regering har tænkt sig at øge de offentlige udgifter med ca. 4 mia kr., bliver kun en øget byrde igen, og det betyder, at man øger arbejdsløsheden.

Alle låneordninger, der går ud på at støtte erhvervsvirksomheder, der er kommet i vanskeligheder på en eller anden måde, skal selvfølgelig betales af andre virksomheder, der endnu giver overskud. Jeg ved ikke, om det er tanken, at man til sidst skal nå til kun at have virksomheder, der kører på pumperne, for det er da indlysende, at når man giver los med hensyn til støtteordninger og låneordninger til danske erhvervsvirksomheder, så bliver køen lang. For alle de, der ikke kommer med og får nogle af alle disse rare statspenge, bliver jo snydt. Det er dem, der skal betale gildet. På lang sigt er det måske tanken, at man ad den vej med såkaldte selektive støtteordninger vil overtage produktionsapparatet. Det er også en måde at indføre socialisme her i landet på.

En anden forudsætning, for at vi skulle komme på fode igen, var offentlige besparelser, og her går det jo godt. Statsministeren

vil spare på de offentlige udgifter, men vel at mærke på den måde, at statsministeren havde tænkt sig, at den offentlige sektor skulle stige med 4-5 pct. – der er jo stemmer at hente her – men nu skal den kun stige med 2 pct. Sikken en besparelse. Man tør dårligt tænke på, at hvis statsministeren nu havde forestillet sig, at den offentlige sektor skulle stige til det dobbelte, sikken en spareplan han så kunne have lagt frem for folketingset. Men nu skal den altså kun stige med et par procent. Hvem husker ikke, at det kom helt bag på regeringen for nogle år tilbage, at antallet af offentligt ansatte steg med mere end 30.000 om året. Det sagde man i hvert fald dengang.

Der er derfor ingen grund til at tro, at statsministerens påskeæg løser noget som helst. Regeringen vil simpelt hen ikke høre på, at der skal foretages reelle offentlige besparelser, således at udgifterne til den offentlige sektor sættes drastisk ned, samtidig med at man selvfølgelig skal give skattelettelser. Det skal man for at undgå, at der kommer et lønpres i den private sektor. Der er ingen anden vej end at gennemføre disse offentlige besparelser og ad den vej give skattelettelser for at undgå stigende lønudgifter i den private sektor.

Jeg synes også, det ville være rimeligt – og det er meget, at socialdemokratiet aldrig har ønsket at tage vores tanke op – at man afskaffede skat på arbejde, gerne over en 7-årig periode. I stedet øger man indkomstskatten, som om det ikke er slemt nok, at det er tvungende nødvendigt, at to mennesker skal gå på arbejde for at tjene ét menneskes løn.

Statsministeren sætter også priserne på elektricitet, olieprodukter og benzin i vejret. Afgiften på gas skal derimod nedsættes, for derved fremmes socialiseringsprocessen i forbindelse med indførelse af naturgassen. Når så befolkningen mere eller mindre frivilligt er gået med til naturgassen, kan man altid sætte priserne i vejret. Selv om måske ikke mange i befolkningen er opmærksomme på det, har vi vitterligt en højere statsafgift på energien, end vore leverandører af råenergi har i fortjeneste. Vi er helt sikre på, at priserne stiger, for selvfølgelig vil oliesheikerne have mere i profit end statskassen, så længe forbrugerne kan betale.

For at sikre finansieringen af den stadige vækst i den offentlige sektor skal moms

[Maisted]

også have en tak til. Det giver ganske vist flere arbejdsløse. Jeg ved ikke, hvad tanken er bag ved en sådan momsforøgelse. Selvfølgelig kunne man tro, at statsministeren tænker, at om man er beskæftiget i den offentlige sektor med erhvervsskadeligt arbejde eller man er arbejdsløs, det kan næsten komme ud på ét.

Vi har fået noget, der hedder et socialindkomstbegreb. Det vil sige, at nu skal vi have en yderligere knopskydning på administrationen, hvor de skal sidde og lave en særlig form for skattekort, der kommer til at gælde for en situation, der var 2 år gammel. Det er jo fuldstændig håbløst.

Alle disse indgreb over for befolkningen kan ikke undgå at give uro på arbejdsmarkedet. Det bliver både på det private og det offentlige arbejdsmarked, og igen og igen vil vi opleve, at sygeplejersker, chauffører, postbude og almindelige politifolk vil blive skubbet foran alle høvdingene i den offentlige sektor med krav om mere i løn og kortere arbejdstid. Det er jo den sædvanlige teknik. I den private sektor vil lønningerne stige, så længe virksomhederne ellers ønsker at producere. Slutfacit bliver det totale sammenbrud, ikke fordi forudsætningerne for dansk økonomi har ændret sig til det værre, for de forudsætninger har vi kendt i årevis, men fordi socialdemokratiet har ført en uansvarlig politik, hvor statsministeren har ønsket at føre samfundet ud til venstre for midten.

Det, der næsten er det værste, er, at statsministeren konstant har vildledt befolkningen med udtrykket: socialt afbalancerede løsninger. Hvad er social balance, når man fører en politik, der ødelægger landets erhvervsliv og brandskatter befolkningen, så alle er utilfredse og ikke vil yde en ekstra indsats, og hvor tilfredsheden kun findes hos dem, der er velplacerede i det veludviklede pampersystem? Hvor ligger det socialt afbalancerede i at undergrave folkepensionisternes levestandard, for at socialdemokraterne kan opretholde et tilskudssystem til alle mulige og især umulige formål?

Det værste af det hele: om få år har vi en statsminister her på talerstolen, som må fortælle befolkningen, at der skal helt andre fremskridtsvenlige løsninger til for at rette op på samfundet.

Ebba Strange (SF):

Så lykkedes det da igen socialdemokratiet at finde nogle partnere, som ville indgå i de efterhånden halvårligt tilbagevendende forlig til Danmarks redning. Ganske vist er forliget ikke helt færdigt, så vi kender ikke alle detaljerne, og indtil nu har det også knaget lidt, så det vil jo vise sig, om det holder. Men noget af det, der interesserer os, som står udenfor, er i hvert fald, hvor meget dette binder på længere sigt. Jeg vil gerne spørge helt direkte: har socialdemokratiet nu bundet sig til ikke at lave skatte- og boligreformer de næste 1½ år uden om forligspartierne? Der var ellers nogle løfter i den retning i december måned.

Forud for dette forlig er der gået en af de mest intensive indoktrineringskampagner i nyere tid. Indoktrinering af afgrundsfilosofien, startet op af nationalbankdirektøren, fulgt op af både borgerlige og socialdemokratiske økonomer og politikere. Formålet med kampagnen har været at få befolkningen til at sluge historiens værste nedskæringer på de offentlige budgetter, kombineret med en drastisk reallønsforringelse i form af afgiftsforhøjelser og momsforhøjelser, samtidig med at erhvervslivet er blevet smurt og forgyldt.

Det er traditionel borgerlig politik til det kedsommelige. Det er politik helt på linje med den, som den borgerlige regering i Sverige og England kører frem med, men det er uhyggeligt, fordi den her bliver præsenteret som en nødvendighed fra en socialdemokratisk regering. Nødvendigheden bliver begrundet i afgrundsfilosofien.

Derudover bygger den på nogle begrundelser, der er tåbelige både politisk og økonomisk, og som tilslører de virkelige hensigter og de sande resultater. Det, der bliver resultatet af denne plan, og det ved regeringen, er, at arbejdsløsheden vil stige katastrofalt, erhvervslivets profitter vil vokse, og levestandarden vil falde. Naturligvis mest for alle dem, der er eller bliver arbejdsløse, men derudover især for tusindvis af unge børnefamilier i dette land, som vil få et smæk på mindst 2.000–3.000 kr. om året. Disse familier har i forvejen meget svært ved at få budgetterne til at slå til på baggrund af mange års forfejlet boligpolitik, indkomstpolitik, inflation og resultaterne af decemberforliget. Det er omfordelingspolitik til fordel for de besiddende, til ulempe for de besiddelsesløse,

[Ebba Strange]

og allerværst for dem der i forvejen har det sværest.

Man skulle faktisk tro, at socialdemokraterne ikke selv læser de efterhånden ganske udmærkede rapporter, der kommer fra socialforskningsinstituttet, og som klart viser, at de, der har det virkelig dårligt i det danske samfund, det er de ufaglærte, det er kvinderne, det er de arbejdsløse, det er de ældre – og så er det naturligvis alle dem, der er børn i disse familier.

Endelig er troen på, at offentlige nedskæringer skulle hjælpe på betalingsbalancen, aldeles uunderbygget, og det ved regeringen også. Der er heller ikke noget, der kan bevise over for os, at de produktive erhverv kan opsuge den arbejdskraft, der nu bliver tilovers i den offentlige sektor. Der er intet, der kan overbevise os om, at vi ved at forgyldte erhvervslivet kan få det til at øge eksporten. Der er ikke noget belæg for, at alle de fordelagtige investeringer, der nu kan foretages, vil fremme beskæftigelse og eksport. De kan præcis lige så godt blive brugt til passiv investering og øge arbejdsløsheden på grund af arbejdskraftbesparende maskiner.

Et andet indoktrineringsstema, der har været kraftigt inde i debatten i den senere tid, har været, at nu skal der skabes optimisme i dansk erhvervsliv, optimisme, der giver investeringslyst. Jeg bliver nødt til at sige her i dag, at jeg interesserer mig mere for optimismen og afgrundsfølelsen hos almindelige danske lønarbejderfamilier end hos et forkælet erhvervsliv.

Alle er ikke i samme båd i Danmark. Danmark er et klassesamfund, hvor ethvert valg, der bliver truffet, er et politisk valg, der viser, hvilken side vi står på i denne klassekamp. Selv om SF fik nogen over snuden ved samme lejlighed, så glædede det mig meget, at Thomas Nielsen, formanden for LO, i sin 1. maj tale tydeligt sagde, at nu var det, der var brug for i Danmark, socialistiske løsninger. Det er vi enige med ham i i SF, men selv uden at gå så langt som til socialisme, kunne vi allerede i dag foreslå helt andre politikker, der vel ikke løser kapitalismens krise – for det er kun socialismen, der kan løse den – men som dog viser nogle andre veje at gå end de gamle nedtrådte stier, som vi nu bliver jaget ud på, og som vi har jokket på i de sidste 6–7 år.

Den kapitalistiske økonomi kan kun tænke traditionelt, og det medfører, at afgrunden nærmer sig for de familier, jeg har nævnt. Den afgrund, der er karakteriseret ved, at samfundet går i opløsning, fordi der fjernes flere og flere af de velfærdsgoder, som arbejderbevægelsen har tilkæmpet sig gennem generationer. Dette vil medføre en stadig stærkere disciplinering af arbejderne, af børnene og af de unge. Der er mange af de familier, der snart ikke kan mere. Når børnetilskudene falder, når daginstitutionspriserne stiger, når olie og anden energi stiger, når momsen stiger, når dyrtidsportionerne er blevet frarøvet dem, så er det klart, at man rammes af en følelse af afgrund og håbløshed, og den breder sig. Det mest katastrofale er, når den breder sig til de unge, de unge, der hverken kan få arbejde eller uddannelse. Så slutter optimismen, så dræbes gå-på-modet og initiativet, og så ødelægges det bedste, som Danmark har, nemlig en dygtig og veluddannet arbejdskraft.

Det er det modsatte, Danmark har brug for. En politik, der fremmer optimismen, som fremmer troen på fremtiden, som fremmer initiativet hos lønarbejderne. En sådan politik er mulig, men den kræver politisk mod og politisk vilje, og netop dette mod og denne vilje savner den socialdemokratiske regering, og det radikale venstre savner den i høj grad. For det mod, der kræves, er mod til at gå imod de krav, der allerede i dag stilles fra Danmarks stærke kapitalistiske långivere og fra de stærke kapitalistiske partnere i EF om, at der skal føres borgerlig politik i Danmark, hvis vi fremtidig skal fremstå som et godt papir.

Der er brug for, at vi en dag får afsløret, hvor meget Danmark faktisk allerede i dag er i lommen på de andre lande. Det har de borgerlige partier her i salen nok ikke noget imod at vi er, og socialdemokratiet måske heller ikke, men det er vigtigt, at befolkningen får det at vide. Afhængigheden af de andre lande er ikke noget, der er en svævende trussel eller en afgrund, der nærmer sig, det er en barsk realitet, der allerede i dag stiller krav om en politik som den, der føres, nemlig flytningen af goder fra lønarbejdere til kapitalen.

Derfor ved jeg heller ikke, hvor reelt ønsket egentlig er om at komme betalingsbalanceproblemerne til livs. Der er derimod øn-

[Ebba Strange]

sker om at forringe arbejderklassens vilkår, fordi den på et vist tidspunkt viste sig at være for dygtig til at arbejde sig ind på profitterne. Ville de borgerlige og socialdemokratiet for alvor ud af betalingsbalanceproblemerne, kunne det gøres, men den politiske nødvendighed af dette skal opleves, for at man vil arbejde for en sådan politik.

I SF synes vi, det er vigtigt, at Danmark arbejder sig ud af bindingen til de andre kapitalistiske lande, og derfor er arbejdet for nedbringelse af betalingsbalancen en nødvendighed for os; men vi vil den ikke på bekostning af beskæftigelse og velfærd, og derfor bliver vores forslag afvist af et flertal af partierne her i tinget.

Jeg skal ikke remse vores forslag op igen, for vi har drøftet SFs kriseplan her i tinget, men jeg vil alligevel pege på nogle af elementerne. Vi har foreslået en importafgift som en overgangsforeteelse, der skulle afløses af importkontrol og regulering med henblik på at nedsætte forbruget af overflødige, ressourcekrævende varer. En effektiv energipolitik til udbygning og fremme af danske energikilder og energibesparelse. En erhvervs politik, der tager fat på at styre investeringer og kontrollere kreditmarkedet og kontrollere produktionen. Etablering af offentlig produktionsvirksomhed på de områder, hvor det fremmer ressourcebesparelserne, beskæftigelsen og en gunstigere betalingsbalance, f. eks. på EDB-området, genbrug og energi. En udbygning og ikke en nedskæring af den del af den offentlige sektor, der fremmer trygheden og livskvaliteten hos lønarbejdere, nemlig erhvervsuddannelser til alle, bedre skolevæsen, en bedre uddannelsesstøtte, en væsentligt forbedret barselorlov, gode, billige daginstitutioner til alle, der ønsker det, kraftige forbedringer af postvæsenet og DSB. Og så en nedskæring af de offentlige udgifter, der sluger ressourcer uden at gavne befolkningen, først og fremmest naturligvis militæret, den helt store ressourcesluger, men også prestigeprojekter, som er ude af trit med den udvikling, verden befinder sig i i øjeblikket, broprojekter som Farøbroen, overflødige store vejprojekter, sygehusudgifter, der ikke gavner folkesundheden, men fremmer overflødige specialinteresser. En bolig- og skattepolitik, der griber effektivt ind over for det forbrug, der skabes gennem arbejdsfrie indkomster, især værdigstigningerne på jord og

fast ejendom, men også gennem alle de mange fradragsordninger i skattesystemet, der bevirker, at folk med lave indkomster kommer til at betale skatten for dem med de høje indkomster. En politik, som sikrer gode, billige boliger til alle. En arbejdsmarkedspolitik, der skaffer arbejde til mange flere gennem de ting, jeg har nævnt, og så gennem afskaffelse af overarbejde og nedsættelse af arbejdstiden.

En sådan politik kunne føres i dette folketing, hvis socialdemokratiet og de radikale turde, men de tør ikke. De tør heller ikke, selv om jeg ville prøve at overbevise dem om, at dette ikke er den skinbarlige socialisme, men bare et lille bitte skridt i retning af at bryde kapitalens kolossale magt. De tør bl. a. ikke, fordi hele det borgerlige kor af massemedier og pressionsgrupper farer op i uskøn forening, så snart der røres ved ét eneste privilegium. Det så vi tydeligt demonstreret, da de radikale og boligministeren fik travlt med at undsige rentefradragsforliget. Og de tør ikke, fordi de vil blive truet af deres udenlandske partnere i EF og NATO med sanktioner af forskellig art.

Det er dette, der er den virkelige baggrund for det forlig, der nu er indgået. SF vil ikke have lod eller del i det, for det er i hele sit sigte forfejlet politik. Vi vil naturligvis støtte de kompensationer, der gives for elendighederne, vi vil støtte de ting, der måtte ligge af forbedringer i f. eks. beskæftigelsesplanen, og ellers vil vi, som vi plejer, tage saglig stilling til de enkelte forslag, når de lægges frem til behandling. Men vil vi samtidig opfordre alle lønarbejdere til for alvor at stille deres krav til, at der bliver ført en anden politik i dette land. Kun et kraftigt pres fra de grupper, der rammes, kan have en chance for at bryde det pres, som kapitalen i dag med stort held øver på politikken og politikerne, og for at dette pres kan blive så stærkt som muligt, kræves det, at fagbevægelsen solidariserer sig med de særligt ramte grupper, jeg har nævnt i dag, og som ikke har den tradition for organisering, som fagbevægelsen har.

Niels Helveg Petersen (RV):

Det politisk-økonomiske indgreb, der er indgået forlig om, er efter radikal opfattelse klart bedre end regeringsoplægget fra april. Der er afsat betydelig større midler til er-

[Niels Helveg Petersen]

hvervsfremme, til at fremme produktion og beskæftigelse, der er fastsat en målsætning for udviklingen i de offentlige udgifter i de nærmeste år, og der bliver tale om en hurtigere, mere præcis virkning på de offentlige finanser, på betalingsbalancen og på kreditpolitikken.

Vi beklager i det radikale venstre, at det ikke kunne lykkes at skabe det store firkantede forlig med deltagelse af venstre og konservative. Det ville i sig selv have været en fordel med en aftale med 125 mandater bag sig.

Jeg var under forhandlingerne vistnok den eneste, der for alvor var optimist, ikke fordi det ikke var åbenbart, at der var vanskeligheder, men fordi det var åbenbart, at det, der skilte, trods alt ikke var større, end at et forlig kunne have været lavet med god vilje. Der er noget trist ved at konstatere, at vi i dette land med 5 millioner indbyggere, som i enestående grad skulle være egnet til at styre sig selv, regere sig selv fredeligt og i stor enighed, gang på gang ikke er i stand til det. Det er deprimerende, det giver ringere resultater, og det giver en manglende tillid til vore politiske institutioner.

I stedet for det store forlig fik vi altså et mindre med 90 mandater bag sig. Det er altså færre, men flertal er det. Det er det i dag, det er det til efteråret, ja, det er det altså faktisk ret beset i resten af denne valgperiode. Det er ikke et flertal, der kan bruges til f. eks. kultur- og undervisningspolitik, det kan heller ikke bruges i energipolitikken eller i forsvars- og udenrigspolitikken, men det er et flertal om netop de emner, dette forlig omhandler: den offentlige udgiftspolitik, finanspolitikken, arbejdsmarkedspolitikken og erhvervs politikken, og det gælder både industri, håndværk og landbrug.

De 90 mandater er altså et flertal, og det betyder, at der i det nuværende folketing kan regeres på det økonomiske område uden anvendelse af skiftende flertal. Tanken om de skiftende flertal havde ikke noget heldigt udfald i december måned 1979. Det har jo vist sig, at de skiftende flertals politik fra dengang, som regeringen lagde op til dengang, førte til en usikkerhed og en utryghed, som i dag er en del af selve det problem, vi står over for. Vi står over for et tillidsproblem både herhjemme og over for udlandet. Deri har venstres ordfører, hr. Christophersen, jo så evig ret. Men jeg kunne godt tænke mig at

spørge: hvilken form for tillid ville der have været i udlandet og herhjemme, nogetsteds, hvis resultatet af disse forhandlinger var blevet et politisk sammenbrud og udskrivelse af folketingsvalg? Hvilken form for tillidskabende foranstaltning er det? Jeg vil sige, at i så fald ville mistilliden for alvor være vokset både herhjemme – blandt dem, der disponerer økonomisk herhjemme – og i udlandet.

Når jeg peger på den flertalsmulighed, som de 4 forligspartier udgør, er det ikke for at udelukke andre. Tværtimod er det fortsat det radikale venstres opfattelse, at man skal søge i videst muligt omfang at inddrage venstre og konservative i de videre drøftelser om den økonomiske politik. Hvorfor blev egentlig ikke firpartiforliget mellem socialdemokratiet, venstre, konservative og det radikale venstre til noget? Hvorfor kunne partierne ikke, sådan som de burde, blive enige om en økonomisk politik?

En hovedårsag er uenigheden om den offentlige udgiftspolitik. Venstre og konservative har – og det er jo også gentaget i dag – aldeles urealistiske og uholdbare forestillinger om, hvad der med fornuft kan spares her og nu og straks på de offentlige budgetter. De påstår, der kan spares 15–16 mia kr. i 1981, dobbelt så meget som regeringen og forligspartierne lægger op til.

Jeg vil i den anledning gerne gøre en bemærkning til partiet venstre, som jo havde regeringsansvar indtil for 8 måneder siden. Jeg vil gøre opmærksom på, at den finanslov, vi lever under, bl. a. er venstres værk. De konservative har ikke haft regeringsansvar, så jeg skal ikke gøre den bemærkning til det konservative folkeparti. Jeg vil kun sige til det konservative folkeparti, at med den politik, partiet forfølger, skal partiet heller ikke ønske at blive regeringsparti. Det ville føre til meget store skuffelser. Til venstre specielt vil jeg sige, at venstres spareplaner tilsyneladende vokser med ca. 1 mia kr. for hver måned, venstre er uden for regeringen. Venstre planlagde statslige besparelser på 2½ mia kr. og kommunale besparelser på en 3–4 mia kr., i alt 6–7 mia kr. om året. Nu lyder kravet på 15–16 mia kr. Det lader sig ikke gøre med fornuft at gennemføre en så voldsom nedbremning. Venstre gjorde det da heller ikke, da de selv var i regeringen, og venstre har heller ikke med konkrete forslag

[Niels Helveg Petersen]

anvist, hvorledes det skulle kunne lade sig gøre nu.

Det er i det hele taget beklageligt, at forhandlingerne mellem de fire gamle partier sluttede, netop som de var ved at blive for alvor interessante. Det sluttede nemlig med, at venstre og konservative skulle fremlægge i enighed spareplaner for 4-5 mia kr. ud over det, som regeringen havde foreslået, som så kunne blive gennemdrøftet, og som så kunne blive beregnet i sine virkninger på betalingsbalancen, statsfinanserne og beskæftigelsen. Et sådant udspil kom ikke. I stedet fik vi at vide, at det var nytteløst at forhandle videre. Det beklager jeg, for det gjorde det umuligt at få en virkelig seriøs efterprøvelse af, om der havde været bedre muligheder for at gennemføre en aftale.

Lad mig slå fast, at den store uenighed om udgiftspolitikken ikke vedrører målsætningen. Også i det radikale venstre har vi den opfattelse, at det i en periode med lav vækst i vores økonomi er tvingende nødvendigt at nedsætte stigningstakten i de offentlige udgifter. Behovet herfor er klart påvist i budgetredegørelsen. Vi er nødt til at bringe den offentlige sektor under kontrol, hvis vi skal kunne sikre større tilgang af ressourcer til den private del af den danske blandingsøkonomi. Men neddæmpningen af væksten må foregå med fornuft over en flerårig periode; og især med de perspektiver for udgiftspolitikken, der ligger for de kommende år, vil jeg gerne pege på, hvad der fra radikal side blev fremført under finanslovdiskussionen af den radikale ordfører, hr. Bilgrav-Nielsen. Netop i en situation, hvor man må se frem til en flerårig indsats for en dæmpning af de offentlige udgifter, er det nødvendigt, at folketaget får mulighed for selv at foretage en bedre vurdering af, hvorledes neddæmpningen skal foregå, så vi ikke kommer ud i panikagtige nedskæringer, men således at neddæmpningen kan foregå velovervejet og uden senere uheldige bivirkninger.

En anden årsag til, at et forlig ikke blev til noget, var venstres og konservatives holdning til skatte- og afgiftsforhøjelser. Jeg vil da gerne slå fast, at skatte- og afgiftsforhøjelser ikke er vor livret – og slet ikke på et tidspunkt, hvor det private forbrug ikke netop udvikler sig i opadgående retning, men snarest er faldende. Vi erkender, at finanspolitiske stramninger nu medfører øgede vanske-

ligheder for beskæftigelsen. Når vi på trods heraf alligevel finder det nødvendigt at gennemføre skatte- og afgiftsforhøjelser, skyldes det hensynet til penge- og kreditpolitikken. Hvis vi undlod skatte- og afgiftsforhøjelserne nu, ikke gennemførte en øjeblikkelig stramning af finanserne, ville der være risiko for en yderligere belastning af pengepolitikken, kreditpolitikken, med risiko for stigende rente med alt, hvad det indebærer for investeringerne, for beskæftigelsen og for lysten til at sætte noget i gang.

Vi er desværre ikke ved ledelse af den økonomiske politik i den situation, at vi kan vælge frit imellem gode og dårlige løsninger, vor handlefrihed er reelt allerede stærkt begrænset. Vi ville finde det uforvarsligt ikke at tillægge Nationalbankens synspunkter omkring dette stor betydning i den øjeblikkelige situation. Nationalbanken har gjort det klart, at hensynet til betalingsbalancen og til pengepolitikken nødvendiggør en øjeblikkelig stramning ved hjælp af skatter og afgifter.

Det er ikke mange uger siden, at venstre og konservative hurtigt kom nationalbankdirektøren til hjælp – og med rette – da medlemmer af regeringen angreb nationalbankdirektøren for hans vurdering af den økonomiske politik. Det var berettiget at komme Nationalbanken til undsætning i den situation, men nu vælger venstre og konservative helt at se bort fra de råd, som Nationalbanken giver os, vælger at se bort fra, at Nationalbanken ved flere lejligheder har fremhævet, at en af årsagerne til en skæv udvikling i vores økonomi har været, at der i de senere år generelt set har været ført en for lempelig finanspolitik med overbelastning af penge- og kreditpolitikken til følge.

Af hr. Poul Schlüters tale kunne det fremgå, at også synet på indkomspolitikken skulle have været en årsag til sammenbruddet. Sådan vurderer jeg det ikke. For det første har jeg bemærket, at partiet venstre ligesom har afskrevet indkomspolitikken. Det er en sag for sig. Man kan jo sige, at vi lever endnu i disse måneder under virkningerne af den indkomstpolitik – eller mangel på samme – som blev gennemført af socialdemokratiet og venstre. Men jeg lyttede med interesse til hr. Poul Schlüters indslag om indkomstpolitikken. Jeg forstod, at det skulle have været et centralt led i en økonomisk-politisk aftale. Men jeg lyttede forgæves til bestemte anvis-

[Niels Hølvæg Petersen]

ninger på, hvorledes dette skulle gennemføres. Det eneste, jeg kunne finde ud af, var egentlig, at indkomstpolitikken skulle bestå i, at de ansatte i den offentlige sektor her og nu havde krav på at få øgede lønninger. Det ville være et effektivt bidrag.

Det er for mig at se tydeligt, at venstre og konservative satte hensynet til den korte gevinst i den politiske agitation højere end det langsigtede arbejde med de økonomiske problemer, og det må vi så drage konsekvensen af med beklagelse, for vi er overbevist om, at det for landet i situationen havde været den stærkeste løsning med en større tilslutning.

Jeg havde lyst til at gøre nogle bemærkninger til SF, komme med en mere omfattende kritik af SFs holdning til dette, men det skal jeg undlade. Jeg vil bare konstatere, at SF finder, at indkomstpolitik er det værste af alt, at skatte- og afgiftsforhøjelser er det værste af alt, at en neddæmpning i stigningstakten i de offentlige udgifter er det værste af alt, at løsningen er højere lønninger, højere offentlige udgifter, som ikke må føre til højere skatter og afgifter. Det er efter vort skøn overhovedet ikke farbare, realistiske udveje, der her anvises.

Vi lægger hos os afgørende vægt på den del af forliget, som vedrører erhvervsfremmen ved generelle midler, primært ved lempelser i erhvervenes skatter. Der er afsat en pulje, der skal forhandles om med erhvervene i sommerens løb med henblik på fremsættelse af lovforslag til efteråret. Afsættelsen af denne pulje er et meget kontant udtryk for, at en holdningsændring i forhold til erhvervslivets investeringer er på vej. Vi interesserer os ganske særligt for inden for rammen af denne pulje at få ændret ved kapitalvindingskatten i dens forskellige former, både når det drejer sig om kapitalvindingskatten på jord og fast ejendom, når det drejer sig om aktieavancebeskatningen, og når det drejer sig om byerhvervenes kapitalvindingskat ved goodwillbeskatningen, som er en stor hæmsko for mindre virksomheder.

Vi er endvidere meget tilfredse med, at der er fundet en i hvert fald foreløbig¹ løsning for landbrugets refinansiering, og med, at der afsættes ekstraordinært et beløb på 50 mill. kr. til iværksætnings- og etableringsstøtte for håndværk og mindre industri. En forudsætning for, at vi kan udvikle vort erhverv i de kommende år, er, at vi holder underskoven i

vore erhverv levende, sikrer en stadig tilgang af nye virksomheder for at udnytte de ressourcer af opfindsomhed og talent, som findes i den danske befolkning.

Jeg kunne have haft lyst til at gå mere i dybden både med spareplanen – de ømme punkter, der findes i den – og med beskæftigelsesplanen, men skal af tidsmæssige grunde undlade det, kun konkludere for det radikale venstres vedkommende, at vi forsøgte over for det regeringsoplæg, der kom i april, at bruge vores indflydelse. Vi gjorde det, som vi sagde vi ville gøre, vi brugte vores indflydelse til at forbedre regeringsoplægget, og vi konstaterer, at det faktisk er lykkedes.

Arne Melchior (CD):

Dagen efter påske blev der lagt et stort og aparte æg, påskeægget kaldet, på folketingets bord. Straks kom 4 gamle ænder vraltende og tilbød sig til at rugge ægget ud, og de rugede, og de rugede. To af dem tænkte et par uger: »Skal, skal ikke?« men da skallen altså var meget hård, og da de alligevel betænkte sig og ikke turde tage paternitetsansvar for den unge, der kunne komme ud af ægget, forlod de reden. Så kom der et par yngre, kvikke ænder til. De arbejdede og bearbejdede dette påskeæg, og nu har vi så fået knust skallen på det i fællesskab – æg skal jo som bekendt knaldes, før de kan spejles.

Tiden er selvfølgelig så også inde til at kanøfle, det er klart, det må jeg lade andre om. Jeg skal over for disse bid i nakken ikke på nogen måde skryde. Det er ikke nogen svaneunge, der her er søsat, men den er levedygtig, den kan svømme, og vandet kan bære. Vi vil bidrage til efter de forpligtelser, vi har indgået, at det skal få en happy end, som det fik i eventyret.

Hr. Ole Espersen sagde, at der ville være 90 mandater bag den lovgivning, der følger af dette forlig. Mon ikke det var lidt for pessimistisk? Jeg gad da nok se partier som venstre og konservative stemme imod en lang række af de lovforslag, der bliver en følge af dette forlig. Jeg gad nok se dem stemme nej til eller blankt til så væsentlige forbedringer som – her nævnt i flæng og langtfra fyldestgørende – afskrivninger på maskiner, straks-afskrivninger, ophævelse af udligningskatten for aktieselskaber, lempelse af beskatningen af avancer ved salg af aktier, generationsskif-

[Arne Melchior]

teforbedringer, betydelig flere K-lån, refinansiering for landbruget, etableringsstøtte til håndværk og industri, væsentlige lettelser af formueskatten, lempelse i lov om priser og avancer – og lad mig bare tage den med, den nye lovgivning om barselorlov, som er en retfærdighedshandling både over for erhvervsdrivende og over for alle andre, kvinder og familier, der kommer i barselsituationen. For en gangs skyld en ny merudgift, som sikkert heller ikke venstre og konservative vil drømme om ikke at stemme for. Jeg tror, der bliver ganske komfortable flertal, hvis ikke visse mennesker skal æde deres egne hatte – og det er jo ikke til at opdrive hatte nutildags.

Må jeg sige om besparelserne, at vi har i dag hørt et konkret tal fra hr. Poul Schlüter, 13 mia kr. Vi har læst i hr. Christophersens annoncer – det var den uge, hvor han troede, at det ville bryde, altså på en anden måde, end det nu gjorde, og at der ville blive valg – dér stod sandelig 16 mia kr. Det stod der ikke, der stod det dobbelte af 8 mia kr., men det kan vi vist godt runde af til 16 mia kr. Ja men det er da vidunderligt. Må jeg ikke her undtagelsesvis citere min partiformand, hr. Erhard Jakobsen, der har slået fast, men det er vist ikke trængt ind alle steder endnu, at halvdelen af de offentlige udgifter administreres af kommunerne, og halvdelen af disse kommuner har borgerligt flertal. Er der meget stor forskel på den repræsentation, venstre og konservative har i tinget, og dem, der sidder ude i kommunerne og i amterne? Hvis ikke der er denne forskel – og det vil jeg ikke antage man vil påstå – ja men så gå dog i spidsen dér, vis dog, at der kan spares disse gigantiske beløb – og vel at mærke fra det ene år til det andet!

En ting mere om besparelser. Hvordan kan man undlade at stemme for at spare 8 mia kr., fordi man vil spare 10, 13 eller 16 mia kr.? Man kan da stemme for det, der er flertal for i første omgang, og så arbejde sagligt og roligt videre på at spare endnu mere.

Så kommer det afgørende, jeg har på hjerte om besparelser, og det er et spørgsmål til ordførerne fra venstre og konservative, som siger, at skatter af enhver art, direkte og indirekte, udløser lønpres. Hr. Poul Schlüter opgjorde dette alene for momsens vedkommende til 1 mia kr. i merudgift for erhvervslivet. Må jeg spørge konkret: hvordan vil man for-

klare, at besparelser ikke udløser lønpres? Jættemæssige besparelser – altså alt, hvad der er ud over rationaliseringer – milliardbesparelser i dusinvis kan ikke andet end udløse betydelige udgiftsstigninger for familierne, for forbrugerne hver eneste dag. Hvis skatter udløser lønpres, hvad jeg ikke benægter, vil jeg hævde, at besparelser gør det ganske på samme måde. Jeg vil gerne have en forklaring, hvis nogen mener, det er anderledes.

De borgerlige partier skulle hellere hjælpe med til at forklare befolkningen, at nye skatter ikke må føre til nyt lønpres. Der opfordres ligefrem til det, der agiteres for det, og man vil være stolt, hvis man bagefter kan vise, at der blev så og så stort et lønpres. I stedet for at være med til at forklare befolkningen, som – dette er statistik, men det er alligevel rigtigt – i 1979 fik en udvidelse af privatforbruget med 2.500 inflationsrensedede kroner på årsbasis for en dansk gennemsnitsfamilie, at forklare disse familier, disse forbrugere, disse vælgere, at nu må der siges stop, at den realistiske dansker ikke længere må være ham, som siger, at der skal spares, vel at mærke hos naboen og hos kollegaen, men ikke hos mig. Det er kun, hvis denne mentalitet kan trænge igennem, at opslugning af penge gennem skatter eller gennem besparelser gør den nytte, som vi ønsker de skal.

Et par ord om de nye skatter. Hr. Niels Helveg Petersen har allerede nævnt dette, at man flot tog nationalbankdirektøren til indtægt, da han talte om afgrunden, men nu, hvor han klart har sagt, at der trænges til hurtig pengeopsugning gennem skatter og afgifter, har han åbenbart pludselig ikke forstand på det. Det kan man ikke. Vi har været nødt til at lægge ryg til disse skatter. Vi kan lide dem nøjagtig lige så lidt som nogen andre, men situationer kan tvinge alle, også venstre, når de er i regering, eller når de har være forligspartnere, det har de jo været, hvis jeg husker ret, 16 af de 25 gange, der har været forlig siden 1974, så kan de også være tvunget til at gøre ting, man gerne ville være fri for.

Vi tager da gerne ansvaret for, at boligskatter og motorskatter og besparelser på folkepensionen – eller medansvar for, for vi skal ikke tage æren – vi tager medansvaret for, at disse blev erstattet med 1¼ momsprocent. Det er ikke, fordi vi elsker nogen høj moms, vi vil helst have den på 10 pct., eller

[Arne Melchior]

helst helt væk. Men momsens har altså den fordel, at den er hurtigvirkende, den skader ikke eksporterhvervene, den er forbrugsneutral, og den lader boligen være i fred.

Med hensyn til formueskatterne er der ikke tale om en forøgelse, men om en lempelse, og jeg vil gerne understrege, at der ikke kun er tale om dette i og for sig vigtige med ikke-børsnoterede aktier, som ligningsmæssigt skal ansættes lavere. Men jeg er sikker på, at skatte- og afgiftsministeren – i modsætning til, hvad der næsten lægges ham i munden på forsiden af Berlingske Tidende i dag – vil bekræfte, at det, der skal ske med formueskatten, er lempelser på alle de områder, hvor skærpselsen fik utilsigtede virkninger.

Med hensyn til landbrugets refinansiering er der i går indgået en slags aftale om 3 år som minimum. Jeg vil gerne være med til at forsøge at ændre denne aftale til at være 5-årig. Det kan selvfølgelig kun ske i gensidig forståelse. På den anden side har det ikke så stor interesse, for om 3 år sidder der – ligegyldigt hvordan det så går – et andet folketing. Jeg tror i virkeligheden, at hr. Arne Bjerregaard lavede et lille egotrip, da han fór ud til Ritzau i går om denne sag, således at den skulle løses i hastværk og ikke fik den grundige, saglige behandling, som den i virkeligheden har fortjent.

Det område i forliget, der nok har givet CD den største betænkelighed, er arbejdsgiverens betaling af den første dag ved ledighed. Jeg vil gerne sige, at intet herom er fastlagt. Der er kun bestemt, at der skal foretages en analyse, og jeg vil gerne opfordre alle de parter, der bliver inviteret, til at komme med til dette arbejde og fremlægge det rigtige materiale, de sikkert har. Under opklaringsprocessen vil vi grave betydelig grundigt i, hvad der skal ske ved disse vejrligsdage, altså de dage, hvor folk i udeerhvervene ikke kan udføre deres arbejde. Hvis det bliver til arbejdsgiverbetaling, så må det formentlig gå totalt ud over muligheden for at afgive faste tilbud for sådanne arbejder. Eller også må det altså indregnes. Det er, bevars, i orden på den måde, at det ikke er konkurrenceforvridende mellem virksomhederne. Men vi må altså have set virkningerne af denne ting, før noget lægges fast. Det er det altså ikke på nuværende tidspunkt. Desuden indgår – det var bl.a. noget, hr. Poul Schlüter

overså – i de arbejdsmarkedsovervejelser, der skal foregå, også smidiggørelse af faggrænser, problemet med supplerende dagpenge og spørgsmålet om statens tilskud til de høje timelønninger i kommunernes beskæftigelsesprojekter.

En interessant og sikkert væsentlig nydannelse er socialindkomsten, som der i forvejen ligger en stor betænkning om. Indførelsen af socialindkomstbegrebet betyder et brud med et princip, som alle må være enige om skal brydes, nemlig dette, at man modtager tilskud selv dér, hvor der ikke er trang og behov til stede. Jeg understreger for en ordens skyld, at CD kun er forpligtet af fase 1, vi har vore meget store forbehold og betænkeligheder over for fase 2, men vi kan lære, og vi kan overbevises, hvis det virker således, som hensigten er. I udvalgsarbejdet vil vi søge at få indført en dispensationsparagraf, eventuelt i form af et nævn, således at utilsigtede virkninger af socialindkomstberegningen ikke vil behøve ny lovgivning, hvis og når de formentlig vil vise sig, netop fordi området er så nyt.

Jeg vover den påstand, at forligspartierne har skaffet en relativ ro, så meget ro, som det er muligt i vor omskiftelige verden, med hensyn til boligudgifterne, uanset om man er ejer eller lejer, og en relativ stabilitet for erhvervslivet, det store som det små, industri, håndværk og landbrug.

Aftalerne gælder for halvandet år, og mange kommentatorer har sagt og skrevet, at det er meget kortsigtet. Hr. Poul Schlüter gav dette åremål retfærdighed ved at sige, at det er skam længe. Jeg vil give ham ret og sige: hvem kunne gøre det bedre? Hvem vil påtage sig at lave bindende aftaler frem til 1983? Jeg påtager mig det i hvert fald ikke, og jeg fraråder enhver at optræde, som vi har set hr. Ellemann-Jensen optræde et par gange i slutningen af 1979 på fjernsynsskærmen med en hel masse kurver, der viste, at efter hans plan ville alting pr. januar 1984 se nøjagtig sådan og sådan ud. Det er der ingen ansvarlige personer der kan påtage sig at bilde befolkningen ind, og derfor er de halvandet år, forliget er indgået for, faktisk længe i vor omskiftelige verden.

CD har brugt sine alt for få mandater efter devisen: centrumstemmer, der bearbejder. Vi kan ikke, ingen kan, operere alene, ligegyldigt hvor stor en arbejdsindsats man præ-

[Arne Melchior]

sterer. Men man kan selv som lille gruppe, ligesom det lille land kan over for store nationer i EF og i FN, deltage i et arbejde med argumentets vægt og bearbejde tingene, således at de får et bedre udseende, end de havde oprindeligt. Og vi har sandelig sammen med de radikale og kristeligt folkeparti arbejdet meget. Det konservative Jyllands-Posten skrev forleden dag, at regeringen har holdt udsalg. Det vil jeg slet ikke påstå. Det synes jeg ikke er korrekt. Men regeringen og socialdemokratiet har været smidig og føjelig, og derfor er der opnået meget.

Jeg vil også som en ting, vi har opnået, nævne, at vi har opnået at holde SF, for ikke at tale om endnu mere venstregående grupper, uden for indflydelse på den politik, herunder den økonomiske politik, der skal føres i den kommende tid. Alene dette er et resultat i sig selv. Her vil jeg takke hr. Niels Helveg Petersen for bemærkningen om, hvordan den indenlandske situation og bedømmelsen i udlandet af vor kreditværdighed og vor stabilitet havde set ud, hvis vi havde ladet tingene sejle. V- og K-partierne kan sige, som de siger, at det, der er opnået, ikke er nok. Hvornår er det det? Men de kan ikke sige, at foranstaltningerne netto ikke trækker i den rigtige retning.

Og så spørger de alle sammen: hvornår bliver det så næste gang? Dertil vil jeg sige, at dette ikke er afgørende, for det er der ingen der kan have nogen kvalificeret mening om. Det afgørende er ikke, hvornår næste gang bliver, det afgørende er, når næste gang kommer, hvem er så med til at tage ansvaret? Hr. Poul Schlüter talte om en akse af de 4 forligspartier og sagde, at aksens kunne formentlig holde i 3½ år, altså valgperioden ud. For mit eget vedkommende og på mit partis få mandaters vegne skal jeg sige, at vi bereder gerne plads ved bordet, således at aksens kan blive længere og stærkere, og det er op til V og K at vise den ansvarlighed, de taler så meget om.

Wilhelm (VS):

Allerede regeringens oprindelige udspil måtte vi betegne som det værste, den hidtil havde præsenteret os for. Rekordagtige offentlige besparelser, rekordagtige tilskud til kapitalen, 60.000-70.000 flere arbejdsløse. Ingen kan med rette hævde, at socialdemo-

kratiet ikke har tilstræbt og gjort alt muligt for at gøre V og K tilpas. Når det attrædede faste flertal om en solidt reaktionær politik, bestående af de fire gamle partier, ikke er etableret, så skyldes det hverken socialdemokratiet eller det radikale venstre, men venstre og konservative, som af al denne imødekommenthed er blevet så kulrede, at de afviser tilbud, som går betydelig længere, end de selv kunne drømme om at foreslå for blot et halvt år siden. Og de afviser udspil, som de forbløffede arbejdsgiverorganisationer end ikke på skrømt kan få sig til at tale nedsættende om.

De ændringer, der er kommet til undervejs, har yderligere forstærket den asociale totalvirkning. De vigtigste ændringer har været opgivelse af ejendomsbeskatningen, fredning af kapitalgevinster og fradragsfiduser, forøgelse af momsprocenten og yderlige milliardtilskud til kapitalen. Det vil kræve mærkbare afsavn af hele befolkningen, sagde statsministeren ved forelæggelsen. Og det er så usandt, som det er sagt. Hvad er det for mærkbare afsavn, forligspartierne har tiltænkt villaejeren, lystbådeejeren, jordspekulanten, boligspekulanten, aktionæren, den superhøjtlønnede, kuponklipperen, den erhvervsdrivende? Det er én eneste ting såmænd: han skal ikke længere kunne modtage varig bistand efter bistandsloven ved at få hele sin skattepligtige indkomst til at forsvinde i fradrag. Det er den frygtelige byrde, der er tiltænkt ministre og bankdirektører, B&W-bosser og skibsredere, sølspekulanter og uldmæcener, enhver, som ikke er strejfer, men har fast ejendom, produktionsmidler, kapital. Mærkbare afsavn for hele befolkningen, at de ikke længere skal kunne få varig hjælp efter bistandsloven! Det betyder imidlertid ikke, selvfølgelig, fristes man til at sige, at de slet ikke skal kunne få varig hjælp. Det skal blot ikke være efter bistandsloven.

I øvrigt er de godt hjulpede. Villaejerne får med forliget løfte om, at fradragsfidusen end ikke skal indskrænkes lidt i takt med værdistigningen, sådan som det ellers er sket i de foregående år. Spekulanter af enhver art får løfte om, at den særlige indkomstskat vil blive lempet. Aktionærer og erhvervsdrivende får bedre afskrivningsmuligheder og større direkte støtte. Alt sammen uden nogen form for modydelse. Selvfølgelig får disse folk momsforhøjelse og afgiftsstigninger på op-

[Wilhelm]

varmning og transport ligesom alle andre, men som alle ved, er virkningen heraf mindst i netop disse grupper. Den er hårdest i lige præcis de grupper, som også er hårdest ramt af reallønsnedgang, af nedbrydningen af dyrtidsreguleringen, af de offentlige besparelser og af den øgede arbejdsløshed. De helt konkrete virkninger vil vi komme nærmere ind på ved førstebehandlinger i morgen og også i et par supplerende indlæg i debatten her senere i dag.

Som alle de tidligere kriseforlig og i det hele taget den krisepolitik, som er udstukket af socialdemokratiet såvel som af radikale, konservative, centrum-demokrater, kristelige, venstre og fremskridtspartiet, bygger dette på rent nationale betragtninger, hvor man lukker øjnene for, at den økonomiske krise er hele den kapitalistiske verdens krise. Ud fra denne blindhed foregøgler man sig, at løsningen skal findes i øget konkurrenceevne, større markedsandele, alt sammen selvsagt opnået helt og holdent på kapitalens betingelser, det vil sige gennem internationalt skruibrækkeri.

Vi skal eksportere os ud af krisen, vi skal erobre markedsandele fra andre og afskaffe vores betalingsunderskud og vores arbejdsløshed ved at nedsætte vores lønniveau og indskrænke vores offentlige sektor. Helt bortset fra, at en sådan nationalt orienteret politik selvfølgelig ikke lader sig gennemføre – det forsøges nu på syvende år herhjemme, og i samtlige andre kapitalistiske lande prædiker det nationale borgerskab præcis den samme løsning på deres kriseproblemer, og det uanset om de har betalingsbalanceoverskud eller -underskud – burde det for nogle rejse det spørgsmål, om man kan acceptere såkaldte løsninger, som gør det vanskeligere for andre at løse deres tilsvarende problemer.

At den borgerlige nationale krisepolitik er direkte konfliktskabende, at den kun kan føre til gensidigt skruibrækkeri uden ende, anfægter tilsyneladende ikke socialdemokratiet. Man anlægger præcis den samme filosofi som konservative og fremskridtspartiet. Man benytter præcis de samme argumenter, anviser præcis de samme udveje. Og når der til kommer, at ingen for alvor tror på, at regeringens indgreb vil ændre noget væsentligt, så er det ikke mærkeligt, at flere og flere søger den rene vare hos hr. Poul Schlüter, som siger, at det hele bare skal være dobbelt så

skrap, eller hos hr. Glistrup, som siger: fire gange op – men han overdriver jo, som alle ved. Afgangen til hr. Poul Schlüter har socialdemokratiet selv motiveret sine egne proslutter til.

Lige så fælles de nævnte partier fra A til Z er om principperne for krisepolitikken, lige så fælles er de om ikke at ville røbe nogen forståelse for eller nogen forklaring på, hvorfor der er økonomisk krise i hele den kapitalistiske verden. Det højeste, de kan svinge sig op til – og her skal jeg endda retfærdigvis undtage fremskridtspartiet – er at trække forbindelsen til olieprisudviklingen, det vil sige skylden på OPEC-landene. Dette populære nonsens vil VS hellere end gerne bidrage til at mane i jorden.

For det første er det sagligt noget vrøvl. Fra 1960 og helt frem til sommeren 1979 var olieprisstigningerne kun lige netop store nok til at følge med prisudviklingen for industrivarer, altså til at genoprette bytteforholdet, som blev voldsomt forringet for OPEC-landene i periodens første 12–13 år.

For det andet er det en uanvendelig forklaring. For selv om man havde kunnet konstatere, at krisen skyldtes olieprisstigningerne, så kunne man jo ikke rigtig stille noget op med den konstatering.

For det tredje er det en politisk uacceptabel sammenkædning, og det er for os det væsentligste. Olieprisstigningerne siden 1973 er et af de få virkelige lyspunkter i verdenspolitikken i denne periode, det eneste, som for alvor har forrykket Nord-Syd-balancen til fordel for i hvert fald en del af udviklingslandene, det eneste, som mærkbart har forrykket den politiske magtbalance i verden, og det eneste, som har kunnet formå de privatkapitalistiske såvel som de statskapitalistiske lande til blot at skele en smule til fundamentale ressourceproblemer og -hensyn. Det er i menneskeheden, men selvfølgelig ikke i magthavernes, altså ikke i kapitalismens interesse, at olieprisstigningerne fortsætter, og ikke kun i takt med andre priser.

De umiddelbare virkninger af de fire partiers asociale forlig er uhyggelige nok i sig selv. Alligevel er virkningen af forligets perspektivløshed måske endnu værre. Mange menneskers tillid trods alt til de falske borgerlig-socialdemokratiske problemstillinger, deres beredvillighed til at påtage sig nogle

[Wihjelm]

byrder, misbruges her til noget, som ikke bare er formålsløst, men endda værre.

Socialdemokratiet kan ikke undskylde sig med, at der ikke var andre muligheder. Her er tale om, at socialdemokratiet har valgt side, og jeg synes, at statsministeren skylder befolkningen og først og fremmest sine egne vælgere og fagbevægelsens medlemmer at forklare hvorfor. Hvorfor valgte socialdemokratiet at opgive enhver oprydning i fradragsfiduserne, som der var tilbud om og mandater til, hvis socialdemokratiet havde villet, og det til et årligt provenu på adskillige milliarder kroner? Hvorfor valgte socialdemokratiet at opgive forsvaret for den offentlige sektor, som der ligeledes var tilbud om og mandater til? Hvorfor opgav socialdemokratiet at hente de godt 2 mia kr. årlig på ejendomsbeskatningen under en eller anden form, som der var tilbud om og mandater til? Hvorfor afviste den ethvert tilbud om en social omfordeling af pensionsmidlerne? Hvorfor afslog den mulighederne for at lade arbejdsgiverne bidrage til at betale den del af dagpengene, som udløses af deres misbrug af ordningen? Hvorfor afstod den fra ethvert forsøg på en egentlig og konstruktiv energipolitik, som ville skabe beskæftigelse, og som ville betyde varige besparelser både af valuta og af folks penge, uden at de skulle sidde og fryse?

Samtidig kunne de radikale passende forklare, hvorfor de konsekvent har gjort alt for, at disse muligheder ikke skulle få én chance.

Men socialdemokratiet i hvert fald skylder en forklaring for én gangs skyld på, hvorfor man så at sige på forhånd afviste og opgav enhver af disse muligheder.

Dette alternativ er, som vi altid har fremhævet, ikke en politik, der løser krisen, men det er jo omsider gået op for alle, at det gør forligene heller ikke. Det er der intet der gør.

Kom ikke endnu en gang med påstanden om, at disse ting ville være småting i sammenligning. At der efterhånden ikke længere er tillid til det, fremgår af, at mange af jeres egne ved, at det er løgn. Alle de fagforeninger og fagforbund, som har gennemgået det såkaldte Bremmerprojekt, der i sit udgangspunkt har meget til fælles med VS' 4 år gamle energiforslag, og som har anbefalet det, ved, at det er løgn. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, som for få uger siden henvendte

sig til regeringen for på ny at opfordre til, at der blev gjort noget alvorligt ved den sag, ved, at det er løgn. Det er ikke småting, der her er tale om.

Lad os som eksempel tage VS' 5 energiforslag fra 1976. De var ikke overdrevne, for rammerne var simpelt hen overtaget fra regeringens egen 1976-energiplan, fase 1. Var VS-forslagene blevet gennemført dengang, så havde det efter de konsekvensoplysninger, vi indhentede i de forskellige ministerier, betydet, at der i hvert af årene siden havde været beskæftigelse til 47.000 personer, og efter 4 år, dvs. nu, ville betalingsbalanceunderskuddet være formindsket med ca. 7 mia kr. Og dette var kun energipolitikken. Som sagt var der tilbud om og mandater også til en betydelig indsats mod fradragsfiduser og mod kapitalgevinster.

Socialdemokratiet har klart valgt at afvise sådanne alternative muligheder, og det til fordel for endnu et kriseforlig bestående af asociale og perspektivløse energiafgifter, offentlige besparelser, kapitaltilskud uden sikkerhed for beskæftigelse og en momsforhøjelse i tilgift, et forlig, som efter regeringens egne oplysninger – og de plejer ikke at være kritiske – vil forøge arbejdsløsheden med 50.000 på årsbasis.

Lad os for én gangs skyld få statsministerens forklaring på, at socialdemokratiet vælger på den måde. Og kom ikke endnu en gang med påstanden om de noksom bekendte partier, der vil alt eller intet, som bare venter på revolutionen, som ikke vil tage et ansvar, som kun vil være med, når der skal gives penge ud. Den tale, som samtlige socialdemokratiske ordførere i alle disse kriseår, hr. Kjeld Olesen, hr. Svend Auken, hr. Erling Olsen, hr. Hjortnæs og hr. Ole Espersen har lirket af, kan man ikke byde selv de mest autoritetstro socialdemokratiske vælgere efter den historie med renteaftalen. Kom der ikke andet ud af den, så kom der dog det ud af den. Lad os altså slippe for de sædvanlige primitive bortforklaringer. Fortæl for én gangs skyld rent ud, hvorfor I som socialdemokrater har valgt, som I faktisk har. Stå for én gangs skyld ved det, I gør, og fortæl grunden!

Det samme krav om en forklaring kan man med rette stille til LO-toppen for dens passive accept af dette angreb på medlemmernes interesser. Det er, som om dens mis-

[Wilhjelm]

lykkede forsøg på at afspore den faglige kamp i en kamp for ØD helt har taget gassen ud af bosserne, så selv Thomas Nielsen ikke engang kan præstere lidt teatermodstand længere.

Den sidste aktive indsats var aktiv døds-hjælp til renteaftalen gennem mediet hr. Erling Olsen, en aftale om at fjerne fradragsfi-duser for 4 mia kr. skulle sprænges i luften, fordi – ja hvorfor? Fordi den ikke i ét og alt svarede til linealerne på Lykketofts skrive-bord. Så ville man hellere helt undvære. Det kan man sandt for dyden kalde en alt-eller-intet-holdning.

Den nylig afdøde SiD-formand, Knud El-legaard, gav i et kort glimt for ikke så længe siden en fin karakteristisk af sin forgænger, Jørgensen, hans rolle som regerings- og parti-leder. Om statsministeren, som han sikkert ikke ukærligt, men meget præcist benævnte den lille laban, fortalte han, at når man for-søgte at forklare ham, at nu gik den altså ikke længere, at både partiet og fagbevægelsen ville gå i stykker på det, hvis man fortsat skulle lægge ryg til den fuldkommen per-spektivløse borgerlige politik, så havde An-ker altid lige mødt en gammel kone, der havde sagt til ham, at socialdemokratiet endelig for enhver pris måtte bevare regeringsmagten, hvorpå Ellegaard tilføjede: men dansk fagbevægelse består ikke af gamle koner. Det sidste er imidlertid bevisligt løgn.

Hvis dansk fagbevægelse passivt accepterer et sådant råddent æg som dette, hvis dansk fagbevægelse sætter den småfornærmede mine op og i øvrigt bare siger, at det er der jo ikke noget at gøre ved, på samme måde som fagtoppen allerede har gjort, så består den faktisk af det, som Knud Ellegaard lidt uretfærdigt betegnede som gamle koner. Det var for øvrigt samme Ellegaard, som under en af de mange tidligere kriseløsninger, da LOs forretningsudvalg sad og surmulede, skal have fået adskillige af de øvrige op af stolene, da han bemærkede: Gud ske lov, at man da i hvert fald aldrig har stemt på det parti!

Chr. Christensen (KrF):

Jeg kan dele hr. Christophersens og hr. Poul Schlüters vurdering af alvoren i vor økonomiske situation. Jeg kunne bare have ønsket, at vi nu også havde kunnet tælle dis-

se to partiers stemmer med i den flok af stemmer, der her i folketinget nu arbejder for at rette økonomien op.

Allerede under redegørelsesdebatten her i salen den 6. november efter regeringens til-trædelse og senere i december under debatten om regeringens julepakke pegede jeg på kristeligt folkepartis vegne på de store problemer, der var for vort lands økonomi. Jeg gjorde det også klart, at vort økonomiske uføre efter vor opfattelse først og fremmest havde sin årsag i, at der i de sidste år havde været ubalance mellem produktion og forbrug, offentligt såvel som privat, fordi forbrugsstigningen i de senere år er løbet hurtigere end stigningen i produktionen, og resultatet er jo blevet forringet konkurrenceevne, stor arbejdsløshed, stigende underskud på betalingsbalancen og en så voldsom gældsætning til udlandet, at vor ret til selv at bestemme i vort eget land er kommet i fare.

Denne udvikling måtte simpelt hen stoppes, og vi foreslog at rette økonomien op ved at gennemføre et stop for priser, indkomst- og omkostningsstigninger, en solidarisk indkomspolitik, hvor ingen samfundsgruppe kunne tiltage sig fordele på andre gruppers bekostning, og endelig besparelser på de offentlige budgetter.

Alvoren i vor økonomiske situation blev jo stærkt markeret af tidligere finansminister Heinesen med udtalelsen om, at vi nu kunne se vor økonomiske afgrunds rand. Behovet for drastiske økonomiske indgreb var dermed klart understreget, og meldinger fra erhvervslivet om modløshed, stagnation og lukning af virksomheder understregede yderligere alvoren i den økonomiske situation. Men det appellerede samtidig til folketingets parti-er om samarbejde for at løse opgaverne.

Desværre valgte regeringen i december i stedet at gå til LO først, og efter en binding dér gik man til folketinget med den berø-melige julepakke uden forudgående forhandlinger med partierne. Da forslagspakken under forhandlingerne mistede en væsentlig del af sin slagkraft, måtte man se i øjnene, at nye drastiske indgreb ventede lige om hjør-net.

Omkostningsstigningerne fik man ikke bremset i tilstrækkelig grad. Besparelserne udeblev, og indkomspolitikken blev alt for svag, idet lønglidningen ikke blev stoppet. Der blev dog fjernet nogle dyrtidsportioner,

[Chr. Christensen]

og betydningen heraf i forbindelse med den fortsatte tilladte lønglidning kom klart frem i det økonomiske sekretariats rapport i marts, der meddelte, at de indkomstpolitiske foranstaltninger, der blev gennemført i december, som forudsat havde styrket industrieksporten. Men man gjorde samtidig opmærksom på, at denne styrkede konkurrenceposition let kunne undergraves ved en kraftig lønglidning.

Man havde altså fået fat i den rigtige ende, men manglende tilslutning fra store partier i denne sal omkring indkomstpolitikken i december har desværre vanskeliggjort brugen af dette instrument eller dette redskab i opbygningen af vor økonomi. Derved blev tyngden i brugen af midler i den økonomiske politik skubbet mere og mere over i retning af finanspolitiske foranstaltninger. Rapporten understregede atter den alvorlige negative udvikling, og denne tendens blev yderligere udbygget i finansdepartementets budgetredegørelse, der kom for kort tid siden. Man fortalte, at betalingsbalanceunderskuddet ville stige til 25-30 mia kr., og at udlandsgælden ville vokse til det dobbelte omkring 1983, hvis der ikke blev grebet kraftigt ind.

På den baggrund fremlagde regeringen så for folketingets partier et oplæg til forhandling, der bl. a. indebar en nedgang i realindkomsten for erhversaktive på ca. 5 pct., en finanspolitisk stramning på de 5 mia kr., besparelser på offentlige budgetter på ca. 8 mia kr., en beskæftigelsesplan på 4,6 mia kr. samt erhvervsfremmende foranstaltninger til 2,7 mia kr. I modsætning til december valgte regeringen her den fornuftige fremgangsmåde at orientere alle partier samlet med henblik på forhandling, før lovforslag blev udarbejdet, og man havde ikke bundet sig på forhånd til den ene af arbejdsmarkedets parter. Kristeligt folkeparti kunne dele målsætningen i oplægget, som jo var at øge produktionen bl. a. igennem støtte til erhvervslivet, at øge besparelserne i den offentlige sektor og endelig at holde igen på forbruget, men på en socialt rimelig måde.

Opgaven var stor og krævende. Derfor foreslog vi, at regeringen tog kontakt med de gamle firkløverpartier samt det radikale venstre og socialdemokratiet. 6 partier bag en løsning over 2-3 år ville skabe større tryk på arbejdsmarkedet og i befolkningen i det hele taget, og det ville give større lyst til

igangsætning og investering, fordi man jo så kendte betingelserne en tid fremover. Det ville også gøre det lettere for befolkningen at bære de byrder, det nu er blevet nødvendigt at pålægge den. Regeringen og de tre andre såkaldte gamle partier mente, de bedst alene kunne klare at løse landets problemer. Vi anbefalede forsøget og sagde, at der ikke ville blive stukket nogen kæp i hjulet fra vores side. En løsning var simpelt hen nødvendig. Men vi mente også, at disse fire partier dermed påtog sig et kolossalt ansvar for at føre forhandlingerne igennem til et positivt resultat. Det var derfor også med stor beklagelse, vi måtte konstatere, at evnerne, eller måske viljen til at mødes og løse opgaverne ikke var stor nok.

Alternativerne var derefter for det første, at regeringen kunne optage forhandlinger med de tidligere augustforligspartier, de radikale, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti. Dette ville give et flertal bag de nødvendige forslag, men et mindre flertal, end der ville have været bag et forlig med seks partier, hvor også V og K var med. Derfor ville den stabiliserende virkning også være mindre ude i befolkningen.

Et andet alternativ var rene socialdemokratiske forslag gennemført i folketinget med skiftende flertal og med en betydelig indflydelse til venstrefløj i dansk politik, hvilket kunne blive dyrt for vort erhvervsliv og svække mulighederne for at øge produktionen.

Det tredje alternativ var, at regeringen udskrev valg, et valg, som ikke ville løse nogen problemer, tværtimod, blot forøge dem, idet økonomien ville være endnu dårligere for et nyt folketing, som måske endda kunne rumme et rødt flertal.

På den baggrund måtte vi skønne, at det første alternativ ville give de bedste muligheder for at rette op på landets økonomi, og derfor gik vi ind i seriøse forhandlinger med henblik på at nå et forlig.

Nu er forliget en kendsgerning, og folketinget har vist, at det kan fungere, men dette forlig klarer ikke med ét slag landets økonomiske situation, dertil er sårene alt for dybe. Det vil tage adskillige år at gennemføre den opretning, men der er skabt grundlag for en opbremsning mod afgrunden og en mulighed for at hindre, at aktive erhvervsudøvere drives fra virksomhed, hus og hjem, det gæl-

[Chr. Christensen]

der ikke mindst inden for landbruget. Vi er enig med Håndværksrådet i dets kommentar i Jyllands-Posten den 6. maj 1980 om, at man har fundet ind på en vej, der på lang sigt kan føre landets økonomi ind i en sund bane. Forliget omfatter 1981, og der er hermed skabt mulighed for at udvide kredsen af partier i et fælles tag, når næste justering skal finde sted.

Vi noterer med tilfredshed, at det lykkedes partierne at få fjernet fra regeringens oplæg 3 promille-afgiften på ejendomme, den indtægtsbestemte folkepension, 10 pct.s forhøjelse af lejeværdiberegningen samt vægtafgiften på biler, og – og det er ikke mindst vigtigt – at der er skabt sikkerhed for, at der i 1981 ikke gennemføres jordskatter med andre partier eller røres ved rentefradragsretten. Men vi noterer også med tilfredshed, at det lykkedes at få ind i forliget en styrkelse af erhvervsfremmeforanstaltningerne. Derigennem stimuleres lysten til igen at tage fat.

Vi anerkender regeringens bevægelighed for at nå frem til et positivt resultat. For os har det været afgørende, at der nu gennemføres en rentesikringsordning eller en refinansiering til landmænd, der har pådraget sig særlig store rentebyrder, og at der er enighed mellem forligspartierne om, at denne ordning må løbe over mindst 3 år, og jeg understreger: over mindst 3 år. Der er dermed ikke sat nogen grænse, at den skal stoppe efter 3 år. Den kan jo udmærket fortsætte, hvis man kan blive enige om det, over en længere årrække, hvilket kunne være meget fornuftigt. At rammen for K-lån fastholdes og udvides til 2,1 mia kr., at der sker skattemæssige lempelser ved anskaffelse af maskiner og inventar o. lign, er også positivt, ligeså at der sker en lempelse af den særlige indkomstskat med det sigte at fremme generationsskiftet både i landbruget og i byerhvervene, noget, der i høj grad er tiltrængt. Det har også været vigtigt for os, at der blev afsat de 50 mill. kr. til håndværk og mindre industri, som hr. Niels Helveg Petersen omtalte, og at formueskatten ændres med henblik på at undgå utilsigtede virkninger af loven fra december 1979. Der er ikke hermed givet regeringen nogen tilgivelse for de lovforslag af negativ art, der blev fremsat i december; der er derimod taget fat på at rette op på de kedelige virkninger, der kom af dem.

Vi havde gerne set større besparelser, men vi bemærker, at forligspartierne nu er enige om, at der skal spares 8 mia kr. på de offentlige budgetter i 1981. Det har været afgørende for os at hindre den planlagte nedskæring af børnetilskuddene, der lå i forslaget om at nedsætte aftrappingsgrænsen fra 144.000 kr. til 110.000 kr. Også her anerkender vi regeringens bevægelighed, og den nu fastlagte grænse på 128.000 kr. i 1978-priser svarer til ca. 153.000 kr. i skattepligtig indkomst i 1980-priser.

Et flertal her i folketinget vedtog efter forslag fra SV-regeringen sidste år at nedsætte niveaue for u-landsbistanden med 100 mill. kr. Denne beslutning har vi respekteret, men det har derefter været en vigtig sag for os at sikre, at der ikke skete nogen begrænsning i stigningstakten på 0,03 pct. i året 1981, og at den planlagte fastlåsning af stigningstakten i 1982–83 blev taget ud af forligsteksten. Hvis den var blevet stående, havde forligspartierne i virkeligheden accepteret en besparelse på u-landsbistanden på over 200 mill. kr.

Det er med ulyst, vi tager medansvar for en finanspolitisk stramning på omkring 5 mia kr. Vi ved, at det vil betyde økonomiske byrder for mange hjem, men vi vil gøre, hvad vi kan for at bygge det indgåede forlig op, så byrderne ikke skal bæres forgæves.

Ib Christensen (DR):

Dette forlig vil forøge arbejdsløsheden med titusinder. Dets virkninger på betalingsbalancen vil være små, så små, at nye indgreb er nødvendige om få måneder. Det er asocialt i sin byrdefordeling, og ingen kan tro hverken på dets rimelighed eller nytte.

Forliget, der hviler på et skrabet mål af 90 modvillige mandater, kunne have været erstattet af skiftende, men betydelige flertal omkring dels inddragelse af arbejdsfri gevinster på jord gennem den af retsforbundet foreslåede statsgrundskyld, der formentlig kunne samle flertal, hvis folketingets medlemmer fik lov at stemme frit, dels omkring regeringens spareforslag, som vi uden held tilbød at supplere, dels omkring regeringens erhvervsfremme- og beskæftigelsesplan, hvoraf venstrefløjens ville støtte nogle dele, de borgerlige andre dele og retsforbundet enkelte dele. Regeringen må bære det tungeste ansvar for, at en sådan løsning, der kunne

[Ib Christensen]

have skabt perspektiv og tillid og i virkeligheden større stabilitet end den, der bliver følgen af det indgåede miniforlig, ikke bliver resultatet. Retsforbundet var endda rede til at indgå i et forpligtende forlig, hvor også vi måtte acceptere ubehageligheder, men regeringen var altså afvisende. Regeringens udspil var yderst mangelfuldt, men kunne have været gjort væsentlig bedre. Det modsatte er sket, efter at regeringen har sluttet forlig med de 3 små partier, det er især blevet mere asocialt.

Retsforbundet begriber ikke, at regeringen til udgangen af 1981 har deponeret sin økonomisk-politiske handlefrihed hos CD og de kristelige. Navnlig socialdemokratiets og de radikales vælgere må til sin tid få et alvorligt regnskab at gøre op med de partier, de hidtil har stemt på. I mellemtiden mødes vi ved næste korsvej, nemlig når også dette utrolige makværk af et forlig viser sin utilstrækkelighed og skadelighed. Vi må da håbe, at de 4 partier frigør sig fra hinanden, så folketinget igen kan arbejde frit og reelle løsninger skabes på baggrund af det virkelige flertal i dette ting. Det gælder inden for jord-, bolig- og skattepolitikken, den offentlige udgiftspolitik og den økonomiske politik i øvrigt.

Jeg skal i øvrigt koncentrere mig om 5 punkter, nemlig for det første, at hvis man vil løse vores betalingsbalanceproblemer alene ved hjælp af finans- og kreditpolitik, sådan som regeringen og forligspartierne er indstillet på, så koster det arbejdspladser, titusinder af arbejdspladser. Derfor bliver man nødt til, hvis vi skal løse disse problemer på en socialt forsvarlig måde og en anstændig måde, at se på den valutapolitik, landet har ført, kort sagt: at frigive kronen, udtræde af EF-bindingen i valutakvælerslangen og dermed opnå en omgående betalingsbalancemæssig forbedring og en beskedne forbedring af erhvervenes konkurrencesituation og beskæftigelsen og også dermed skabe forudsætninger for at få renten sat ned, der bl. a. holdes oppe på grund af den løbende kroneopskrivning, der finder sted gennem bindingen til navnlig D-marken

Den anden ting, jeg vil sige, er, at der vel er bred enighed om, at det gælder om at stille de importkonkurrerende og eksporterende erhverv rimeligere og gunstigere. Det opnår man imidlertid ikke ved først at dænge befolkningen og erhvervslivet til med 5 mia kr.

i skatter og afgifter og så dele 5 ½ mia kr. ud i tilskud til det erhvervsliv og den befolkning, der er ramt af skatteforhøjelserne. Det kræver nogle strukturændringer. Det kræver jord-, bolig- og skattereformer, der leder opsparring væk fra den passive anbringelse i fast ejendom og obligationer og over til arbejdspladser i erhvervslivet.

Hr. Ole Espersen var inde på det, han kalder den sociale balance i forliget. Siden regeringens udspil er der sket følgende med hensyn til den sociale balance: den 3 promille ejendomsskat, som var et forsøg på – ikke et heldigt forsøg, men dog et forsøg – en attack mod arbejdsfri gevinster, og som skulle give 2 mia kr., er faldet væk. Den blev først erstattet med en lejeværdiforhøjelse på 500 mill. kr. Den er også faldet væk. Til gengæld har vi fået en forøgelse af momsen, den mest asociale beskatning, der findes, på 3 mia kr. Den sociale balance er også ændret på den måde, at der nu tilsyneladende kun i mere begrænset omfang bliver tale om at foretage sociale nedskæringer over for folk, der ikke har sociale ydelser behov, mens de sociale nedskæringer, som vil komme, til gengæld logisk må ramme dem, der egentlig dårligt kan klare sig uden.

Så meget om den såkaldte sociale balance. Hvis hr. Ole Espersen kan sælge den idé med den sociale balance i dette forlig til offentligheden, så er han en større illusionsmager end nogen af de andre tryllekunstnere her i tinget for nu at bruge hr. Ole Espersens terminologi.

Det forholder sig ikke bedre med hr. Ole Espersens påstand om, at det ikke var muligt i den nuværende situation at inddrage beskatning af jord i forliget. Disse muligheder var til stede, som jeg har redegjort for, men regeringen afviste at erstatte ejendomsskatten med den statsgrundskyld, vi foreslog, og som fik tilslutning fra VS, og som uden al tvivl også ville have fået støtte fra SF og sågar måske fra de radikale, hvis regeringen havde taget forslaget til sig. Altså mulighederne var til stede.

Så siger hr. Ole Espersen videre: ja men det var nødvendigt at lave dette miniforlig af hensyn til det politiske demokrati, der skal fungere. Men det politiske demokrati fungerer jo ikke, når man laver nogle løsninger, som ingen i virkeligheden har tillid til kan

[Ib Christensen]

holde og vare, og som der ikke er perspektiver i.

Endelig vil jeg sige, at også det radikale venstre har pådraget sig medansvar herfor, for mig bekendt har de radikale ikke på noget tidspunkt i forhandlingerne stillet krav om inddragelse af arbejdsfri gevinster i noget som helst omfang i kriseløsningen. Jeg synes jo nok, det må give anledning til nogen undren, når man ser på, hvad det radikale venstre ellers ved lejligheder, navnlig i valgkamp, siger at de står for. Jeg kan slet ikke forstå, at hr. Niels Helveg Petersen på den baggrund kan sige, at det resultat, der kom ud af det, var bedre end regeringens oprindelige oplæg. Det var det unægtelig heller ikke på dette punkt.

Den tredje ting, jeg vil sige noget om, er indkomspolitikken. Der taler statsministeren, synes jeg, i lovlig valne vendinger i sin redegørelse i sp. 8744, når han siger, at det er regeringens opfattelse, at parterne på arbejdsmarkedet selv må forhandle sig frem til nye overenskomster i 1981. Det er jo i og for sig kun en selvfølgelighed, sådan bør det jo være. Det, statsministeren på regeringens vegne skulle have sagt, var, at det er regeringens faste holdning, at arbejdsmarkedets parter selv må klare deres egne anliggender, og at regeringen ikke under nogen omstændigheder vil blande sig deri, medmindre egentlig vitale samfundsfunktioner bliver forstyrret, og så kun på de områder, hvor dette rent faktisk måtte ske.

Nogle så måske TV-Avisen i aftes, og dér hørte man den svenske mæglingmand Jarl Hjalmarsson korse sig over danske tilstande i Sverige. Der tager man hellere om fornødent en storkonflikt, som man har nu, fremfor at fratage arbejdsmarkedets parter ansvaret for egne anliggender og derved få en indkomst- og omkostningsudvikling, der sprænger alle rammer.

Derfor synes jeg nok, at det, man burde have lært af den forfejlede indkomspolitik, var at sige sådan noget som det, statsministeren altså desværre ikke sagde, hvorfor vi kan forvente også af den grund, at overenskomst-situationen går i hårdknude.

Den fjerde ting, jeg vil sige lidt om, er udgiftspolitikken. Der er forliget jo også præget af løse ender. Der er ikke rigtig nogen klarhed over konsekvenserne af forliget. Ikke mindst på udgiftsområdet er det løst. Der er

op imod en milliard kroner, man ikke kan placere, ikke rigtig kan konkretisere i form af spareforslag. Hr. Christophersen var ikke så bange for det, han har jo også prøvet det før. Venstre og konservative er kommet med forslag om besparelsesrammer, der langt overgår det, regeringen nu kommer med, men som ikke udmærkede sig ved konkret indhold, og hvor man, efter hvad der forlyder, simpelt hen afviste at lade dem beregne eller konkretisere. Og det er partier, der kalder sig ansvarlige! Det synes jeg skal med i debatten. Vi leverede regeringen en liste med spareforslag, men kom ikke i reelle forhandlinger med regeringen på dette punkt.

Men der er ét punkt med hensyn til udgiftspolitikken, jeg gerne vil sige noget om. Vi kunne støtte regeringens samtlige spareforslag bortset fra det med u-landsbistanden. Der kan hr. Chr. Christensen fra kristeligt folkeparti jo ikke komme bort fra, at man medvirker fra kristeligt folkepartis side, og i øvrigt også fra det radikale venstres side, til en 100 mill. kr. stor nedskæring i u-landsbistanden. Det er en meget farlig og kortsynet ting. Det er imod det, man har lovet. Da 60 organisationer og institutioner, efter at regeringens planer om nedskæring af u-landsbistandens stigningstakt var kommet frem, protesterede, sagde de radikale og kristelige: det vil vi ikke være med til, og så går man altså med til det.

Jeg vil gerne have lov til at citere fra Aalborg Stiftstidende, søndag den 4. maj, hvor der var et interview med hr. Bolvig. Hr. Bolvig siger følgende:

»Det er forkert at spare på u-landshjælp. Bare tanken gør mig syg.« Hr. Bolvig understreger igen og igen sin meget positive holdning til u-landsbistand. »Vi skal og må huske på, at Danmark tilhører den internationale overklasse. Vi har et særligt ansvar. Vi er rige og privilegerede, og jeg frygter, at vi genoplever den franske revolution på verdensplan, hvis vi fortsætter nedskæringspolitikken over for u-landene. Vi er lige så stærblinde som den franske overklasse. Nord-Syd-konflikten er alvorligere, end vi aner.«

Det er fornuftige og rigtige ord. Jeg kan kun beklage, at det radikale venstre, hr. Bolvigs parti, nu er med til at forringe og omgå Danmarks højtideligt pålagte og accepterede forpligtelse til fortsat stigningstakt i u-landsbistanden.

[lb Christensen]

Jeg vil gerne til sidst komme ind på spørgsmålet om musefældeklousul eller ikke musefældeklousul. Jeg har set statsministeren refereret for, at der ikke er tale om en gammeldags musefældeklousul, og jeg forstår altså statsministeren på den måde, at en gammeldags musefældeklousul er sådan én, der er skrevet ned. Det, der altså er tale om, kan man forstå, er en nymodens musefældeklousul. Det er altså sådan én, der ikke er skrevet ned, og da det er en musefældeklousul mellem hædersmænd, kan man vel ikke kalde det en rottefældeklousul, selv om nogle måske ville være fristet til at tro det, men lad os sige, det er en musefældeklousul.

Jeg vil gerne have konkretiseret fra regeringens side, hvor meget denne musefældeklousul binder. Binder den virkelig således – det er sådan set supplerende til det, fru Ebba Strange var inde på i et konkret spørgsmål til regeringen, som jeg gerne vil gøre til mit – at det er umuligt for regeringen i 1981 at gennemføre nogen som helst lovgivning eller beslutning overhovedet vedrørende jord-, bolig- og skattepolitik f. eks., uden at de fire partier, der her står sammen, er enige om det lige til sidste komma? Hvis det er tilfældet, så strider det mod, hvad hr. Ole Espersen sagde, der jo i sin ordførertale sagde, at socialdemokratiet ikke lod sig binde.

Jeg synes, det er meget vigtigt at få klarhed over det, ikke mindst for forligspartierne egen skyld, så derfor vil jeg gerne bede om klare svar på det. Er det således, at man sætter flertalsmulighederne her i folketinget over styr? Er det således, at Danmarks regering ikke kan regere, uden at et flertal i centrum-demokraternes eller kristeligt folkepartis folketingsgrupper accepterer alt vedrørende den økonomiske politik? Det lyder fantastisk, for fantastisk til at være sandt. Jeg synes, at vi har krav på at få denne besked. Når det drejer sig om hædersmænd, så må de vel også oplyse, om der ligger sådanne mundtlige aftaler.

Preben Lange (Grønl.):

Indledningsvis vil jeg gerne komme med nogle betragtninger omkring den redegørelse, statsministeren gav her i tinget den 6. maj.

Der er i Grønland en udpræget forståelse for den krise, som Danmark nu åbenbart permanent er kommet ind i, men man skal

huske, at det er den danske regering og danske politikere, der har medansvar for denne krise og situationen i Danmark. Hjemmestyret har tidligere erklæret sig solidarisk og forstående over for den krise, Danmark er involveret i, men den økonomiske optrapning, der igennem mange år er sket i Grønland, og som har stillet Grønland i den nuværende afhængighedssituation, er vi til dels uforskyldt i. Da hjemmestyret blev indført for et år siden, var der forventninger i Grønland om, at de økonomiske rammer, der blev aftalt for en langsigtet planlægning, kunne fastholdes. Det har åbenbart ikke kunnet lade sig gøre. Ganske vist er rammebevillingen til de områder, der er overført og skal overføres til hjemmestyret, ikke i den fremlagte spareplan blevet antastet, men når der alligevel i planen er opført et beløb på 39 mill. kr., hvoraf ministeriet for Grønland bliver ramt med et beløb på 24 mill. kr. og anlægsarbejder bliver ramt med 15 mill. kr., er der grund til at nære store betænkeligheder. Vi er på den anden side opmærksom på, at der ind sættes ressourcer på energibesparende foranstaltninger.

Hjemmestyret lægger, som jeg har givet udtryk for i min første tale her i tinget, stor vægt på et godt samarbejde med den danske regering og et godt samarbejde med partierne i folketinget. Vi ønsker fortsat dette samarbejde, da hjemmestyret har behov for den økonomiske støtte, kapitaloverførslerne, som er forudsat i hele hjemmestyreordningen, og som et bredt flertal i folketinget står bag. Dette skulle indebære, at hjemmestyret får den økonomiske baggrund for, at udviklingen i vort samfund kan lykkes.

I den forbindelse vil jeg gerne erindre om, at jeg tidligere har sagt, at jeg betragter mig som hjemmestyrets repræsentant her i folketinget, og at jeg derfor ikke føler mig bundet af de danske partier her i tinget. Der er selvfølgelig enkelte partier, som vi føler os nærmere knyttet til end andre.

Det aktuelle oplæg, som er aftalt alene mellem fire danske partier, vil jeg derfor ikke føle nogen forpligtelse til at støtte, ej heller modsige. Regeringen må derfor selv sørge for at skaffe sig parlamentarisk opbakning hos socialdemokratiet og andre partier, der står det nær i dets politik. Baggrunden for denne beslutning er, at en række af de alvorlige belastninger, der her er lagt op til, hovedsaa-

[Preben Lange]

gelig vedrører den i Danmark hjemmehørende befolkning, så jeg har svært ved at tage et medansvar for dette, som vil indebære en yderligere byrde i den danske hverdag.

Med disse bemærkninger vil jeg understrege, at jeg vil undlade at stemme for den krisepakke, regeringen i morgen fremlægger til behandling her i tinget.

Formanden:

Hr. Arentoft skulle have haft ordet nu, men jeg ser ham ikke. Så må vi vente i spænding og give ordet til fru Anne Grete Holmsgård.

Anne Grete Holmsgård (VS):

En af statsministerens pointer i redegørelsen i tirsdags var, at det har været en klar forudsætning for regeringen, at man ikke ville acceptere besparelser, der havde social slagside. Det kan kun betegnes som klart hykleri, når det, sagen drejer sig om, er et kriseindgreb, der udmærker sig ved rundhåndede gaver til arbejdsgiverne, store skatteforhøjelser, der først og fremmest rammer almindelige lønarbejdere, og offentlige besparelser, der langt overgår, hvad regeringen hidtil har forsøgt sig med. Det kan kun betegnes som asocial politik, og det er ikke et spørgsmål om, hvad regeringen vil acceptere eller ikke acceptere, for det er regeringen selv, der har fremlagt den politik her, og det er regeringen selv, der står med hovedansvaret. En ting må man lade regeringen: indførelsen af et socialt indkomstbegreb rammer de bedst stillede mest, men så er alt også sagt.

For det første er der tale om en ren besparelse ved gennemførelsen af det sociale indkomstbegreb og ikke en omfordeling. For det andet er det fuldstændig ude af proportion, når man mener, at lønarbejdere med halvanden indtægt eller to beskedne indkomster godt kan klare at betale 40-50 pct. mere for daginstitutionspladser, og når man anser det for rimeligt at nedtrappe børnetilskuddene ved en indtægt på 138.000 kr. De grupper, der rammes af denne politik, er i stor udstrækning nøjagtig de samme grupper, som er blevet ramt gennem års indkomtpolitik.

Men det er værd at bemærke, at nedskæringerne på det offentlige område ikke kun rammer økonomisk. De rammer i mindst lige

så høj grad gennem omfattende sociale forringelser. Når der skal presses 10 pct. ekstra børn ind i daginstitutionerne, så betyder det ikke en merudgift for forældrene, det betyder, at det pædagogiske arbejde forringes. Det rammer samtlige børn og pædagoger, men der er ingen tvivl om, at det især rammer de dårligst stillede børn, der i forvejen har vanskeligheder. Nøjagtig det samme vil være resultatet af, at støttepædagogerne skal indregnes i driftsomkostningerne og dermed i forældrebetalingen. Den type indgreb lægger op til, at forældrene nu skal til at disciplinere hinanden til at acceptere forringelser, som hverken de, børnene eller pædagogerne kan være tjent med, oven i købet i en situation, hvor særforborgens udlægning til amter og kommuner kræver en ekstra indsats i daginstitutioner og i skoler.

Den samme slags forringelser gør sig gældende, når der skal spares på sygehusområdet, når man vil stramme folkeskolelærernes lærerskematimeforbrug, og når man vil droppe revisionen af SU, der først og fremmest skulle komme de 16-17-årige til gode, præcis den gruppe, der i forvejen er særlig hårdt ramt af stor arbejdsløshed, af manglende løn på EFG, manglende EFG-pladser og manglende praktikpladser. Og der er vel ingen, der vil vove at påstå, at det ikke rammer de dårligst stillede, når socialministeren først fjerner 170 mill. kr. på ældreomsorgen og derefter lægger anden fase af pensionsreformen i mølpose. Så hjælper det som en skrædder et vist sted, at regeringen kommer med lidt småbidder som kompensation for momsforhøjelsen.

Ud fra nogle helt igennem kortsigtede og perspektivløse interesser i at støtte arbejdsgiverne på lønarbejdernes bekostning producerer regeringen det ene sociale problem efter det andet. Den største del af det forebyggende arbejde og det arbejde, der består i at give hjælp til selvhjælp, er allerede undergravet, fordi sagsbehandlerne på bistandskontorerne og socialarbejderne andre steder i systemet hverken har de nødvendige ressourcer eller den nødvendige kapacitet til at udføre dette arbejde.

Med en sådan politik angriber socialdemokratiet selv den kollektive sektor og den kollektive ansvarsfølelse med det resultat, at man er med til at åbne op for de angreb, som fremskridtspartiet og de andre borgerli-

[Anne Grete Holmsgård]

ge gennem længere tid har rettet mod den offentlige sektor. En sådan politik fortjener kun ét svar, og det er det svar, der består i, at almindelige lønarbejdere, der i den kommende tid skal lægge ryg til denne politik, selv sætter en stopper for den og selv sætter en stopper for en helt igennem perspektivløs og asocial politik.

Arentoft (FP):

Nu er Danmark gennem mange år gået fra krise til krise og fra forlig til forlig. Jeg så i en kalender forleden dag, hvor der stod fyndord og forskellige ting på bagsiden, at der under den 18. april stod, at den 12. marts 1955 blev der vedtaget kriseforanstaltninger med socialdemokratiet, radikale og venstremanden Thorkil Kristensen. Det er altså 25 år siden, og vi har haft et utal af kriser siden da. De fleste kriser er økonomiske kriser, og økonomien spiller selvfølgelig en enormt stor rolle. Men efter min mening er der også andre ting, der spiller en rolle. Vi kan drukne i social velfærd herhjemme, men hvis vi lader vores land ligge åbent og der kan komme nogen og tage det, så er det lige meget med den sociale velfærd. Så er det også lige meget med skatterne og alt muligt andet, for så er der nok nogen, der skal bestemme for os.

Jeg er meget bekymret i disse dage – jeg har før sagt det – over, at de radikale er regeringens sikkerhedsnet, og at deres indflydelse på den kommende forsvarsordning dermed kan være urimelig stor. Jeg er blevet endnu mere bekymret efter SFs landsmøde, hvor SF har udtrykt, at de kunne for så vidt godt tænke sig at komme med i forsvarsforhandlinger og måske – stik imod deres tidligere holdning, hvor de altid har stemt imod alt, hvad der havde med forsvar at gøre – stemme for nedskæring.

Jeg mener, at forsvarsdebatten er afsporet i øjeblikket, fordi man taler på et grundlag, som kun er nogle forskellige ønskemål. Man taler om en nulløsning og om 1,5 pct.- og 2 pct.- og 3 pct.-løsninger. Jeg mener ikke, der er reelt grundlag for at diskutere nye forsvarslove, før der ligger et lovforslag på bordet. Og vi ved alle sammen, at det er forsinket. Det var først lovet i december, så blev det forsinket på grund af valget, så blev det lovet i januar, så trak man sig tilbage bag

lukkede døre, og det er ikke kommet endnu, forsinket af alle disse kriseforhandlinger.

Den sidste udvikling bekymrer mig særdeles meget, og jeg mener, at det, at vi kan forblive en selvstændig og fri nation, er fundamentet for det hele, også for kriseløsninger, også for økonomien. Derfor vil jeg gerne stille det spørgsmål til statsministeren, om man kan tænke sig, at socialdemokratiet, måske oven i købet som en enig gruppe, indgår et forlig omkring forsvaret med radikale og SF og dermed har et flertal. Det er en udvikling, som jeg er bange for, men jeg ville være mere tryk, hvis jeg kunne få et statsminister-svar, der gik i den modsatte retning.

Kurt Hansen (VS):

Det, jeg godt vil sige noget om, er de arbejdsløses forhold, og det er naturligvis kedeligt, at arbejdsministeren ikke er til stede, for jeg havde faktisk tænkt mig at stille ham nogle spørgsmål om disse ting, fordi det seneste forlig også på flere forskellige felter vil betyde forringelser for de arbejdsløse. Vi har set stramningen af 26 ugers reglen, angreb på de supplerende understøttelsesmuligheder, børnepasningscirkulæret, indførelse af kontrolforanstaltninger over for de arbejdsløse, der har karakter af chikane, vanskeliggørelse af de unges mulighed for at komme ind i arbejdsløshedskasser, fratagelse af understøttelsen til indvandrene og så decemberindgrebet, som virkelig huggede dybt i de arbejdsløses økonomiske vilkår. Også i forbindelse med decemberpakken sagde man klart, at nu skulle der findes et nyt beregningsgrundlag for de arbejdsløse. Det er alt sammen ting, der virkelig har ramt de arbejdsløse hårdt, men det seneste indgreb skal altså skære endnu dybere.

Disse angreb kommer jo til at foregå på baggrund af § 65 i arbejdsløshedsloven. Nu er det jo ikke sådan, at man behøver at lægge lovforslag frem. Nej, den socialdemokratiske regering har med sine venner, ikke mindst i det radikale venstre, gjort meget for, at sådan noget lægges over i arbejdsdirektoratet, hvor man så kører disse ting igennem rent administrativt. Vi har da også set, hvordan LO-økonom Gunner Iversen på det seneste har sagt, at der er mellem 10.000 og 15.000 mennesker i A-kasserne, der burde smides ud af arbejdsmarkedet og placeres

[Kurt Hansen]

under bistandsloven som revalidender. Det var LO-økonom Gunner Iversen, der sagde dette på et § 65-møde.

Jeg kunne godt tænke mig at spørge statsministeren, om han er enig i de vurderinger, som Gunner Iversen her har lagt frem, og hvordan man i givet fald forestiller sig at køre denne meget kraftige frasortering igennem inden for fagbevægelsen. Det kan ikke nytte noget, at der skal lægges låg over disse ting. De må klart frem, fordi man bl. a. også i bemærkningerne til et lovforslag, der skal behandles i morgen, om forringelse af efterlønnen og fremrykning af jobtilbuddene har nogle bemærkninger om, at dette med jobtilbud temmelig sikkert vil være en saga blot om 3-4 år, fordi så har § 65 virkelig virket, så har § 65 sørget for den frasortering, der er nødvendig. Det er ikke præcis de formuleringer, der står i bemærkningerne, men det er klart det, der sigtes på. Derfor vil jeg godt bede om at få et klart svar på denne udtalelse, som LO-økonom Gunner Iversen er kommet med på et § 65-møde i A-kasserne.

Formanden:

Hvor er den offentlige dokumentation for citatet?

Kurt Hansen (VS):

Den findes i Nyt fra arbejdsdirektoratet, nr. 3, fra april 1980; dér er citatet hentet.

Alle de stramninger, som jeg her har nævnt, er gennemført, fordi der råbes misbrug, misbrug, misbrug. Det er især de borgerlige, der har ført dette frem med klar røst, men socialdemokraterne har fulgt meget godt trop. Hvem er det så, de mener misbruger systemet? Ja, det er jo arbejderne efter de borgerliges og tilsyneladende også efter socialdemokratiets mening. Man har godt nok sagt, da man lagde dette påskeæg frem, at nu måtte arbejdsgiverne betale de første 8 timer. Men det kan jeg forstå er faldet væk. Hr. Arne Melchior kunne jo stå her og sige: intet er aftalt. Det er direkte citeret fra, hvad hr. Arne Melchior sagde her i første runde. Jeg vil godt have statsministerens kommentar til dette. Er det sådan, at dette med, at arbejdsgiveren skal betale de første 8 timer, når de smider folk ud i arbejdsløshed, er faldet væk, eller hvordan ligger det her?

Derudover var hr. Arne Melchior inde på, at man i forbindelse med beskæftigelsesprojekterne, som skulle køres igennem i offentlig regie, havde fået sikret, at man ikke havde de høje lønninger. Jeg vil godt bede statsministeren om at afsløre, hvad der ligger bag det, altså hvad der er blevet aftalt om lønfastsættelsen ved disse beskæftigelsesprojekter. Det synes jeg kunne være rart at få at vide. For godt nok synes vi ikke, at disse beskæftigelsesprojekter lige er sagen. Der er mange, der er helt utilstrækkelige og helt ude i skoven, som når man skal plante træer og grave dem op igen osv. Nogle af dem har dog trods alt haft den funktion, at folk kunne få en nogenlunde rimelig løn og samtidig have mulighed for at komme ind i en A-kasse. Men her skal der altså også strammes til. Jeg vil meget gerne have en kommentar til det.

Og så til allersidst. Hvornår agter man egentlig at gøre noget reelt ved det altomfattende arbejdsgivermisbrug af dagpengesystemet, som finder sted? Regeringen og arbejdsministeren og statsministeren kan ikke være ubekendt med, at de seneste arbejdsløshedsstatistikker klart dokumenterer, at der er et altomfattende arbejdsgivermisbrug. Det er jo sådan, at i hvert fald omkring halvdelen, når de er sendt ud i arbejdsløshed af arbejdsgiverne, faktisk ikke er reelt arbejdsløse, men er tilknyttet en eller anden form for virksomhed. Arbejdsgiveren har sendt dem på arbejdsfordeling, på deltid. Hvornår bliver der grebet ind over for dette altomfattende arbejdsgivermisbrug?

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Den debat, der har fundet sted i dag, kan man vist roligt tillade sig at sige har været særdeles mat. Jeg vil oven i købet tillade mig at sige usædvanlig mat. Ganske vist har man kunstigt forsøgt at pumpe nogle forestillinger op om, hvordan man skulle klare problemerne, men jeg har i hvert fald fornemmet, at debatten ud over at være mat også var meget kunstfærdigt eller i hvert fald kunstigt pustet op, og der var ikke rigtig de nødvendige realistiske vurderinger i den.

Men når den har været så kunstig, tror jeg, det hænger sammen med – og det tillader jeg mig at mene – at der i virkeligheden er en ganske sikker, realistisk fornemmelse af både i oppositionen til venstre og i oppositi-

[Statsministeren]

onen til højre for regeringspartiet, at det, regeringen har lavet i samarbejde med tre partier, når alt kommer til alt er nok så fornuftigt og realistisk, som tingene nu engang kan gøres.

Derfor er der noget kunstfærdigt eller kunstigt over hele debatten. Jeg skal ikke gøre så mange bemærkninger i dag, men kun gentage: regeringen lagde op til forhandlinger, også med venstre, konservative og radikale, ud fra ideen om, at de fire gamle partier skulle kunne finde sammen i et samarbejde. Jeg skal ikke gentage alt det, der er sagt om, hvorfor det ikke lykkedes, men jeg vil gerne understrege det ene, som har været fremdraget så stærkt, nemlig hele spørgsmålet om besparelser.

Her synes jeg man mødte en holdning hos venstre og de konservative, som helt bevidst gjorde det umuligt for os at nå frem til et resultat, og det, jeg tænker på, er naturligvis, at ifølge de programmer til besparelser, som disse partier har lagt frem, kunne der vel spares ca. 10-11 mia kr., men under forhandlingerne blev det skruet op til 13 mia kr., og så ved vi, hvordan det dagen efter i en annonce blev skruet op til 16 mia kr.

Der er to ting, jeg vil sige om dette, og den ene er, at det kan ikke nytte at operere med så store, runde, flotte milliardtal, når f. eks. de to partier indbyrdes er meget uenige om ganske betydelige besparelserposter og man så lægger dem sammen i en stor pulje og siger: det er det, vi kan præstere af besparelser. Den går ganske enkelt ikke, og det mener jeg er en betænkelig ting.

Det andet, jeg vil sige, er, at man taler om besparelser, som om det kun er noget godt. Det er en misforståelse. Besparelser i den offentlige sektor er meget ofte ikke bare besparelser i ordets almindelige betydning, nemlig den, at man passer lidt bedre på pengene. Nej, der skal foretages nogle nedskæringer. De kan være nødvendige, og det kan ikke bortforklares, men man skal ikke give indtryk af, at det blot er et spørgsmål om at passe på penge, der bliver smidt ud til højre og venstre. Det er nedskæringer, og det kan være nødvendigt, men der må naturligvis ske en politisk og social afvejning af, hvor man kan, og hvor man bør foretage sådanne nedskæringer i den situation, vi står i.

Regeringen er blevet bebrejdet, at den ikke er kommet igennem med en virkelig helheds-

løsning. Man er ikke kommet igennem med noget, der er langsigtet, og man har ikke fået det brede forlig. Må jeg én gang til sige, at da vi i december fremlagde vores forslag til bl. a. en indkomstpolitisk løsning, da sagde vi ikke, at dette var den endelige løsning. Vi sagde heller ikke, at hvis det, vi foreslog i december, blev gennemført, var der ro og fred omkring den økonomiske politik i en længere årrække. Vi sagde tværtimod, at man ikke kunne undgå, heller ikke hvis vores plan var blevet gennemført i december, at der med visse mellemrum var behov for justeringer, fordi den internationale økonomiske udvikling naturligvis er noget, som vi ikke har særlig megen indflydelse på.

Jeg vil understrege, at vi sagde det oven i købet ved fremsættelsen af vores forslag den 4. december. Vi sagde det altså ikke bare ved slutningen af debatten – da sagde vi det også – men vi sagde, at selv i den mest ideelle situation set fra regeringens synspunkt, nemlig gennemførelsen af vores plan i dens helhed, måtte man være klar over, at en sådan løsning ikke kunne undgå at medføre justeringer i den økonomiske politik med visse mellemrum.

Og så er der dette med det brede. Der er jo ingen tvivl om, at regeringen virkelig har forsøgt at få en bred tilslutning til sin politik. At det ikke er lykkedes – det tillader jeg mig at sige – er vi i hvert fald flere der er årsag til.

Det helt generelle er vel, at der ude i befolkningen, tror jeg, er en forståelse for, at vores problemer er mere komplicerede, end henholdsvis den ene opposition og den anden opposition fortæller befolkningen. Folk forstår godt, at når vi får en ekstra regning på ca. 10 mia kr., er det en regning af et sådant omfang, en sådan størrelse, at der ingen tvivl er om, at hvis den regning skal betales, må man både foretage besparelser i den offentlige sektor, af det offentlige forbrug, og i det enkelte menneskes forbrug. Begge dele er lige nødvendige, og derfor er det nødvendigt at tage en flerhed af økonomiske midler i anvendelse. Det er også en kendsgerning, at finansloven ville komme ind i en meget faretruende udvikling, hvis ikke vi gennemførte både besparelser og nye indtægter til staten, og derfor har det alene af den grund sin berettigelse. Men det har også sin berettigelse, fordi vi gennem finansloven og dermed fi-

[Statsministeren]

nanspolitikken i høj grad skal have en påvirkning af betalingsbalancen i positiv retning, og alt det tror jeg godt befolkningen forstår.

Men selvfølgelig kan det da lykkes at gøre befolkningen eller grupper af befolkningen – lad det være landmænd eller pædagoger eller arbejdere i jernindustrien, eller hvor det nu er – lidt mere forvirrede end strengt nødvendigt, og det er der i hvert fald nogle der prøver at gøre. Det vil jeg gerne fraråde, for så går tingene i stykker, ikke bare for regeringen, men også for det danske folkestyre.

Jeg synes også, det er værd at sige, at det var nødvendigt ikke alene at foretage besparelser, men også at skaffe nye indtægter til staten, hvis vi skulle få råd til at gøre en meget kraftig indsats i erhvervspolitikken. Man kan jo ikke bare komme og sige: besparelser, og så samtidig sige til regeringen: I skal bruge milliardbeløb og flere milliarder end dem, regeringen har lagt op til. Dem skal vi bare bruge som inspiration og investering og en tilskyndelse til en erhvervspolitik. Man kan ikke bare sige, at det skal man gøre, uden at man samtidig anviser måder, hvorpå dette skal finansieres.

Jeg ved godt, at man kan sige: ja men sådan en indsats kommer igen. Men enhver ved, at den kommer ikke igen hurtigt, enhver ved dette, og alligevel argumenterer man på en måde, som er meget letsindig, og som, hvis vi virkelig fulgte den filosofi, ville betyde, at vi måske nok ad åre kunne få et godt resultat med hensyn til investeringer i erhvervslivet, men til gengæld var vi i mellemtiden kommet ud i en enormt faretruende økonomisk situation, og det er det, vi skulle undgå.

Så er der selvfølgelig det med indkomspolitikken, som hr. Poul Schlüter har været inde på. Jeg ved ikke, om den del af forsamlingen, der var til stede, bemærkede, hvor fantastisk uklart hr. Poul Schlüter taler om indkomspolitik nu. Hvorfor? Ganske enkelt, tror jeg i hvert fald, fordi også hr. Poul Schlüter er fuldstændig klar over, at der ikke er mere at gøre på indkomspolitikens område i indeværende periode. Der er ikke noget parti i dette ting, der virkelig alvorligt kan tro, at nye indgreb på arbejdsmarkedet her og nu ville være en rigtig økonomisk politik. Jeg ville gerne se dem, der virkelig tør påstå, at de tror det. Jeg tror det ikke. Og

med henblik på næste år synes jeg, vi skal holde os til det, som i hvert fald mange i denne sal, også blandt de borgerlige partier, er klar over, nemlig at det nok er klogt at tilstræbe, at arbejdsmarkedet selv klarer sine problemer i næste omgang.

Der har været talt meget om den dybe pessimisme, som det danske folk, dansk erhvervsliv og også danske politikere er inde i. Jeg mener, at det er nødvendigt at understrege, at den pessimisme – hvis vi nu skal acceptere det begreb – som findes mange steder, er en pessimisme, som ikke er noget specielt dansk i dag. Vi har alle sammen gennem vores kontakter rundt omkring i Europa gang på gang kunnet konstatere, at der praktisk taget i alle lande er præcis de samme problemer og den samme – for nu én gang til at bruge udtrykket – pessimisme omkring den økonomiske udvikling og den samme pessimistiske vurdering af, hvor begrænsede mulighederne er for at træde op imod den farlige udvikling i vores økonomi, i vores fælles økonomi. Det er altså ikke noget specielt dansk, og derfor er det heller ikke noget, som den socialdemokratiske regering i Danmark alene kan tage ansvaret for. Det må i hvert fald være noget, som politikere i alle de dele af verden, som hænger sammen i et økonomisk system, i så fald må tage et fælles ansvar for.

I øvrigt mener jeg ikke, det er rimeligt med en alt for overdreven pessimisme. Dette at være realistisk og erkendende over for den økonomiske udvikling og risikoen i udviklingen mener jeg er meget nyttigt, men det farligste af alt er i virkeligheden, hvis vi virkelig bliver grebet af en egentlig pessimisme, som også er udtryk for, at man ligesom giver op over for problemerne. Det vil den socialdemokratiske regering ikke gøre.

Det er derfor, den socialdemokratiske regering tog tyren ved hornene i december og lavede ting, som vitterligt var meget upopulære også i de kredse, som socialdemokratiet fortrinsvis repræsenterer. Det er også derfor, regeringen så kort tid efter kommer igen og nu i et samarbejde med en del af folketingets partier igen gør nogle ting, som er upopulære. Det er, fordi vi ikke er grebet af pessimisme, men fordi vi realistisk vurderer, hvilke risici der er i den økonomiske udvikling, og realistisk siger til os selv og til folketinget, at vi beklageligvis med mellemrum må tage

[Statsministeren]

ubehagelige økonomisk-politiske beslutninger. Og det er altså det, vi skal gøre nu.

Jeg vil gerne sige om dette med afgrunds-snakken – og dertil har jo også vores tidligere finansminister bidraget – at jeg finder egentlig, det er rigtigt at fortælle befolkningen, hvor alvorlig den økonomiske situation er, men jeg vil også sige til dem, der ligesom rider på dette med afgrunden, igen og igen kører denne afgrunds-pessimismepolitik, at nu skal man passe på ikke at tage fejl af, hvad der er mange af sortseernes egentlige hensigter. Og hermed er jeg inde på noget, som jeg ikke kan nære mig for at sige: der er folk i det politiske spektrum, som vil benytte den alvorlige, langvarige krise til ligesom at genoprette nogle af de gamle uretfærdigheder i vores samfund, som vil søge at genetablere, jeg havde nær sagt den gamle orden eller den gamle uorden. Det, der er socialdemokratiets og andre partiers opgave, er at undgå, at krisen og risikoen for at falde i afgrunden ikke bruges til at skubbe nogen ud over randen, mens andre får reddet sig selv.

Det kan godt være, at dette af nogen bliver taget ilde op, men jeg tror, man skal erkende, at de gennemgående filosofiske holdninger til den økonomiske og den sociale politik, som skiller i dette ting med mange nuancer, egentlig er gamle, kendte toner, som blot kommer ind i et nyt aspekt, nemlig den langvarige økonomiske krises aspekt.

Jeg har i aviserne læst, og vi har også hørt her fra talerstolen to påstande. Den ene går groft på, at regeringen nu har holdt udsalg af alt, hvad den har af politik, og det har været et billigt udsalg. Den anden påstand går den stik modsatte vej: regeringen har ved hjælp af de radikale, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti fået gennemført den socialdemokratiske politik.

Jeg ville være kristeligt folkeparti, centrum-demokraterne og de radikale meget taknemmelig, om det sidste virkelig var tilfældet, men jeg beklager at måtte meddele, at sådan opfatter vi det ikke i regeringen, sådan opfatter vi det ikke i socialdemokratiet. Vi har haft et udspil, som i sig selv var upopulært, og det var ikke et egentligt socialdemokratisk forslag, men et nødvendigt forslag, hvor vi søgte at tage højde for de sociale hensyn. Dette sociale hensyn er i hvert fald bevaret i det, som er blevet resultatet af forhandlingerne mellem de fire partier.

Hr. Poul Schlüter sagde, at han håbede, der igen bliver kaldt til et bredere flertals-samarbejde. Det var det, vi gjorde, og da vi er utrættelige, kommer vi nok også til at tale med mange partier i dette ting, når der igen bliver problemer, vi skal klare, og vi ved jo, at problemerne melder sig med alt for korte mellemrum. Og så vil vi da også gerne tale med hr. Poul Schlüter og hr. Christophersen, det er klart. Men det er ikke nok, at nogen kalder. Der er jo også nogen, der skal lytte, og det håber jeg man vil gøre, hvis vi igen kommer til at stå over for store problemer, der skal klares. Denne gang har man ikke lyttet, ikke været modtagelig nok, men på den anden side kunne det jo være, at der var ganske meget af den lovgivning, som regeringen på baggrund af forliget med de fire partier nu lægger frem, man gennem udvalgsforhandlinger og ved den endelige afstemning kunne besinde sig til at indtage en positiv holdning til. Det til da f.eks. være tilfældet med den store udgiftspost, som erhvervsfremmepolitikken er udtryk for. Man vil da ikke forskertse chancen for, at denne indsats bliver til gavn både for erhvervslivet og for dansk økonomi.

Formanden:

Vi går så til ordførernes anden omgang.

Christophersen (V):

Jeg vil først gerne sige et par ord til hr. Niels Helveg Petersen og hr. Arne Melchior. Jeg undskylder over for de to ordførere, at jeg blander dem i en fælles bunke, men på den anden side vil de to partier alligevel efterhånden vænne sig til, at det er sådan. Det, jeg godt vil sige lidt om, er opfattelsen af begrebet besparelser, for jeg må sige, at jeg blev ganske bekymret, da jeg lyttede til begge de herrers indlæg, især over én ting, nemlig den, at uden tilsyneladende at vide særlig meget om, hvad det egentlig er, man taler om, har de to partier gennem de to repræsentanter forhandlet sig frem til et resultat med regeringen.

Jeg finder det yderst betænkeligt, at en så ringe viden som den, der blev lagt for dagen ikke mindst af hr. Arne Melchior vedrørende offentlige besparelser, har været med til at præge denne politiske aftale. Hr. Arne Melchior sagde f.eks.: halvdelen af landets kom-

[Christophersen]

muner styres jo af de borgerlige partier, og så kan I jo bare selv gå hjem og spare. Det afslører jo klart, at hr. Arne Melchior overhovedet ikke er klar over, hvad der er problemstillingen, når vi taler om kommunale besparelser, for man kan ikke bare gå hjem og spare i de enkelte kommuner. Forudsætningen for at gennemføre de nødvendige kommunale besparelser er, at der sker en ændring i dansk lovgivning på massevis af punkter, og det forudsætter et politisk flertal i denne sal. Derfor er hr. Arne Melchiors opfordring uden reelt indhold. Men det bedrøver mig, at hr. Arne Melchior slet ikke er klar over, hvad det er, han taler om i forbindelse med kommunale besparelser, og det kan han ikke være, når han kan sige den slags ting.

Det var jo baggrunden for, at vi sagde, at der var behov for på en lang, lang række områder at ændre de regler, love og bekendtgørelser, der lægger rammerne for den kommunale udgiftspolitik. Og hvis hr. Arne Melchior på denne foranledning får en stærkere interesse for emnet, vil jeg henvise til det forslag til folketingsbeslutning, nr. B 84, som venstre har fremsat i februar måned; deri er dette problem nemlig ganske nøje beskrevet.

Jeg bliver også nødt til at sige til hr. Arne Melchior, at man kommer slet ikke i denne sal til at stemme om besparelser på 8 mia kr. For det første er de 3,2 mia kr. kommunale besparelser. Hvis de skal gennemføres, kan man komme til at stemme om en lang række andre love. Men for det andet er en stor del af de statslige besparelser, som man nu bryster sig af, besparelser, som for en stor dels vedkommende allerede står på finansloven. De blev vedtaget i december måned. Vi kunne være uenige om nogle af dem, men det ændrer ikke ved, at 2,5 mia kr. af de statslige besparelser er gammelt gods. At den socialdemokratiske regering er for sent ude med leverancerne på visse områder, er en anden sag, men en stor del af de besparelser er allerede vedtaget, og derfor er det meget lidt, der bliver tilbage af reelle statslige besparelser – dette skulle også være med adresse til hr. Niels Helveg Petersen.

Jeg ville så godt sige et par ting til statsministeren – jeg ser, at jeg har lidt begrænset tid – og det må også dreje sig om besparelserne. Jeg har godt lagt mærke til, at statsministeren i dagspressen i den sidste uges tid

har udtalt, at venstre og det konservative folkeparti skruede deres besparelser op. Jeg vil ikke bruge for stærke ord, men jeg er ved at være træt af at høre den argumentation, for den er fuldkommen urimelig. Den må skyldes, at statsministeren enten ikke har læst vores forslag eller ikke har fulgt opmærksomt med under forhandlingerne. Det, der var situationen, var, at både vi og det konservative folkeparti stillede en række besparelsesforslag. For vores vedkommende fremgår de klart af et forslag til folketingsbeslutning. Vores forudsætning var naturligvis, at disse besparelser skulle lægges oven på de kommunale besparelser, der blev aftalt sidste år. Endvidere havde vi jo stemt for en række besparelser i finansloven. Da regeringen nu indregner sidste års aftalte statslige og kommunale besparelser og derved når frem til beløbet 8 mia kr., er det vel rimeligt, at den del af dem, vi kan acceptere, lægges oven på de 10 mia kr., vi foreslog. Det er på den baggrund, vi når frem til det tal, og det har vi udtrykkelig redegjort for under de forhandlinger, der er ført. Derfor synes jeg, det en urimelig argumentation. Man kan mene, at 8 mia kr. er nok, man kan mene, at det skal være det dobbelte, det er i og for sig i orden, og jeg vil ikke bebrejde, at statsministeren mener, at 8 mia kr. er nok, men jeg synes, det er fuldkommen urimeligt at påstå, at vi andre under forhandlingerne skruede kravene op.

Så vil jeg om begrebet besparelser som nedskæringer sige, at det er slet ikke det, vi taler om. Det, vi taler om, er fortsat at begrænse væksten i de offentlige udgifter for langt de fleste tings vedkommende.

I øvrigt forstår jeg godt, at statsministeren mener, at debatten er noget mat. Det hænger sammen med, at vi har haft alt for mange af den slags debatter. Det er udtryk for, at apatien måske også er ved at brede sig til denne sal, og for en almindelig fornemmelse af, at nu drøfter vi tingene én gang til med samme spinke resultat som tidligere. Statsministeren sagde lige præcis det, jeg forudså han ville sige: det var nok ikke realistisk at komme længere. Ja, det er måske netop den betragtning, der er årsagen til, at apatien breder sig.

Poul Schlüter (KF):

[Poul Schlüter]

Man får mere og mere den mistanke, at statsministeren vænner sig til at gentage sine urigtige påstande så ofte, at han muligvis til sidst selv tror på dem. Nu synspunktet om, at venstre og de konservative under forhandlingsforløbet skruede deres spareforslag op, det har jeg godt hørt statsministeren sige nu nogle gange, og jeg har set det i en del avisudtalelser. Men det kan jo kun være et udtryk for, at statsministeren aldrig rigtig har læst de forslag, vi har stillet. Ellers kan jeg ikke få mening i det.

Det konservative folkeparti afleverede for sit vedkommende en uge før påske, altså før regeringens oplæg var udarbejdet, konkrete, detaljerede spareforslag, der fyldte mange sider, til regeringen. De fleste af dem mindede om de ændringsforslag, vi stillede, da finansloven blev behandlet i fjor. Vi bad samtidig om at få regeringens kommentarer til vore forslag. De er frem til dette minut endnu ikke indløbet. Det var konkrete forslag, der i 1980-priser beløb sig til 11 mia kr. Da vi så nåede til forhandlingerne, sagde vi, for da modtog vi, ikke detaljeret, men i en slags overslag, regeringens liste, til regeringen: den liste har vi nu gået igennem, og der er en del af regeringens spareforslag, vi udmærket kan støtte. Og vi sagde, at det drejer sig om regeringens genbrugsforslag, der drejer sig om 1,2 mia kr., og de nye forslag, f. eks. børnetilskudsreguleringen og meget andet, omkring 1 mia kr. Og så sagde vi: det fører til, at vore samlede spareønsker udgør ca. 13 mia kr. Så ville vi i øvrigt ikke bruge så meget på beskæftigelsesplanen som regeringen, 1 mia kr. mindre. Lad nu det ligge, men det var vore forslag. Så kan man naturligvis sige, at politisk synes man ikke om dem, man har lyst til at stemme dem ned, det må vi bøje os for, men det er nu altså vores politik, og det var en klar politik. Men regeringen har ikke ønsket at kommentere vore enkelte spareforslag.

Så siger statsministeren, at vi taler uklart om indkomstpoltikken. Også vore konkrete forslag om en fornyet og opstrammet indkomstpoltik sendte vi regeringen en uge før påske. Vi sagde helt tydeligt, hvad vi ønskede: at bremse for lønglidningen i resten af indeværende overenskomstperiode. Vi påpegede, at det er ødelæggende også for de muligheder, der skal etableres for at klare næste 2-årige overenskomst, hvis vi får en skrap

lønglidning i de kommende måneder, for det betyder jo, at efterslæbet for alle andre vokser, og hvad så? Vi mener, det er muligt her i landet at sætte en bremse for lønglidning på samme måde, som man i nogle år med succes har kendt det i Norge. Men jeg erkender, at regeringen vil altså ikke. Den påtager sig derved, synes vi, et meget stort ansvar.

Med hensyn til den kommende 2 års periode har vi også lagt en politik frem. Vi har sagt til regeringen: lad os dog i tide forberede et tilbud til arbejdsmarkedets parter om en moderat lettelse i de direkte skatter, så vi gør det lettere for arbejdsmarkedets parter selv på det grundlag at forhandle nye overenskomster. Men hvad gør regeringen? Det modsatte. Nu først momsforhøjelsen og netop den 1. januar 1981 en forhøjelse af de direkte skatter, samtidig med at overenskomstforhandlingerne går ind i en afgørende fase. Tror man virkelig, at det gør det nemt for arbejdsmarkedets parter at tilrettelægge en fornuftig frivillig indkomstpoltik? Jeg er bange for, at det gør det umuligt. Regeringen ville heller ikke her lytte til os. Jeg beklager det, og jeg tror, man kommer til en dag at fortryde det.

Så havde statsministeren nogle betragtninger om det, man kaldte sortseerne, og jeg forstod, at det var hr. Heinesen, undertegnede og hr. Christophersen. Sortseere og sortseere. Det er vel ikke at se sort at erkende virkeligheden og realiteterne, men statsministeren strør bare sand på og siger, at det hele skal nok gå, og at hans politik vil løse problemerne, men det er jo ikke tilfældet. De skridt, der nu tages for at løse Danmarks problemer, er tripperi; det er ingen løsning, som kan overbevise nogen om, at nu sker der for alvor en kursændring i dansk samfundsøkonomi. Lad mig bare nævne ét eksempel: renten af den udlandsgæld, vi nu har, er på 10 mia kr. om året. Det er mere end de besparelser, regeringen i dette øjeblik foreslår, hvoraf nogle endda er gamle besparelser, og de 10 mia kr. i udlandsrenter vokser måske til det dobbelte i løbet af de næste 3-4 år. Det er ikke sortsyn at se det i øjnene, det er realitetssans.

Så siger statsministeren, at nogen vil benytte krisen til at genetablere gamle uretfærdigheder. Jeg forstod, at det ikke var os, det var møntet på. Jeg vil heller ikke bruge en sådan karakteristik om socialdemokratiet,

[Poul Schlüter]

men man kunne godt fristes. Er det ikke en uretfærdighed nu at føre en bevidst arbejdsløshedspolitik, for det gør man jo? Vi kunne sikre langt højere beskæftigelse, hvis vi førte den rigtige indkomstpøolitik, men regeringen vil ikke. Der føres nu en politik, som betyder, at landets ressourcer overhovedet ikke bliver udnyttet. Det er ligesom i gamle dage, og det er en dårlig politik. Regeringen lægger forslag frem, som i alt væsentligt blot fører til, at vi stadfæster krisen og fattigdommen. Der skal gøres langt mere for at få virksomhederne og de ansatte til at ville og kunne øge den produktion af danske varer, som vi alle skal eksistere på. Det var det, vi ville prøve at overtale regeringen til, og det var trist, at det endnu en gang ikke kunne lykkes, men dagen kommer, for der er ingen anden farbar vej.

Maisted (FP):

Jeg er da enig med statsministeren i, at dette er en kunstfærdig debat, men det skyldes jo ikke oppositionen, det skyldes regeringens oplæg, og det skyldes også statsministeren, der bliver ved med at prøve at bilde befolkningen ind, at denne ekstraregning på de 10 mia kr. for udgifter til råolie var noget særligt og det, der vælter hele læsset. Det er stadig væk kun 3 pct. af vores bruttonationalprodukt, de 10 mia kr. udgør, så der er i hvert fald ingen grund til at opgive at føre økonomisk politik her i landet på grund af ekstraregninger. Det er jo ikke alene olien, der er steget, det er også en række andre råvarer.

Men for nu at stille et spørgsmål til statsministeren – og så håber jeg på at få et svar, det er jo lidt mere tvivlsomt – vil jeg da godt tage 3–4 tal og bede statsministeren give et bud på, hvordan de ser ud ved årsskiftet 1981-82. Vi ved, at renten er et væsentligt problem for dansk industri. Hvordan ser diskontoen ud ved årsskiftet 1981-82? Arbejdsløsheden er et stort problem. Hvordan er tallet for 1981-82 efter regeringens vurdering? Hvordan ser vores betalingsbalance ud? Vi har jo fra budgetredegørelsen et frygteligt tal for 1984 på 180 mia kr. Hvor stort er det tal ved årsskiftet 1981-82? Hvor stort er tallet fra nettostatsgælden, som man skaber ved at have de store underskud på drifts- og anlægsbudgettet inden for staten? Hvis vi nu

fik debatten derhen, at vi fik præcis at vide, hvordan det så ud i 1981-82 efter dette geniale forlig og den geniale økonomiske politik, socialdemokratiet står for, så har vi opnået en smule i dag.

(Kort bemærkning).

Arentoft (FP):

Det var til statsministeren. Jeg er meget skuffet over, at statsministeren end ikke nævnte mit indlæg med et ord eller gav et svar på det meget alvorlige spørgsmål om, hvorvidt forsvaret skal være politisk kastebold. Jeg vil meget gerne have lov til at efterlyse et svar fra statsministeren. Jeg bad oven i købet om statsministerord som svar.

Ebba Strange (SF):

Ja, jeg fik heller ikke svar på mit spørgsmål, hr. Arentoft. Jeg spurgte statsministeren, om det forlig, der nu er indgået, betyder, at der, så længe det løber, er lukket af for egentlige reformer på skatteområdet – vi har jo været nogle partier, der har været enige om dem for bare nogle måneder siden – og om det samme forlig også indebærer, at der nu er lukket af for gennemførelsen af en ordentlig boligpolitik. Jeg kan se af forligsteksten, at det, der oprindeligt i det socialdemokratiske udspil hed, at der skulle bygges sølle 7.000 almennyttige boliger, ikke nær er nok, men at det nu er blevet lavet om til, at det enten skal være almennyttige boliger eller andelsboliger. Dertil vil jeg godt sige, at de familier, der bliver ramt af dette, og som jeg prøvede at give en beskrivelse af i mit første indlæg, er netop dem, der efterspørger de almennyttige boliger, og der er en efterhånden stadig stigende mangel på gode almennyttige boliger til alle de mennesker, der ikke har råd til at købe sig en ejerbolig. Derfor er det for mig at se et helt nødvendigt tilskud til den politik, der bliver ført, at der i det mindste bliver sat pres på det almennyttige boligbyggeri. Men jeg fik heller ikke svar, må jeg konstatere.

Til gengæld kan jeg da oplyse hr. Arentoft om, hvad det var, socialistisk folkeparti vedtog på sit landsmøde, og det er rigtigt, at det for så vidt godt kan udlægges sådan, at der skete en afklaring af et problem, som har været diskuteret i socialistisk folkeparti gennem de senere år. Vi har flere gange kritise-

[Ebba Strange]

ret – jeg gjorde det også i mit indlæg her lige over middag – at man skærer ned på alle de offentlige udgifter, som almindelige mennesker har brug for i deres hverdag, men friholder forsvaret for nedskæringer, og det har selvfølgelig været en af baggrundene for, at vi på vores nys overståede landsmøde vedtog en udtalelse, som bygger på, for det første at vi protesterer mod en forsvarsordning, uanset om budgettet forhøjes med 5, 3, 1 eller 0 pct. Det vil sige, at hvis det holder sig på 0 pct., kan hr. Arentoft også sove roligt om natten af hensyn til landets sikkerhed. Det, vi ønsker, er en alternativ sikkerhedspolitik, og det er dér, hr. Arentoft og jeg vurderer helt forskelligt, hvad det egentlig er, der skal være med til at beskytte Danmark. Vi mener, at det virkelige svar på truslerne i verden i meget højere grad er et spørgsmål om at gribe ind over for uligheden, ressourceudplyndringen og de sociale spændinger, der findes i verden. På den baggrund siger vi: vores mål er et totalt afrustet Danmark. Det har det været, lige så længe SF har eksisteret. Men som et skridt på vejen hertil vil vi opfordre til forhandlinger om reelle nedskæringer på forsvarsområdet, og det er det, der har gjort hr. Arentoft forskrækket. Jeg er naturligvis også spændt på statsministerens svar, om han er villig til at forhandle om reelle nedskæringer på forsvarsområdet, for så er vi altså til at snakke med.

Op så synes jeg lige, jeg skal knytte et par bemærkninger til hr. Niels Helveg Petersens opremsning af alt det, som SF syntes var det værste af alt. Sådan som jeg har lært dansk, må noget være ondt, værre, værst; det kan ikke være værst alt sammen, men det er selvfølgelig værst meget af det, det skal jeg medgive hr. Niels Helveg Petersen. Indkomspolitikken er nu nok det allerværste, fordi den i den grad griber ind over for de demokratiske rettigheder i fagbevægelsen. Om de to andre ting, som hr. Niels Helveg Petersen nævnte, vil jeg sige, at skatter og afgifter er ikke det værste for socialistisk folkeparti. Vi har også i denne runde i vores drøftelser med regeringen sagt, at vi er villige til at forhøje benzinafgifterne, hvis pengene bliver brugt til at styrke de kollektive trafikmuligheder, og hvis det transportfradrag, man får på sin selvangivelse, bliver forhøjet.

Vi har aldrig afvist at se på afgifter, bare der er en social balance i dem. Og hr. Niels

Helveg Petersen bør kende vores skattepolitik så godt, at han ved, at det i og for sig ikke er skatter som sådan, vi har noget imod. Det, vi har noget imod, er fordelingen af skatterne, og derfor var vi så forfærdelig bedrøvede, da vi ikke fik denne rentefradrags-historie gennemført. Men det ved hr. Niels Helveg Petersen jo alt om.

Med hensyn til de offentlige udgifter nævnte jeg allerede i mit første indlæg tre helt konkrete områder, hvor vi gerne ville være med til at skære ned, og så vil jeg godt sige, at for os er det i og for sig ikke så meget et spørgsmål om, hvorvidt en udgift er offentlig eller privat. Det, vi mener de offentlige udgifter skal bruges til, er at sikre grupper i dette samfund, der ikke er i stand til at sikre sig ved hjælp af deres egen private indkomst. Derfor mener vi, at nogle udgifter er gode som offentlige udgifter, men der er da rigtignok andre offentlige udgifter, vi gerne ville skære ned på. Dem har jeg nævnt. Vi ville også meget gerne spare betydelige beløb på arbejdsløshedsunderstøttelsen og for så vidt også gerne på bistandshjælpen, hvis det var, fordi folk var i arbejde eller havde det bedre, så de ikke behøvede arbejdsløshedsunderstøttelse og bistandshjælp.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Til fru Ebba Strange kan jeg sige, at hovedlinjerne i den økonomiske politik i den kommende finanslov er jo lagt i det forlig, der er indgået, og det føler vi os naturligvis bundet af. Mere kan man egentlig ikke sige på nuværende tidspunkt. Det er et forlig for 1981 og finansloven for 1981, og mere kan man ikke sige på nuværende tidspunkt. Partierne har ikke ønsket at binde sig for en længere periode. Sådan ligger det.

Til hr. Arentoft kan jeg sige, at når jeg ikke sagde noget om forsvaret før, hænger det simpelt hen sammen med, at det ikke er til debat ved denne lejlighed. Det er ikke forbudt nogen at rejse spørgsmålet, men jeg har egentlig ikke andet svar, end at det ikke er til forhandling i øjeblikket. Det er til forhandling mellem de partier, som må formodes at ville gå ind i en ny forsvarspolitisk aftale, men andet kan man ikke sige på nuværende tidspunkt. Det vender vi tilbage til. Det er også meget bevidst, at de fire partier holdt

[Statsministeren]

det uden for drøftelserne i de forhandlinger, der har fundet sted.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg kan gøre det meget kort i denne omgang. Hr. Christophersen anvendte det udtryk, at problemet med udviklingen i de kommunale udgifter var meget nøje beskrevet i det forslag til folketingsbeslutning, venstre havde fremsat, og det vil jeg da godt vedstå, men der er ikke anvist mange løsninger i det forslag til folketingsbeslutning. Problemet er beskrevet, men hvorledes man skal opnå besparelserne under overskrifterne, er der ikke nøje redegjort for.

I øvrigt er jeg meget enig med hr. Christophersen i en betragtning, som jeg synes burde præciseres: det, vi diskuterer her, er en begrænsning af væksten. Der er ikke tale om, at man over en bank skærer ned i de samlede offentlige udgifter. Der er tale om, at vi er nødt til at nå ned på en meget lavere vækstrate, og det er den smertefulde proces, som er i gang nu, og som nødvendigvis må fortsætte i de kommende år.

Og så vil jeg da medgive statsministeren, at debatten her i dag har været kedelig. Den minder lidt om fodboldlandskampen i går. Jeg synes nok, at forliget vinder 1-0, men kedeligt har det været.

Arne Melchior (CD):

Det er jo meget pudsigt, når medlemmer eller ministre, der selv i høj grad er med til at præge debatten, betegner den som kedelig. Der er jo så mulighed for at peppe sig selv og debatten lidt op.

Jeg giver statsministeren fuldstændig ret i, at forsvaret ikke er til behandling i dag. Vi havde udenrigspolitisk debat delvis i går, og vi får snart en udenrigspolitisk redegørelsesdebat, men jeg føler alligevel trang til at sige til hr. Arentoft, der siger, at de fleste kriser er økonomiske kriser, at det er jeg ikke helt sikker på. Det er dem, der tales mest om, men de har nok deres baggrund i en hel masse andre ting.

Hr. Arentoft er bekymret for den internationale situation. Det er der sandelig også grund til, men jeg er ikke bekymret for, at de radikale og slet ikke SF vil få nogen indflydelse på et kommende forsvarsforlig; derfor har jeg gerne villet trøste hr. Arentoft med

disse bemærkninger selv i en meget alvorlig og pessimistisk international situation.

Så skal jeg vende mig til hr. Christophersen. Jeg ved ikke, om han var sarkastisk eller han var morsom. Jeg synes, han var på vej til at være tarvelig, da han sagde, at nogle af forligspartierne – her var det specielt de radikale og CD – måtte vænne sig til i fremtiden at blive blandet sammen. Det er jo ikke længe siden, hr. Christophersen sad til venstre for talerstolen her og var udenrigsminister, og da blev venstre vel så også blandet sammen med socialdemokratiet. Det er måske den sammenblanding, som gør ondt på hr. Christophersen i dag, og som gør, at han unddrager sig forligsdeltagelse og medansvar. Og hvad med VK? Det er der også noget der hedder. Det ene år holder de ubrydeligt sammen, så går venstre lige pludselig uden forudgående besked ind i en regering med socialdemokratiet, og 13 måneder derefter holder man så igen ubrydeligt sammen. Så lad være med den slags finter, de giver bagslag.

Hr. Niels Helveg Petersen behøver ikke at nære frygt – og gør det sikkert heller ikke – for, at hans parti skal blive opslugt af CD. Der er dejlig markante forskelle, både hvad angår forsvar, energi og sikkert også markedspolitik, Danmarks Radio, undervisning, registre og mange ting, men derfor kan vi da gud ske lov godt samarbejde anstændigt, således som hr. Christophersen kunne det med socialdemokratiet på en måde, som han selv i hvert fald i lang tid priste meget højt.

Så siger hr. Christophersen, at kommunerne slet ikke kan spare, uden at vi laver love om her. Det er jo længe siden, vi har haft kommunal valgkamp, men jeg har da oplevet nogle stykker, og da har jeg hørt masser af venstrekandidater sige, at man skal stemme på dem, for de er de ansvarsbevidste og besparelsesbevidste. Nu vil hr. Christophersen pludselig lave det om til, at borgmestre og kommunalbestyrelser er blevet rene ekspeditionskontorer for folketinget. Jeg ved godt, at der er mange lovbestemte udgifter i kommunerne, og det vil vi gerne bidrage til at gøre noget ved. Jeg kan tage et eksempel, styrelsesloven, som venstre har medansvar for, og ifølge hvilken kommuneskolelærerne har et væld af socialopsøgende opgaver. Det er klart, at det belaster kommunerne, og det må vi her i folketinget i lighed med en række andre områder tage op til revision. Men lad

[Arne Melchior]

være med at fortælle, at man ikke skulle kunne vise en meget bevidst og meget klin- gende besparelspolitik i kommunerne. Jeg tror ikke, at de mange venstrekommunalbe- styrelsesmedlemmer og -borgmestre vil være glade for den påstand.

Så vil jeg til slut i mit indlæg her sige, at jeg fik ikke noget svar hverken fra hr. Poul Schlüter eller fra hr. Christophersen. Jeg kan selvfølgelig ikke forpligte dem, men jeg kan opfordre dem én gang til til at svare på det klare spørgsmål, jeg rejste. Man hævder med rette, at skatter og afgifter virker lønhævendende gennem et lønpres, som det er svært at mod- stå, og så sagde jeg, at det gør besparelser også. Jeg vil gerne have en forklaring på, hvorfor man mener, at 13-16 mia kr.s bespa- relser på offentlige budgetter ikke giver sig udslag i daglige og månedlige merudgifter for borgerne og udløser præcis det samme lønpres som en momsforhøjelse.

(Kort bemærkning).

Poul Schlüter (KF):

Jeg tror, det for de fleste er indlysende, at en lang, lang række besparelser kan gennem- føres, uden at det i mindste måde kan give anledning til krav om kompensation. Det gælder en lang række indkomstoverførsler, og det er jo påpeget meget klart i budgetre- degørelsen, at dem kommer vi til at gå om bord i. Men det gælder også enkeltbesparel- ser. Lad mig bare nævne én eneste af stort format, som nok ikke er aktuel. Men jeg tror, hr. Arne Melchior uden videre vil give mig ret i, at hvis folketinget måtte beslutte sig for at droppe Farøbroen, ville det formentlig være en forrygende besparelse, som ikke på nogen måde ville kunne udløse krav om kompensation. Og sådan er det på adskillige andre områder.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Lad mig svare hr. Poul Schlüter, at social- indkomstbegrebet, som jo er en del af forli- get, netop er et meget vigtigt led i denne stoppen op i overførsler, dér, hvor de ikke er rimelige, så her er vi på ret vej i det forlig, der her foreligger. Men jeg tror ikke, det bli- ver muligt at anvise ret mange store besparel- ser, som ikke er lønpresende. Og hvad Farø-

broen angår, kan hr. Poul Schlüter påstå det samme om ethvert investeringsobjekt. Det er klart afkald på fornuftige investeringer, det er sandelig ikke nogen besparelse; det kan nemt blive en fordyrelse i stedet for en be- sparelse, og derfor kan man ikke sige, at man har sparet, fordi man har undladt for- nuftige investeringer. Enhver forretning og enhver familie foretager selv i smalhanstider, hvis de kan rejse den nødvendige kapital, fornuftige investeringer, og det kommer dem til gode i det lange løb, så det var en meget dårlig besparelse, hr. Poul Schlüter her anviste. Jeg må hævde, at min påstand om bespa- relsers udløsning af lønpres må stå uimod- sagt, for de offentlige udgifter består hoved- sagelig af ting, som borgerne ellers skal beta- le eller skal betale mere for, end de gør i for- vejen, og derfor virker det fuldstændig ana- logt med skatter.

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Hr. Poul Schlüters allersidste bemærkning interesserede mig meget, og jeg tror også, den interesserede ministeren for offentlige arbejder, som jo er til stede. Hvis det virkelig er sådan, at der fra det konservative folke- partis side er en ny holdning på vej vedrø- rende Farøprojektet, synes jeg nok, vi fortje- ner at få det at vide, inden debatten er slut.

(Kort bemærkning).

Christophersen (V):

Jeg skal kort ønske regeringen til lykke med den opgave, der nu forestår i sommer- månederne: at drøfte besparelser med hr. Arne Melchior. Jeg vil foreslå et introdukti- onskursus i selve problemstillingen, for hr. Arne Melchior tager aldeles fejl, når han si- ger, der ikke kan gennemføres væsentlige besparelser, for det er rigtigt, som hr. Niels Helveg Petersen var inde på, at meget af det, vi i hele denne debat betegner som besparel- ser, er begrænsninger af udgiftsstigninger. Hvis hr. Arne Melchior eksempelvis ville ha- ve været med til – men det ville han altså ikke – at sige: den kommunale og amtskom- munale udgiftsvækst skal være 0 i 1981, ville man opnå en yderligere besparelse på over 3 mia kr. Der ville ikke komme én eneste øres lønglidning ud af den sag.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Det er jo meget flot at tilbyde sig som kursusleder. Det tror jeg nu ikke hr. Christophersen har mulighed for, men jeg er totalt uenig i begge VK-ordførernes sidste bemærkninger.

Hr. Poul Schlüter – denne hurtigtænkende mand – anfører som eneste eksempel på en besparelse, der batter noget, et objekt, hvor han ikke selv vil spare; tværtimod har han stemt for, at denne udgift skal afholdes. Det måtte da være muligt ud af 13 mia kr.s kataloget – og nu ser jeg, at det er ved at blive fundet frem – at finde nogle andre emner, som kan nævnes som eksempler, når man udfordres på denne måde.

Med hensyn til forslaget om, at kommunerne skulle have en stigningstakt på nul, ved hr. Christophersen jo udmærket, at det har været drøftet ved forhandlingsbordet, og hr. Christophersen, som nok selv er økonom, ved udmærket, at man ikke på nuværende tidspunkt kan bremse så hårdt op, at det bliver nul i 1981. Men hvis det kan lade sig gøre, er jo netop de mange venstrestyrede kommuner – og det var jo det, jeg startede dagen med at sige – i stand til at begynde med det i 1981. Værsgo!

Formanden:

Jeg håber, hr. Wilhjelm er med på, at vi lige får afviklet disse korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

Ja, det udvikler sig jo derhen, at hr. Arne Melchior til sidst vil foreslå, at de offentlige udgifter skal fordobles, for så kan lønningerne jo nedsættes.

(Kort bemærkning).

Poul Schlüter (KF):

Da hr. Arne Melchior bad om en principiel belysning, fandt jeg Farøprojektet egnet at pege på som et eksempel på en besparelse, som kan gennemføres, uden at det vil medføre krav om kompensation, men jeg kan da godt nævne nogle få andre, selv om jeg må gøre det hurtigt. At spare mere på u-landsbistanden er et andet eksempel. At spare mere i anlægsudgifterne på statsvirksomhederne er

et tredje eksempel. At lade landsstyret i Grønland overtage en større del af finansieringen af grønlandske nyanlæg er et næste eksempel. Lad mig tage de sociale områder: besparelser på bistandsloven tror jeg udmærket kan gennemføres, uden at det på nogen måde kan rejse krav om kompensationer, eller overhovedet en vis afvikling af gratisprincippet kan man naturligvis gennemføre, uden at der er mulighed for at kræve lønmæssig eller anden kompensation. Noget andet er, at mange ikke vil, men det er jo det politiske. Men at der er en forskel på virkningen, når vi taler om højere skatter over for højere besparelser, tror jeg ikke nogen økonom vil være i tvivl om.

(Kort bemærkning).

Christophersen (V):

Da statsministeren jo ikke ville bidrage til at gøre debatten munter, må vi tage de fornøjelser, vi kan få ud af det, og hr. Arne Melchior er jo en af dem. Jeg skal slet ikke påtage mig at være kursusleder – det kan jeg ikke klare, hr. Arne Melchior – men jeg er sikker på, at der er andre, der bliver nødt til at fungere som en sådan. Men det var såmænd kun et godt råd, jeg gav.

Jeg vil i øvrigt gerne bidrage til hr. Poul Schlüters række af eksempler ved at sige, at man eksempelvis kunne lave ændringer i dagpengesystemet; det kunne måske endda føre til mindre lønglidning end den nuværende. Men det kan man naturligvis ikke, med den aftale man nu har indgået. Man kan i øvrigt heller ikke, med den aftale man nu har indgået, nå ned på nul procents vækst i 1981, selv om man gerne ville. Men forudsætningerne for at gøre det er, at man gennemfører en lang række lovændringer. Nu vil jeg give hr. Arne Melchior et eksemplar af vores beslutningsforslag. Jeg havde egentlig taget det frem til hr. Niels Helveg Petersen, men jeg ser, at han selv er gået hen efter det, efter at han har lyttet til mit indlæg.

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

Hr. Poul Schlüter nævnede nogle besparelser, bl.a. den med u-landshjælpen. Der vil jeg tillade mig at sige: øv! Vi har, som jeg påpegede i min første tale, haft en udvidelse af

[Arne Melchior]

det private forbrug i dette rige Danmark, og så skal et af de få hovedpunkter, hr. Poul Schlüter kunne pege på, være u-landsstøtten.

Men når jeg har bedt om ordet igen, er det især for at gå ind på et andet punkt, nemlig det med gratisprincippet. Ja, selvfølgelig kan man da bryde med det; det har jeg da aldrig benægtet. Jeg har bare påstået – og det står stadig uimodsagt – at så virker det lønpresende, for så er det en daglig og ugentlig og månedlig udgift for mennesker, nøjagtig som skatter og afgifter er det. Derfor er hr. Poul Schlüters bestridelse i virkeligheden en bekræftelse af min påstand.

Spørgsmålet om ændringer i dagpengesystemet vil vi gerne tage op igen. Vi har jo for ganske nylig fremsat forslag her i folketinget – det fik ikke nogen særlig velvillig modtagelse, heller ikke af partiet venstre – som netop gik ud på, at det ikke skal være dyrt for mennesker at blive arbejdsløse, men at det skal være dyrt for dem at forblive arbejdsløse for længe. Det fik ikke nogen særlig velvillig modtagelse, heller ikke af hr. Christophersens parti. Men hr. Christophersen ved, at vi er til at få i tale dér, og jeg er overbevist om, at det bliver regeringen også. Men nu er der altså indgået et forlig for ét finansår. Tiden rinder hurtigt. Lad os mødes og ordne den sag, så godt som det nu formås.

Formanden:

Ja, efter denne muntre afdeling giver vi ordet til hr. Wilhjelm!

Wilhjelm (VS):

Jeg tror, at hr. Arne Melchior er en af de meget få, der ville kunne styrke sin argumentation ved at studere Erasmus Montanus' logik.

I øvrigt synes vi, at denne her såkaldt muntre afdeling er karakteristisk ved, at man har snakket besparelser på den ene og den anden måde, men at ingen er kommet ind på den virkelig fantastiske baggrund, som regeringen stadig væk har for at opstille disse ting, nemlig at man opstiller det som brutto-besparelser. Nu har vi diskuteret disse kriserindslag i 6–7 år, og hver eneste gang har man opstillet dem som bruttobesparelser og nægtet at opstille, hvordan det egentlig ser ud netto. Med indgreb, hvor man taler om 8 mia kr.s besparelse det første år, og hvor re-

geringen selv indrømmer en arbejdsløshedseffekt, som lidt mere realistisk bedømt er 60.000–70.000, er der ikke de 8 mia kr.s besparelse. Der er en merudgift på dagpengene til disse mange flere arbejdsløse plus de supplerende udgifter, der falder deraf, på i hvert fald 6 og snarere 7 mia kr. Og hvad er der så tilbage? Det havde måske været lidt mere relevant at diskutere.

Statsministeren sagde ikke bare, at dette her var en kunstig debat, men han tillod sig også at sige, at det vel nok var, fordi der både til venstre og til højre i virkeligheden er en realistisk fornemmelse af, at forliget er fornuftigt og realistisk, eller noget i den retning. Jeg synes, det er en uvane, der breder sig hos topsocialdemokraterne både her og andre steder i byen, at de simpelt hen skal bringe sig i situationer, hvor de føler sig nødsaget til at udkommandere 500–600 visirklædte betjente til at nedkæmpe de mennesker i samfundet, der er uenige med dem, før de overhovedet registrerer, at der er nogen, der er uenig med dem. Det hele bliver sublimeret til, at det nok i virkeligheden er, fordi vi, når det kommer til stykket, synes, at det, socialdemokratiet foretager sig, er så forfærdelig fornuftigt og realistisk. Det synes vi faktisk ikke det er.

Jeg stillede statsministeren adskillige helt konkrete spørgsmål, som jeg bliver nødt til at gentage. Socialdemokratiets politiske ordfører havde også været velkommen til at svare på dem, men det ville han heller ikke. Hvorfor valgte socialdemokratiet at opgive enhver oprydning i fradragsfiduserne, som der var tilbud om og mandater til? Hvorfor valgte socialdemokratiet at opgive at forsvare den offentlige sektor, som der ligeledes var tilbud om og mandater til? Hvorfor opgav socialdemokratiet at hente de godt 2 mia kr. på årlig ejendomsbeskatning under en eller anden form, som der var tilbud om og mandater til? Hvorfor afviste den ethvert tilbud om en social omfordeling af pensionsmidlerne? Hvorfor har den måske opgivet og i hvert fald overladt det til hr. Arne Melchior for-godtbefindende, om arbejdsgiverne overhovedet skal til at bidrage lidt mere til deres utilsigtede misbrug af dagpengeordningen, som der også var mulighed for at gøre noget ved og nogle der ønskede at være med til? Hvorfor afstod den fra ethvert forsøg på en egentlig og konstruktiv energipolitik, som

[Wilhelm]

ville skabe beskæftigelse, som ville betyde varige besparelser både i valuta og folks penge, uden at de skulle sidde og fryse? Hvorfor har man valgt på den måde for 14. eller 15. gang under krisen en fuldstændig perspektivløs opstrammingspolitik i forhold til disse alternativer, som ikke løser krisen – hvad intet gør – men som dog er helt anderledes konstruktive, i hvert fald set fra arbejderklassens synspunkt? Det kommer statsministeren ikke ind på. Han siger, at han går ud fra, at vi i virkeligheden, når det kommer til stykket, er stort set enige med regeringen. Det er vi faktisk ikke.

I anledning af de små bemærkninger rundt omkring om reformer kan jeg ikke lade være med at sige, at jeg hver dag i den sidste uge er blevet mindet om, hvordan de reformer, man foretager her i huset, ser ud. Der er lavet en lille reform et andet sted i huset. Den består i, at telefonboksene her uden for salen er opdelt i ikke-rygere og rygere. Det er jo en meget fin reform, ikke? Så kan miljøsvinene sidde det ene sted, og de andre kan sidde i god luft i deres egne bokse det andet sted. Men det, der sker, er, at hver eneste gang, jeg har taget i håndtaget til den ikke-ryger-boks, der står her udenfor, kan jeg komme ind og glæde mig over den rene boks, men samtidig har man altså fjernet telefonerne. Det er et sindbillede på de socialdemokratiske reformer fra de seneste år, ikke mindst dem i socialministeriet og arbejdsministeriet.

Formanden:

Det sidste har præsidiets dog ikke ansvaret for. Det er desværre et problem, vi slås med her i huset.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg må over for det sidste, der her blev fremført, sige, at det havde vi selvfølgelig ikke kendskab til, da vi startede forligsforhandlingerne, for ellers kan det godt være, de have fået et noget andet forløb.

Ellers er det, der bringer mig på talerstolen, det uhyggelige perspektiv – jeg husker ikke, om det var hr. Christophersen eller hr. Poul Schlüter, der trak det frem – dette med at bringe de radikale og centrum-demokraterne ind i et fællesskab. Det er et uhyggeligt perspektiv, og det må jeg altså straks mane i

jorden. Der vil aldrig komme nogen som helst sort af bukser ud af det skind. På alle de punkter, hvor hr. Christophersen og hr. Poul Schlüter kunne frygte at der skulle ske noget, ved de godt, at vi står på ganske samme linje, som de selv gør. Og det gør vi, vil jeg for øvrigt gerne sige på baggrund af den debat, der har været, vel i det hele taget på det meste, også på det meste af det, der her er lavet forlig om.

Centrum-demokraterne har ikke anden opfattelse af offentlige besparelsers nødvendighed end den, vi har haft hele tiden, og den, vi havde sammen med V og K. Det er ikke det, der har gjort, at vi er kommet med i et forlig og VK ikke er. Der er to ting, der har fået os med. Den ene er, at vi ikke tør afvise de muligheder, der her har været for, at særdeles besindige socialdemokrater finder, at tiden er inde til at sige i første række til et socialdemokratisk vælgerpublikum: vi er nødt til at holde igen, vi er nødt til at spare. Det vil vi gerne have socialdemokrater til at sige, og det støtter vi dem gerne i, når de vil sige det. Noget lignende gælder nogle af de andre ting, der har været fremme på arbejdsmarkedet osv.

Det andet er vores frygt – og den er sandelig ikke blevet mindre i dag – for, hvad der kunne være sket. Når vi i dag har hørt ordførerne for VS, SF og retsforbundet, som sammen med socialdemokraterne har flertal i denne sal i en række vigtige sager, når vi hører dem opfordre regeringen til at benytte sin mulighed for at lave skiftende flertal, tør vi ikke afvise muligheden for, at regeringen efter et mislykket forsøg først med VK og derefter med os var havnet i at sige: vi tager stadig væk ikke et valg, for det bringer ingen løsning, vi tager det skiftende flertal. Så havde en hel del af de ubehagelige ting over for parcelhusejerne f. eks. ligget klart inden for mulighedernes grænse. Nye forhandlinger om ændring af rentefradragsretten havde været en klar mulighed at tage op i den forbindelse. Den risiko turde vi ikke løbe, og derfor blev vi forligspartnere, hvor vi gerne havde set andre med, og hvor vi hellere havde set andre med, end at vi selv skulle være med.

Bag humor og smil, som var meget velkommen ikke mindst på denne kedelige dag, ligger jo en alvorlig debat, som vi nok kommer til at gå dybere i herinde, og som jeg

[Erhard Jakobsen]

efter tidligere samtaler med hr. Christopher- sen ved at han også er opmærksom på. I det- te med de kommunale udgifter er der to pro- blemer. Der er det ene, som vi alle her er opmærksom på, nemlig at vi lægger nogle rammer, men der er sandelig også andet, nemlig at kommunalpolitikerne ude i kom- munerne er ude for et enormt græsrods- pres, og adskillige partier har været med til at skubbe godt løs på det ved at sige: lad dem derude selv bestemme, osv.

Jeg mener, vi kommer til at diskutere i fremtiden, om det virkelig går an, at så me- get ligger til afgørelse helt ude i det aller- yderste led, for dér er man under et pres, hvor der ikke tages hensyn til landets økono- mi, men hvor der tages hensyn til stemmer i den lokale vælgerforening eller ved næste kommunalvalg, og så er det nu svært at styre tingene.

Bag de smil og den humor, der var før – og det var velkomment – ligger der et meget alvorligt problem, som jeg nok tror vi ved anden lejlighed skal tage op, og det synes jeg man lige skal have med ind i den i øvrigt fornøjelige debat, som fandt sted her.

Ib Christensen (DR):

Jeg vil lige gøre hr. Erhard Jakobsen op- mærksom på, at retsforbundet ikke stemte for eller deltog i forliget om rentefradragsre- formen, det forlig, som altså faldt på gulvet. Vores ønske om at skabe ligestilling mellem ejere og lejere går i anden retning. Det har vi også stillet forslag om over for regeringen, men heller ikke dér ville man lytte til os.

Så vil jeg gerne pointere, at en løbende afgift på jordbesiddelse, som en statsgrund- skyld er, vil ramme både ejere og lejere. Det vil ikke være en særbyrde for parcelhusejere, men det vil ramme alle ligesom den moms- forhøjelse, som hr. Erhard Jakobsens parti har været så aktiv for at få gennemført. Der er bare den forskel, at mens en løbende af- gift på jordbesiddelser virker socialt retfær- dig, virker en momsforhøjelse så decideret asocialt, at man er nødt til at give dog en lille smule plaster på såret ved nogle sociale kompensationer.

Efter statsministerens svar til fru Ebba Strange er jeg ikke helt så bekymret over ud- sigten til, at regeringen totalt skulle have de- poneret sin handlefrihed hos hr. Erhard Ja-

kobsens parti, hos de kristelige og hos de radikale. Ikke helt så bekymret, for hvad sag- de statsministeren på regeringens vegne som svar på fru Ebba Strange spørgsmål, om det betød, at der ikke kunne gennemføres skatte- politik og boligpolitiske reformer osv. med andre flertal? Statsministeren svarede kort og godt: hovedlinjen i den økonomiske politik ligger fast; andet kan man ikke sige – andet kan statsministeren ikke sige. Det gør mig noget mere tryk for, at regeringen ved næste korsvej, til september, eller hvornår den kommer, nok måske er indstillet på at frigøre sig eller i hvert fald i 1981 er villig til at ge- nemføre noget med virkning fra 1. januar 1982 om ikke før, som der er mere fornuft i og mere ansvarlighed og mere social balance i end det, der nu gennemføres.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Vi har været igennem en debat, hvor vi har fået at vide først og fremmest af hr. Poul Schlüter og hr. Christophersen, at regerin- gens oplæg og den aftale, der nu er indgået mellem 4 partier, er for svag, for utilstrække- lig.

Vi ved, hvad der er indholdet i denne afta- le. Vi kender dens konsekvenser, de resulta- ter, der vil komme ud af den. Der er ikke så væsentlige ændringer i virkningerne i forhold til regeringens oplæg af 8. april, at det afgø- rende forrykker balancen på hovedposterne. Der er nogle ændringer i skatteafsnittet, i besparelsesafsnittet og i erhvervsfremmeaf- snittet, men de samlede virkninger forrykkes ikke væsentligt, og derfor kender vi nogen- lunde virkningerne af det oplæg og de for- slag, der nu gennemføres.

Desværre føres denne drøftelse, uden at vi over for dette har et egentligt alternativ, vi har mulighed for at vurdere, og jeg synes, det er ganske utilfredsstillende, at vi også på denne dag skulle have kritikken af vore for- slag, uden at vi har haft muligheden for hverken i dag eller ved tidligere lejligheder at vurdere, om det, som venstre og konservative ønsker, indeholder rimelige resultater.

Vi har ikke lagt skjul på, at det efter vor vurdering er sådan, at den konstruktion, som både venstre og de konservative arbejder med, fører til en i hvert fald i første omgang forværring af betalingsbalancen, fører til en forværring af statens budget og dermed en

[Finansministeren]

øget belastning af penge- og kreditpolitikken. Sagt med andre ord, at det indhold, som vi kan udlæse af de forslag, der ligger fra venstre og det konservative folkeparti, vil føre til en yderligere belastning på rentesiden med de problemer, det har for dansk erhvervsliv.

Så får vi at vide, at der for længe siden er lagt konkrete forslag på bordet. Ja, der foreligger nogle forslag, men realiteten i dem er jo, som det fremgår, hvis jeg skulle citere de konservatives forslag, at nævnte punkter er et katalog, et katalog, som bl. a. indeholder erhvervsfremmeforanstillinger med et provenutab i størrelsesordenen 10 mia kr., og jeg har også forstået på det konservative folkeparti, at de aldrig havde drømt om, at alle disse ting skulle gennemføres i sammenhæng. Det forstår jeg da vel, men vi har jo ikke fået en mulighed for at vurdere, hvad resultatet af det, det konservative folkeparti ønsker fremmet, ville være.

Det er ganske det samme, når vi vender os til et andet hovedpunkt og det, som får næsten den fulde prioritet hos både venstre og de konservative, nemlig besparelser. Det er rigtigt, som både hr. Poul Schlüter og hr. Christophersen var inde på, at vores diskussion om disse ting jo består af to dele: dels af nogle ting, som vi er uenige om det konkrete indhold af, dels af en diskussion om, hvorvidt det overhovedet er realistisk med de tal, der arbejdes med.

Jeg kunne godt nævne nogle eksempler på ting, vi ikke kan lide i de forslag, der er lagt frem: lægeafgiften, karensdagen, for bare at nævne et par stykker, men jeg anser nu ikke det for det mest alvorlige, når vi skulle vurdere forslagene og deres virkninger, for dem kunne vi godt vurdere dér, hvor der foreligger konkrete oplæg til de ting, der skulle gøres. Derimod er det ganske vanskeligt at håndtere forslag, der består i, at man opremser en lang række punkter og så kommer med ét stort samlet tal. Det største og mest konkrete eksempel på det er venstres forslag vedrørende kommunerne: først disse omkring 200 forslag og så vupti en besparelse på 3,2 mia kr. uden nogen form for dokumentation for, at der ligger bare antydningen af besparelsesmulighed i det omfang i de overskrifter, der er sat på. Dette gælder desværre en lang række af de områder, der er lagt frem. Hvad angår statslige besparelser, har både venstre og de konservative en del

overskrifter under arbejdsmarkedspolitikken, hvor de konservative byder på, at det fører til en besparelse på 700 mill. kr. Venstre holder sig ikke tilbage: det fører til en besparelse på 1.700 mill. kr., uden at vi har nogen chance for at vurdere, om der er realisme bag disse tal.

Det var på den baggrund, vi bad om og håbede på, at få en konkretisering af det besparelsesbeløb, som de to partier ønskede lagt oven i regeringens konkrete besparelsesforslag. Det gjorde vi rent faktisk ud fra ønsket om at have mulighed for at vurdere de resultater, der ville komme ud af den alternative politik, som venstre og de konservative har sagt de gerne vil føre.

Som sagt tror vi ikke på, at tallene ville give resultater af den karakter, som venstre og de konservative har argumenteret for. Vi tror oprigtigt talt heller ikke, at de to partier, hvis de skulle til at konkretisere besparelserne, ville være i stand til at nå disse astronomiske tal, som vi har hørt, hvad enten det så er 13 mia kr. eller 16 mia kr.

Her vil jeg gerne sige til hr. Poul Schlüter, at det er meget let at sige: vi kan lide 2 mia kr. af jeres, og dem lægger vi så oven i vores, men realiteten er jo, at der er et ganske betydeligt sammenfald mellem det, vi har i vores, og det, I har i jeres, så de to tal kan det nu engang ikke nytte at lægge sammen.

Jeg har gerne villet gøre disse bemærkninger, for vi har jo endnu en mulighed for at komme til at drøfte disse ting på et mere realistisk grundlag, men det forudsætter, at venstre og det konservative folkeparti vil være parat til at konkretisere, hvad det er for nogle ønsker, de har dels omkring erhvervsfremmende foranstaltninger, dels omkring besparelser. Her er det altså ikke nok, at man opererer med en lang række poster, 500 mill. kr. her, 800 mill. kr. dér, 1.050 mill. kr. dér og 3,2 mia kr. i en næste pulje. Det, vi har brug for, er konkrete forslag, der viser, at der kan fremsættes forslag, der også kan føre til disse resultater.

Til sidst vil jeg sige om dette med besparelserne, at jeg tror, det kan være nyttigt, hvis vi skal lave det kursus, hr. Christophersen foreslår, at han så også selv deltager i det, for efter vor bedste vurdering vil besparelser af et beløbsmæssigt omfang, som venstre har lagt frem her – jeg siger ikke forslag, der er lagt frem, men beløbsmæssigt lagt

[Finansministeren]

frem – ikke kunne undgå at føre til meget betragtelige reduktioner af beskæftigelsen. Det kan ikke undgå at føre til, at der ikke er tale om besparelser, men tale om meget betydelige flytninger af beløb fra nogle konti i den offentlige sektor over på den konto, der hedder arbejdsløshedsdagpenge. Også derfor vil vi komme i en situation, hvor besparelser på de 16 mia kr. aldrig vil vise sig at føre til resultatet 16 mia kr.

(Kort bemærkning).

Christophersen (V):

Jeg undskylder over for formanden, at jeg må bede om en kort bemærkning. Det er min eneste mulighed ifølge forretningsordenen, men nu har finansministeren jo holdt et meget, meget langt indlæg, som godt kunne have givet mig anledning til at bruge nogle minutter, hvis han havde holdt det i første runde. Men sådan er forretningsordenens regler jo.

Kursusdeltagelse som leder eller som deltager føler jeg ingen trang til, men ministeren må for min skyld gerne organisere det; der kunne være brug for det.

Jeg vil godt sige to ting om finansministerens betragtninger vedrørende besparelser. Først det kommunale. Jeg håber da, finansministeren ved, hvordan man laver kommunale besparelser. Det er jo ikke staten, der sidder og fastlægger besparelserne i de enkelte kommuner. Man fastlægger kommunale besparelser ved, at regeringen opnår – ikke en aftale, men en forståelse med de kommunale organisationer om, på hvilket niveau deres udgiftsstigning skal holde sig. For at muliggøre for kommunerne at nå dette mål må man selvfølgelig indrette lovgivningen således, at kommunerne har muligheder, at de har frihedsgrader. Det er det, vores beslutningsforslag handler om. Vores beslutningsforslag bygger på det katalog af muligheder, som er udsendt af Kommunernes Landsforening – i øvrigt på den tidligere regerings initiativ, for det var den tidligere regering, der bad om alle disse muligheder. Vi har altså valgt en del af dem. Nogle af dem synes vi var helt uanvendelige, men vi har valgt en del af dem. Selvfølgelig kan det lade sig gøre. Det fremgår i øvrigt også, at regeringen mener, at det måske kan lade sig gøre om 2

år. Vi har den opfattelse, at det kunne lade sig gøre allerede i 1981.

Den anden ting, som jeg med formandens tilladelse vil have lov at sige, er, at det undrer mig, at finansministeren siger, at han slet ikke har noget overblik over, hvordan vi forestiller os en løsning skulle være i sine økonomiske virkninger. Vi sagde jo klart under forhandlingerne, at for os var et meget, meget stort beløb til erhvervsstøtte ikke det afgørende. Vi var meget moderate. Vi sagde: regeringen kan skære sin beskæftigelsesplan ned til 3 mia kr. – der er en bunke, der kan undværes – men man skal i den beholde det, som er fornuftige erhvervsordninger, og så kunne man f. eks. afsætte en pulje på 2 mia kr. til at rette op på alle de skader, som decemberlovgivningen lavede. Vi sagde endvidere, at det, der er brug for, er at formindske underskuddet på statsfinanserne. Så kan man diskutere, om vi nu vil have besparelser af den ene eller den anden størrelsesorden, men når vi argumenterer for de tal, vi gør, er det, fordi vi har ønsket ad den vej at styrke statsfinanserne.

Jeg må måske til allersidst have lov til at sige til hr. Niels Helveg Petersen, at nu synes jeg ikke, man skal misbruge nationalbankdirektørens udtalelser på realkreditrådets årsmøde. Nationalbankdirektøren har ikke udtalt, at der var behov for højere skatter og afgifter. Det, han har udtalt, var, at der var behov for en strammere finanspolitik. Det er vi ganske enige med ham i. Men øjensynlig kan hr. Niels Helveg Petersen ikke forestille sig, at det kan gøres på anden måde end ved højere skatter og afgifter. Det antyder en indskrænkning i hr. Niels Helveg Petersens fantasi, men minsandten ikke i nationalbankdirektørens.

(Kort bemærkning).

Maisted (FP):

I mit sidste indlæg gav jeg statsministeren ret i, at det var en kunstfærdig debat, og jeg mener selvfølgelig også, som jeg hele tiden har påpeget, det er et kunstfærdigt forlig. Men når man nu skærer igennem al den snak, der er om de glimrende resultater, man tænker sig at opnå, så synes jeg ikke, det er urimeligt, når regeringen siger, man har lavet et forlig, der gælder for 1981, at man så også får et svar på: hvad forestiller regeringen sig

[Maisted]

at diskontoen er i 1981-82, at arbejdsløshedstallet er ved årsskiftet 1981-82, hvordan ser det ud med betalingsbalancen i 1981-82, og hvordan ser det ud med nettostatsgælden i 1981-82? Med de 4 hovedtal kan vi måle regeringens arbejde og resultatet af det indgåede forlig. Hvis vi nu ligesom skulle hæve debatten lidt op, som statsministeren efterlyste, kunne statsministeren så ikke præcisere, hvad han i det mindste forestillede sig at han nåede til, når vi når årsskiftet 1981-82?

(Kort bemærkning).

Niels Helveg Petersen (RV):

Nationalbankdirektøren har ved flere lejligheder, når man har diskuteret afgrund, holdt fast i, at en medvirkende årsag til den økonomiske misere, vi var i, var en for slap finanspolitik, faktisk igennem en årrække. I manuskriptet til nationalbankdirektørens tale ved realkreditrådets møde den 25. april i år står der ikke direkte skatter og afgifter, men det sagde nationalbankdirektøren i hvert fald i den udgave af TV-Avisen, jeg overværede. Men det kan jo nøje lade sig efterprøve, om det står til troende eller ej. Det synes jeg vi skal bruge den kommende tid til.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Ved alle tidligere krisedebatter – så vidt jeg husker – har vi hørt fra socialdemokratiet som begrundelse for den linje, man har valgt, at andre partier, bl. a. mit, er uansvarlige, man kan ikke bruge dem, de vil ikke være med til noget, det er alt eller intet, og jeg ved ikke hvad. Det er vi for første gang ved disse 14 kriseforlig – så vidt jeg har hørt i dag – sluppet for, og det er da altid noget. Som jeg selv konstaterede i mit indlæg, mener jeg altså, den simpelt hen ville være for fed. Det har altid været løgn, men den ville være for fed efter den historie med renteaftalen.

Til gengæld – og det er grunden til, at jeg tog ordet – har statsministeren nu på to opfordringer og den socialdemokratiske ordfører på to opfordringer ikke villet begrunde, hvorfor man har afvist de tilbud, man har haft om en anden og mere perspektivrig politik, hvis det er beskæftigelsen, hvis det er energipolitikken, hvis det er de ting, der er sigtet. Jeg finder det formålsløst at rejse

spørgsmålene en tredje gang. Jeg går ud fra, at man ikke vil svare, men jeg synes lige, jeg ville tage ordet, for at det kan stå krystalklart, at man har haft alle chancer. Man vil ikke fra socialdemokratiets side give begrundelsen eller begrundelserne for, at man vælger at afvise andre muligheder – og af eget frit valg, når man står i de to mulige situationer, vælger at føre den aldeles perspektivløse og rene borgerlige politik.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Jeg skal kun gøre to korte bemærkninger. Den ene skal være til hr. Christophersen. Jeg gav ikke udtryk for, at vi var usikre over for, hvad der var venstres mål. Det mener jeg sådan set vi har hørt adskillige gange under de drøftelser, vi har haft, og også i den offentlige debat. Det, jeg gav udtryk for, var, at vi aldrig fik lov til at afprøve, om de midler, venstre ville anvende, også kunne føre til de mål, venstre ønskede.

Den anden korte bemærkning skal være, at det er ikke mærkeligt, at nationalbankdirektøren har nævnt skatter og afgifter. Vi ved alle, at det, der giver hurtige resultater på betalingsbalancen, er begrænsninger i det private forbrug, og her er skatte- og afgiftsvejen jo den mest direkte mulighed. Vi ved alle sammen, at der skal nogle meget betydeligt større besparelsesbeløb til for at give en tilsvarende effekt på betalingsbalancen, hvis man vælger besparelsesvejen, end hvis man vælger skatter og afgifter. Regeringen har som bekendt valgt at bruge udgiftsbegrænsningen meget stærkt, og det har vi gjort ud fra ønsket om at begrænse anvendelsen af skatte- og afgiftsinstrumentet mest muligt. Jeg tror, den kombination, regeringen har valgt og fået tilslutning til, vil vise sig at være den, der giver maksimale resultater, også under indtryk af de konsekvenser, der flyder, når vi når over til, at besparelserne for hovedpartens vedkommende bliver begrænsninger i personaleforbruget.

Ole Espersen (S):

Hr. Wilhelm har ikke af mit første indlæg forstået, hvorfor jeg ikke har ønsket at svare ham i dag. Jeg sagde ret tydeligt, at vi sikkert skulle høre nogle forslag, der i den nuværende situation var udtryk for illusioner, og det er den slags forslag, vi også har hørt. Rege-

[Ole Espersen]

ringen finder det af de grunde, som både finansministeren, statsministeren og jeg har nævnt, nødvendigt med en finanspolitisk stramning på 13 mia kr., og vi har fundet, at det var rigtigst at skabe denne stramning ved besparelser i den offentlige sektor på ca. 8 mia kr. Det har vi fundet var nødvendigt. For at få det gennemført har vi lavet det forlig, vi har lavet. Vi har ikke haft nogen som helst mulighed for at få støtte fra VS til dette forslag.

Nu siger VS' ordfører, at han ikke forstår, at vi ikke har villet forsvare den offentlige sektor. Først må jeg sige, at den offentlige sektor, vi har, er i høj grad værd at forsvare. Den har været udsat for en ganske voldsom stigning de sidste år. Vi har en fornem offentlig sektor, der er et led i vores fordelingspolitik her i landet. Vi ønsker at bevare en velfungerende offentlig sektor. Det gør man ikke ved i en situation som denne at lade den stige 6-8 pct. hvert år i reale værdier. Det gør man ved at foretage en opbremsning, når det er nødvendigt. Det er vores udtryk for et forsvar for den offentlige sektor. At lade stå til er ikke et ærligt forsvar af denne sektor.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Det er måske ikke nogen særlig fin facon at vente, til det foregår på de korte bemærkninger, men det var da altid noget, at man endelig tog ordet.

Hr. Ole Espersen sagde ikke andet, hverken ved første runde eller nu, end at alternativerne var illusioner. Jo, han kom i første runde med én konkret ting, og det var, at kravet om importafgifter eller importtold var en krigserklæring. Der er vi enige med socialdemokratiet. Hr. Ole Espersen ved, at VS aldrig har støttet hverken DKPs eller SFs mærkelige krav på det område. Men det var det eneste konkrete eksempel, han anførte.

Nu siger han, at der ikke har været støtte til finanspolitiske stramninger. Nej, der har ikke været til dem, I kom med. Der var til nogle af dem, som I løb fra. Er det ikke finanspolitiske stramninger at gribe ind over for rentefradraget med et merprovenu på 4 mia kr., som der lå i renteaftalen efter den overgangsperiode, der var? Alle ved, at vi var villige til at gå længere ad den vej. Er det

ikke finanspolitiske stramninger at tage 3.000 kroners fradraget, som vi direkte har nævnt for regeringen, og som man ved der er flertal for her i salen, hvis socialdemokratiet står ved det, de sagde i deres skatteoplæg fra maj 1978? Det er over 1 mia kr. Er det ikke finanspolitiske stramninger at fastholde den ejendomsbeskatning på godt 2 mia kr. under en eller anden form, som regeringen havde i sit første udspil, under en dårlig form ganske vist? Der var tilsagn om at gøre det under en eller anden form. Det er ikke småpenge, vi taler om her, det er væsentlige finanspolitiske stramninger. Men ikke på den asociale og perspektivløse måde, som f. eks. energifgifterne er udtryk for.

Der var også tilsagn om en ganske anderledes konstruktiv energipolitik, som er gennemregnet i fagbevægelsen, i dele af fagbevægelsen i hvert fald, som regeringen har kigget på, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har kigget på, som ikke er nogen illusion, men som er fordelingspolitisk, socialt, beskæftigelsesmæssigt, valutamæssigt langt mere perspektivrig end det, man kommer med her. Der er ikke tale om, at det ene er mindre vidtgående end det andet. De kan ikke sammenlignes. Der er andre perspektiver i det, men det er noget nyt, det er en ny bedømmelse af energipolitikken, af ejendomsbeskatningen, af rentefradragsindgreb, af 3.000 kr.s fradrag, af kapitalgevinster osv. osv. Hvis det pludselig skulle være illusionsmageri, så er det kun, fordi socialdemokratiet vil gøre det til illusionsmageri.

Statsministeren (Anker Jørgensen):

Jeg forstår, at hr. Wilhelm er lidt skuffet over, at hverken ordføreren eller jeg ville svare. Nu har ordføreren svaret, og jeg vil også gøre ganske få bemærkninger. Sagen er jo, at hr. Wilhelm kender svaret på det spørgsmål, han stiller. Indtil trivialitet har der været en offentlig debat og en debat her i tinget omkring hele spørgsmålet: skiftende flertal eller et fast flertal? Det er altså en meget gammel diskussion. Man kender socialdemokratiets holdning. Den er simpelt hen den, at når man skal lave et temmelig omfattende eller måske meget omfattende økonomisk forlig, hvor der er en lang række ting, der skal gå op i en helhed, da er det ikke holdbart. Da er det i hvert fald utrolig besværligt

[Statsministeren]

og meget, meget usikkert, og sandsynligvis kolliderer man ved at bruge skiftende flertal. Så enkel er forklaringen. Regeringen og socialdemokratiet har den opfattelse, at ikke mindst ved sådanne forlig er det rimeligt – nærmest nødvendigt, og i hvert fald anbefalingsværdigt – at søge at finde frem til et fast flertal.

Det svar kender hr. Wilhjelm. Det er nok ikke tilfredsstillende, men jeg har altså ikke noget andet og bedre, og for socialdemokratiet er det simpelt hen svaret.

(Kort bemærkning).

Wilhjelm (VS):

Som statsministeren forventede, synes jeg, det er et dårligt svar. Men det er i hvert fald noget, at man er kommet væk fra de helt primitive beskyldninger, som man hidtil er kommet med. Nu taler man dog om, at der måske havde været mulighed for et skiftende flertal, men det foretrak man af forskellige grunde ikke. Selvfølgelig kunne der laves ting med skiftende flertal, men jeg vil godt understrege, at der kunne da også laves andet, og det ved regeringen godt. Man kan kalde det fast flertal, eller man kan kalde det, hvad man vil, men hvis man havde brugt det princip, som man formodentlig også har brugt med de tre små partier i midten ved denne lejlighed, at man egentlig kun tog det ind i pakken, som alle fire parter var enige om var gode elementer, og ikke brugte stokkemotoder til at tvinge nogen til at stemme for ting, de syntes var direkte forringelser, så havde der da været lige så gode muligheder med den alternative politik, vi skitserede før – som ikke løser krisen, som ikke er revolution, som ikke er socialisme, som ikke er noget som helst andet end noget betydelig mere perspektivrigt. Det er kun, hvis socialdemokratiet – som det har haft for vane, i hvert fald i fortiden – absolut vil piske nogen til at stemme for ting, som vi finder er direkte forringelser, at man kan komme med det argument, at det nødvendigvis skulle være et skiftende flertal, der skulle have kørt en anden linje.

Hermed sluttede forhandlingen.

Punkt 4 var som foran nævnt udgået, og der var herefter ikke mere på dagsordenen.

Uden for dagsordenen foretoges:

Valg af 1 medlem til værnepligtsnævnet:

Formanden:

Fra indenrigsministeren har jeg modtaget meddelelse om, at fhv. medlem af folketinget Kristen Østergaard (V) ønsker at udtræde som medlem af værnepligtsnævnet.

Til nyt medlem af værnepligtsnævnet har vedkommende gruppe udpeget medlem af folketinget Mette Madsen (V), der herefter er valgt.

Meddelelser fra formanden:

Formanden:

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Nu kommer jo de mange forslag til første behandling i morgen og på mandag, og da der står en kryptisk bemærkning på ugeplanen om, at hvad vi ikke når i morgen, skubber vi over til mandag, kan jeg allerede nu til orientering oplyse, at jeg ved, at der er nogenlunde enighed mellem partierne om, at vi skal standse i morgen omkring kl. 18–18.30. Så kører vi videre mandag med det, vi ikke har nået inden et passende tidspunkt ved kl. 18–18.30-tiden i morgen aften.

Med skrivelse af 8. maj d.å. fremsender ministeren for offentlige arbejder SAS' årsberetning for driftsåret 1. oktober 1978–30. september 1979 med bilag, jfr. § 2 i lov nr. 333 af 26. juni 1975 om forlængelse og ændring af statsgaranti i forbindelse med Danmarks deltagelse i det skandinaviske luftfartssamarbejde.

Eksemplarer er fremlagt i læseværelset og i meddelelsescentralen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Indfødsretsudvalget (7/5 80):

Udtræder: Dohrmann

Nyt medl.: Nymann

Indfødsretsudvalget (8/5 80):

Udtræder: Nymann

Nyt medl.: Dohrmann

[Formanden]

Udv. for forretningsordenen (8/5 80):

Udtræder: Glistrup

Nyt medl.: Thorndahl

Udtræder: Glensgård

Nyt medl.: Voigt

Skatte- og afgiftsudvalget (8/5 80):

Udtræder: Glistrup

Nyt medl.: Nymann

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 9. maj, kl. 9.30.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.43
